

ژ و شائین زانکویا دهوکی
سه نته ری فه کولینین کوردی و پاراستنا به لکه نامان

شاعرین بامهرنی

ژ نالبه ندی مه زن بو نالبه ندی بچویک

عبد الرحمن بامهرنی

شاعرین بامہرنی
ژ نالبہندی مہزن
بو نالبہندی بچویک

مەرج نینە ئەو ھەمی بیر وبۆچوونین د قی پەرتووکی دا
ھەین دەربرینی ژ دیتنا سەنتەری بکەن

ماڤین چاپی وبەلاڤکرنی
بۆ سەنتەری دپاراستینە

وەشانکەر: سەنتەری ڤەکولینین کوردی وپاراستنا بەلگەنامان/ زانکویا دھۆکی
زنجیرەیا ڤەکۆلین و بابەتین کوردی ژمار ()
ناڤ و نیشانن پەرتووکی: شاعرین بامەرنی
بەرھەڤکرننا: عبدالرحمن بامەرنی
کۆمپییۆتەر: عبدالرحمن بامەرنی
ژمارا سپاردنی ل پەرتووکخانەیا بەدرخانیا ل دھۆکی:
ریکەفتنا سپاردنی ل سەنتەری:
چاپا نیکی
چاپخانەیا زانکویا دھۆکی

شاعرین بامہرنیؑ

ژ نالبہندی مہزن بۆ نالبہندی بچویک

عبد الرحمن بامہرنی

Bamernivv@yahoo.com

به راهی

دانا ناڤ و نیشانی قی پرتووکی نه بوی رامانی بویه کو نه هۆزانقانی
من دق پرتووکی دا خرغه کرین و ریژکرین ب تنی ژلای میژوا سالا ژ دایکبونا
وان قه دکه قنه دناقبه را قان هه ردوو هۆزانقانان دا یان نه ریژکرنا هه ژئیکی
دهست پیډکته و ژییډی بدوماهی دهیت، ژبه رکو کاروانی نقیسینی لقی
باژیرکی کو پرتووکا من ژ بو ته رخانگریه یی به رده وامه و نه ز باوه ردکه م بهری
قانه ژی، هۆزانقان هه بوینه و هۆزان و به ره مه مین خواه لپاش خواه هیلاینه و ب
تنی ژبه رکو نه هاتینه نقیسین و نه رشیفکرن، هند ژی به رزه بوینه و هند ژی
چوینه دخانا فلکلوری دا و یین بو نه زمانی وان سقک و زوی که تینه سه ر زمانی
هاتینه قه گیران و که تینه سه ر زمان و گه له ک ژی دگه ل خودانین خو
به رزه بوینه و بن ئاخ بوینه، نمونین ژقی رهنگی ژی گه له ک هه نه مینا به ییتین
فلکلوری وهک به ییتا کیچا یان فه قی و کچا مه لای و گه له کیډ دی کو تا نوکه ژی
دهینه قه گیران و ل سه ر زمانی خه لکی ماینه.

بهری نه ز هزری دکومکرنا به ره مه می قان هۆزانقانان هه میان دا بکه م، من
ل بهر بو ب تنی به ره مه می حه یدهر مه تینی بگه هینمه چاپی و پاشی من دیت
نه گه ر نه هۆزانقانه هه می بکه قنه دئیک پرتووک دا دی پتر یا کاریگر بیت و
بو لیگر یانی ژی دی یا ب ساناهی بیت، هه ر چه نده هنده کان ژوان ب تنی
هۆزانه ک بدهست من که فتینه وهک مه لانه جمه دینی بابک و هنده ک ژی بوینه
خودان دیوان وهک نه حمه دی نالبه ند و حوسنی بامه رنی و سه یدا صالح یوسقی
و هنده کان ژی به ره مه می وان هیشتا بریقه یه وهک نالبه ندی بچویک و سه عدوللا
بامه رنی و محمه د عه لی توفی، ب تنی عه بدوللا مه لانه سه ن نه بیت کو
هۆزانین وی ل چ جهان به لاق نه بوینه.

وهك ئەرکهك ل سەر ملین خوه من دیت ئەز بقی کاری رابیم و ئەگەر
کارهکی ژفی رهنگی هەر ئەز بخوه بم دبیت پتریی سەرکهفتی بیت، ژبه رکو
هه م باژیری ژ دایکبونا من بویه و ئەز لی مهزن بویمه و ژلایهك دیقه من
سهربورهك پیش وهخت ژی دفی ده باره ی دا هه بویه و ئەز باوهردکه م ژی هەر
کهسی وهك ژیده ر ژی لقی په رتووکی بزقریت، دی گه لهك راستیان تیدا بینیت و
دی گرنگیا فی په رتووکی بو ئە ده بیاتا کلاسیکا کوردی زانیت.

بوچی ئەڭ پەرتووکە

دەما ئەز مژویلی بەرھەڭکرنا دیوانا ھۆزئانقانی مللی حوسنیی بامەرنی، گەلەک تاشتین نوی ب بەرچاقین من کەفتن، ژوان ژی بەرھەمی چەند ھۆزئانقانه کین دی کو ھەر ئیکی ژوان چەند ھۆزئانەک ل پاش خوہ ھیلابون، بتایبەت دەما دیوانا حوسنیی بامەرنی، ل سال ۲۰۰۴ ی ژ چاپی دەرکەتی و بەلاقبوی، کەسەکی ئەز ب ھۆزئانقانه کی دی ئاگەھدار کرم، ئەو ژی (حەیدەر مەتینی) بو. ب پاستی پتر ژ ۳۰ ھۆزئان دناڤ سی دەفتەرکان دا بون و بدەستی خوہ نقیسی بون، دگەل کورتە ژیانا خوہ، ئەڭ ھۆزانه بریکا برایی وی (حەبیب) کو ل کومەلگەھا قەدشی ئاکنجی یە، ئەز ھاتمە ئاگەھدار کرن و حەزا خوہ دەربری، ھۆزانی وی ژی ژ بەرزەبوونی قورتال ببن و بکەڤنە دناڤ پەرتووکە کی دا، ژیلی حەیدەر مەتینی ژی (عەبدوللایی مەلە حەسەنی) بخو کو من چەند ھۆزانی حوسنی بامەرنی و پیزانیین دی دناڤ دەست نقیسی وی دا دیتین، ئەو وی ژی چەند ھۆزانه لپاش خوہ ھیلابون. تشتی پتر ژی بو من بویە پالدەر کو ئەز ھزری دقئ چەندی دا بکەم، دەما چاقئ من ب شعرەکا وی کەفتی بناقئ (مر کوری من) کو ئیکسەر من گۆتی ئەڭ ھۆزانا ئەحمەدی نالبەندە و دھۆزئانقانی کورد دا یا نقیسەر (سادی بەھائەددین ئامیدی) ھاتیە بەلاڤکرن، ئەو وی گۆتە من نەخیر ئەڭ ھۆزانا منە و من ب وەغەرا کوری نالبەندی نقیسی یە و من وەرگیرانەکا روحی دایە ھۆزانهکا نالبەندی کو وی ب وەغەرا دوماھی (ریسانا) کوری خوہ نقیسی بو، ھەر دوی دەمیدا من دەست دا ڤەکولینی ل سەر وی ھۆزانی و ئەز ل دیوانا پینج بەرگی یا نالبەندی ھەمی گەریام و ب تنی ئەو ھۆزانی پەیوەندی پیڤە ھەین، من ھەمی دەست نیشانکرن (دی) د بەشەکی دی یی ڤی پەرتووکە دا بدریژی ئەجامین فی لیگەریانی بینی) و من ھەڤبەرکرنەک دگەل ھۆزانی نالبەندی کر و بو من دیار بو کو راست ھۆزان یا (عەبدوللایی مەلە حەسەنی) یە ھەر وەکو دبیزیت و ئەڭ شاشی یە بو پەرتووکا

ھۆزانتانن كورد دزقریت و شیوازی كومه كرنا به رهه مین قان ھۆزانتانان كو ب
راستی ژبلی جهی شانازی و ماندیبونا نقیسه ر و ماموستا (سابق به هائهددین
ئامیدی)، ئەڤ په رتووکه ژ کیماسیان ژی یا قالا نه بویه .

پشتی دویچونا من بو (حهیدەر مه تینی) و به رهه می وی، بو من دیار بو
کو وی ب ساخیا خوه و دده رفه ته کی دا کول دهوکی پرۆژه کی بچوکی
چاپکرنا په رتووکان ده رکه تی، وی ژی ھۆزانتن خوه گه هاندنه وی پرۆژه ی،
به لی ژبه رهنده به هانان، ئەو ھۆزان بو نه هاتنه چاپکرنا. ھۆزانتن (حهیدەر
مه تینی) ژ دوو پشکان پیک هاتینه، ئەو ژی هنده ک گریدای شوره شین (بارزان)
بون و ژ چه ند ھۆزانان پیک دهاتن و به حسی چه ندین شوره ش و چوونا بارزان
بو روسی و خه باتا وی دکر، خۆشبه ختانه ئەقان ههلبهستان ژبه رکو گریدای
خه باتا سه رکرده کی ناقداری کورد بون، هه ر زوی ئەقی پشکی بارا شییری
وه رگرت و ژلایی (د. فازل عومه ر) فه گه هشتنه چاپی و ئیکه تیا نقیسه ران ل
دهوکی دگه ل وه شانین خوه ئەڤ کاره بو ئەنجامدا. پشکا می کو پتر ژ ۲۰
ھۆزانان ل سه ر (ژیانا کورده واری و سالوخه ت و ره خنه و چقاکی و سیاسی)
بخو فه دگرتن، مانه دده ستی مندا و من خوه به رهه ڤ کر کو به رهه می وی ب
تنی بگه هینمه چاپی. لی پشتی دان و ستاندنی دگه ل چه ندین براده ران، ئەز
به رهه ڤ هزره کا دی فه چوم، ئەو ژی ل بامه رنی کومه کا دی یا ھۆزانتانان
هه بوینه و هه ر ئیکی ژوان، چه ند ھۆزانه ک یان به رهه م ل پاش خوه هیلاینه و
گه ر ئەفه هه می بکه فنه دناڤ په رتووکه کی دا، دی بو لیژقرینی و مفا ژی
وه رگرتنی ب ساناھی بیت.

ب تنی ئاریشا بو من لقیره په یدابوی، ئەز چاوان وان که سان ده ست
نیشان بکه م، کول سه ر به رهه می وان بنقیسم و بکیشمه دناڤ فی په رتووکی دا،
ژبه ر کو ب راستی گه ر وه ک ناڤ ئەڤ به رهه مه ب ھۆزانتانین بامه رنی فه هاته
گریدان، دقیت وان هه می ھۆزانتانان بخو فه بگریت یین ل بامه رنی ژيانا خوه
بریه سه ر، ئەڤ چه نده ژی هه ر ژ دوماهیا چه رخی نازدی و ده ستپیکا چه رخی
بیستی بخو فه دگریت و کاروان تا ئەڤرو ژی یی به رده وامه و دنویکرنی دایه .

ديسان كاروانى ژيانا هنده كان ژوان تا ساليڻ (۲۰۰۰) ى يى بهردهوام بويه و دوو ھۆزانتان ژى تا نوکه ژيانا خوه دبه نه سهر، لى گريکا كه تيه دريكا مندا، ئەز كيژ ھۆزانتانان بو پەرتووکا خوه دەست نیشان بکەم، کو ب پاستى نوکه ھۆزانتانين باش ل بامەرنى سەرى خوه ھلداينه و بەرھەم ھەنە وەك (محسن قوچان و دايكا داليایى و نیشان بامەرنى و عبدالرحمن بامەرنى، ھەيدەر بامەرنى و محمەد بامەرنى) ئەقین پەرتووکیڻ چاپکرى ھەين. ديسان چەندين ناقين دى ژى ھەنە کو ھۆزانتان دنقيسن، بەلى ھيش ئەو دەرھەت بو پەيدانە بويه کو ھەلبەستين خوه دناڤ پەرتووکه کى دا خرڤە کەن....).

دا کو ئەڤ پەرتووکه پتر يا مفادار بيت، ئەز گەھ شتمە وى باوھريى کو ھۆزانتانين بامەرنى، دقيت ل سەر چەند قوناغان بەينه پولينکرن. ئەو ژى بقی رەنگى ھەر ئيک ژ (مەلا نەجمەدين، حوسنى بامەرنى، ئەحمەدى نالبەند، شايخ غياس لددين نەقشە بەندى) د ئيک خانە دابن و ددويفدا (عەبدوللا مەلا ھەسەن، سەيدا صالح يوسقى و ھەيدەر مەتيني) دخانەکا دى دا بن، خاناسيى ژى قان ھۆزانتانان بخوڤە بگريت، ئەو ژى (سەعدوللا بامەرنى، نالبەندى بچويک و محمەد عەلى توفى).

ھەر کەسى قان ھەر سى خانان ب ھۆزانتانين دناڤ دا ھاتينه پولينکرن جودا بخوينيت، دى نيزيکيه کى تيدا بينيت، کو ھەر جوينەک ژوان ددەمە کى دەست نیشان کرى دا، بەرھەمىڻ خوه نقيسى نە. خالا دوى يا بو من گرنگ، ئەز دى شيم خوه پى ژ رەخنەکا نە چاڤەرکرى دوير بيخم کو من ناڤەک دايە پەرتووکا خوه و من گەلەک ھۆزانتانين دى نە کيشاينه دناڤدا، کو ئەو دبنە قوناغەکا دى يا جودا تر.

بامهرنی کانیا رهوشه نبیری

سروشتی دهقرا بامهرنی یی هاریکاره کو که سین رهوشه نبیر و بلیمهت
ژی پیدابین، هر ژبه ر جوانیا سروشتی وی یی بالکیش، دیمه نین سه رنج
راکیش، که قناری، گونده کی نافی و ناقاره کی به رفره ه، جهین تاییه ت بگریان
و سهیران و بیهن قه دانی، نافه دانیا گوندی بخوه دکوشا چپایی مه تینی دا، نافی
و کانین ته زی و ره سەن لایه نه کی دینه کو بامهرنی ب دریزاهیا دیروکی بیته
خوزین خه لکی کو قه ست بکه نی و لی ناکنجی بین، ژبه رکو جهی ژین و ژیری
یه، دیسان بویه مه لبه نده کی بازرگانی ژه می نالی و دهقرا ن قه ست دکرنی و
به ره می خوه لی به چاقا دکرن، سه ره رای هه بونا ته کیا شیخین ته ریکا
نه قشه به ندیا کو بویه مه لبه ندی فیترکرنی و زانینی، چه ندین باوه رنامه بین نایی
و مریدین ته ریکه تی ژی ده رکه تینه، پینه قیت ژی جهه ک ب مه لبه ندی
روشه نبیره تی بهیته ناسکرن دی چه ندین رهوشه نبیر و هوزانقان ژی ده رکه قن.
بامهرنی شیایه گله ک تاییه تمه ندیا بخوچه بگریت، باوه ری ب عه شیربونی
و رولی ناغا وه ک هه می عه شیرین کوردان دناف دا نه بویه، ب تنی رولی شیخان و
دسه د سالیا دوماهی و بهاتنا شیخان بو فی گوندی، بنافی نایی دهسته لاتا
شیخان به لاف بویه و نه ب تنی بامهرنی به لکو فی دهسته لاتی ره و ریشالین
خوه دچارچوچه کی مه زن دا چاندبون و سنور ده رباز کربون، ب تنی ژبه رکو
خه لکه کی نیماندار و موسلمان، ددریزاهیا دیروکی ژی دا کورد هه ر بقی رهنگی
بوینه و باوه ردار بوینه و ژبه ر هندی ژی هه ر زوی خوه ملکه چی بیروباوه رین
خوه دکهن. ژبلی دهسته لاتا فی ته ریکه تی، نه قه که سین لبامهرنی دناکنجی ژ
گله ک لایه نان قه هاتبون و عه شیرین جودا و دهقرا ن جودا بون و دناف
(بامهرنی) دا خوه ب بنه مال ددانه نیاسین و ژ دهقرا ی بامهرنی ژی خوه ب

بامەرنى ددەنە نياسىن، ژبەر ھندى بياڧ گەلەك يى خوش بويه بهەبونا رەوشت
و تىتالين جوددا دئىك بازنەيى ئاكنجىبونى دا، نىفشكەكى باش و پاقر پەيدا
ببىت دویر ژ توندو تىژيى و ھەفركىى و بگرەوبكىشى، ھەر ئەقە ژى بويه كو تا
نوكة ژى خەلكى وى برەوشەنبىر دەينە نياسىن، ژبەر كو رىزگرتن و خوشكاندن
و جوامىرى و دنيا دىتى دناڧ دا ھەبويه.

ژ نالبه ندى مه زن بو نالبه ندى بچويك

قوناغا ئىكى

- ۱- نه جمه ددين ئەفه ندى
- ۲- حوسنى بامەرنى
- ۳- عەبدولرەحمان شەوقى
- ۴- شىخ غياس ددين نه قشەبه ندى

قوناغا دوى

- ۱- ئەحمەدى نالبه ند
- ۲- سەيدا صالح يوسقى
- ۳- حەيدەر مەتىنى

قوناغا سىي

- ۱- عەبدوللامەلا حەسەن
- ۲- سەعدوللا بامەرنى
- ۳- نالبه ندى بچويك
- ۴- محەمد عەلى توقى

نەجمەددین ئەفەندی

نەجمەددین ئەفەندی كى يە:

ناقى ۋى يى دروست (مەلا نەجمەددىن كورى مەلا ئەحمەدى بابك)ە،
براينى ۋى (حوسنى بامەرنى ۋ مەلا عەبدولرەحمان) كورەوشەنبىر ۋ ھۆزانتقان
بونە ۋ بەرھەم ل پاش خوە ھىلاينە . ھۆزانتقان ئەحمەدى نالبەند ب نەجمەددىن
ئەفەندى ناقىرىيە ۋ دچەند پەرتووكان دا بناقى مەلا نەجمەددىن ھاتىيە،
ژىدەرىن ل سەر ژيانا قى ھۆزانتقانى ب دەست مە كەفتىن دكىم بونە، ھەر
ۋە سان بەرھەمى ل پاش ۋى ژى مای، ب تنى ئىك ھۆزان بويە، ئەۋژى د
ئەرشىفى دەست نقىسى ھۆزانتقان (عەبدوللا مەلا حسەن نەقشەبەندى) دا بو.
ھۆزانەكا زورا جوان ۋ لىكداى ب زمانى عەرەبى ھاتىيە قەھاندن، ب سالوخدان ۋ
ۋەسفرنا باخچى بن گويزا ھاتىيە نقىساندن، ئەق باخچەيى ژلايى (شىخ
غياسەددىن نەقشەبەندى) قە ل بامەرنى ھاتىيە چىكرن، كورە ۋى دەمى دا قى
باخچەي گەلەك ناۋ ۋ دەنگىن خوە ۋەرگرتبوون، گەلەك ھۆزانتقانىن دى ژى ل
سەر جوانى ۋ سالوخدانا قى باخچەي نقىسىنە، ۋەك (حوسنى بامەرنى) ۋ
ھۆزانا ۋى يا ب ناۋ ۋ دەنگ (حەودىن بن گويزا) ۋ ديسان (ئەحمەدى نالبەند)
ژى د ھۆزانتقان خوە دا ئامازە ب قى باخچەي دا يە .

ھۆزانتان دژئدھران دا:

ژئدھريئ تايبەت ب ھۆزانتاننى ڤە و پىشتى ليگھريانان بدەست مە كەفتين،
ب تنى د ناڤ ھندەك پەرتووكان دا ئامارە پى ھاتىە دان، ژوان ژى:
- فضلاء بھدينان: اعداد مسعود محمد سعيد ياسين الريكانى - دھوك ۱۹۹۷
ژمارە (۱۳). ب ھژماريئ نافداران بپ ۲۲، ملانجم الدين البامرنى. و ب قى رھنگى
خارى تئدا ھاتى يە:

(مەلا نەجمەلدين بامەرنى، ئىك ژاناييئ زيرەك بوويە و ھەك
ماموستايەكى بەردەوام ل سەر زانياربيئ عەرەبىي و ھندەك ژانياربيئ دينى
ل تەكيا نەقشەبەندى ل بامەرنى دەرس داينە، مرقشەكى ژ خوە شەرم و ژ
خودى ترس بوويە. لى دگەل خويندكارين خوە يى زفر بوويە، گەلەك ل بەر
دەستى وى فيربويە. وى دەستى باشى نقيسىي ھەبوو، ئەڤ مەلايە كورى مەلا
ئەحمەد بابكى يە و مەلا ئەحمەد بابك ژ خويندكارين مەلا (يەحيا مزورى) بو.
مەلا نەجم الدين بابك ل ساللا (۱۳۶۹ك / ۱۹۴۹ان) چوويە بەر دلوقانیا خودى.
دپەرتووكان (امارە بھدينان العباسيە) - محفوظ العباسى ۱۹۶۹، ص ۱۸۲ مەلا
نەجم الدين بامەرنى و ب قى رھنگى ھاتىە نقيسين.

(كورى مەلا ئەحمەد - خويندكار ل بەر دەستى مەلا (يحيى مزورى))، ئىك بوو
ژ دەرسدارين تەكيا نەقشەبەندى ل بامەرنى و ھاتبو نياسين ب باشى و بەھايى
وى يى كەسايەتى و رەوشەنبيرى د ناڤ خەلكى دا - جوانيا دەستخەتى نقيسينى
و رەقى يا وى دگەل خويندكارين وى و گەلەك ژ خويندكارين وى پلەيئ زانينى
بيئ بلند وەرگرتينە و (ل ساللا ۱۳۶۹ك / ۱۹۴۹ان) چوويە بەر دلوقانیا خودى.
- پەرتووكان (الامداد شرح منظومة الاسناد) اكرم عبدالرهاب ، و فية تراجم
للعلماء واهم مصادر الاسلام. بەرگى دوى. لاپەرە ۵۴ و ئەڤ نقيسينا ل خارى ل
سەر ھۆزانتاننى دگەل قى پارچا ھۆزانى ھاتىە نقيسين.

وكل مركريه طعمه بشع لدى المذاقه الاقهوة البن
هى التي اشتاقت الاشراف شربها دون الدنيا تدنوا قهوة الدن

ژ قى ھۆزانى ب تنى ئەق ھەردوو مالکە گە ھشتينە دەستى مە ھۆزانقان
(ئەحمەدى نالبەندى) ژى ل سەر قى ھۆزانى زىدە کريە، ئەق چەندە ژى وى
دگە ھينيت کو دوير نينه ب تنى ئەق ھەردوو مالکە بن. ئەو شعرا ئەحمەدى
نالبەند ل سەر قان ھەردوو مالکان زىدە کرى ژى ئەقا ل خارى يە:

تخميس (احمد بامرني)

على شعر مدح القهوة مدحها نجم الدين افندي البامرني

الجوع لما بدا في الناس قد خضعوا

طبعاً و سروراً كثيراً حينما شبعوا

فكل حلوبه الانسان ينتفع

وكل مركريه طعمه بشع

لدى المذاق الاقهوة البن

الله حبيب فى الافواه لذتها

و كما لذ لدى الطبع مرارتها

اسعى كثيراً ولا ادري حقيقتها

وهي التي اشتاقت الاشراف شربتها

دون الدنيا تدنوا قهوة الدن

لله در عقول ظل اسسها^(۱)

وفى المجالس كل الناس جالسها

بجبة المدح نجم الدين البسها

(۱) او (من يرض بالترك عنها حين حارسها).

فاحمد بن امين قام خمسها^(۱)

و هو الذی اشعر الامثال فی الفن

تجنبوا ما استطعتم عن اراذلكم

و حطوا قدر الدنيا تحت ارجلكم

لكي تصوروا كثيرا من امثالكم

تقهاوا و تشيوا في محافلکم

بان شبعتم ترضوا ربکم ...

ئەقە ژى نمونا هۆزانا وى يە، كۆب زمانى عەرەبى هاتى يە نقيسين و ب
باخچەيى حەودين بن گويزا ل بامەرنى، وەك سالوخەت و جوانيا وى باخچەي
وەسف كرىە.

رياح صبا بامرني هبت تفرجا

بنزهة ازهار و كشف الحقائق

ففاظلت رياض الارض حتى تنفست

بروضة ملا و الافندى الشقائق

راتها محلا قد تحلى بازهر

و انواع اوراد عديم الرفائق

كحناء ذات النور عيناء نرجس

لجيني هدب مسجد الحدائق

(۱) او (فاحمد زاد فيها ثم خمسها).

تهز الرؤس افتخارا بشانها
على القامة العليا الرفيع المناطق
وريحان عال عنبرى معطر
سواد الوجوه كالعبيد الرقائق
كمثل فتات الورد جعداء سنبل
كجعد العقاصل فى زلوف العواشق
وامثال شبونا خيرات المناظر
بكثرة الـوان قليل الرفائق
وحوض (صوص) براق لصغرة وجهها
تخطف عين الناظر كالصواعق
وجنبد عشق و الفرنجى جيجك
كذلك العراقي الرقاق الروائق
وورد الربيع ياسمين موقر
على قدها مثل النخيل البواسق
واحسنها شاننا جنابير خصصت
بنبتها اسمها لخير الخلائق
تطاب مشام الجالسين بقربها
كما قد تطاب حين شم الورايق
ولاسيما شبوا اذا جن ليلاها
تفوح كعود واقع فى الحرائق
واذا ذاك كانت كالفنان (لعنان) تلبست
باثواب خضراء رافعات العنايق

وكانت اذا هب الرياح ترونها
بـرقص طـرين مائـلات التعانق
وكانت لها عين كثلج مياهها
وعذب فـرات سائـغ للشرائق
وفى ظل اشجار الخـلاف بجـنبها
كراسي ماوى الناظرين المواق
وما فوقها كبر المصلى و تحتها
محل جلوس المرشد بالطرائق
خصوصا براس العين بامرني حدقت
قبال الجبال وكرها بالتطابق
فطابت بها نفسا وقالت ترنما
لهذا لعمري من بديع الحذارق
ولو كان للدنيا على الارض جنة
لهذا الاما لعاد المنافق
لهذا ترون الزائرين بهجهم
كهجم العدو فى جبال الطوارق
ففاحت بتاريخ لشان بهائها
حديقة راس العين راس الحدائق

حوسنى بامەرنى

۱۸۶۸ - ۱۹۳۶

حوسنى بامەرنى ئىكە ژ ھۆزانتاننن ناقدارىن دەقەرا بەھدىنان و ل دوماھيا سەدى نازدى ھۆزان نقيسين، حوسنى بامەرنى ئىكەم كارى من يى بەرھەفكرنى بو، كو ئەز شيايم بەرھەمى وى دناق پەرتووكەكى دا كوم قە بكام و بگەھينمە چاپى. تشتى پتر ئەز پالدايم كول دويف بەرھەمى وى قە بچم و ديوانا وى ژ بەرزەبونى رزگار بكام، پەرتووكا ھۆزانتانن مللى يا نقيسەر (سادق بەائەددىن ئامىدى) بو، كو ب پاستى ژيانا وى برەنگەكى شىلاى تىدا ھاتىە نقيسن و ديسان دەما چەند ھۆزاننن وى بدەست من كەفتين، پتر ھاندان بو من چىبو كو ئەز خەمى ژ قى ھۆزانتانى بخوم و ژبەر قان ئەگەران، من خوە ديت دى شىم سەرکەفتنى دقى كارى دا ئينم.

ژبەر كو ئەز ب خوە لقى دەقەرى ژيايمە، دى ژىدەر زويتر بدەست من كەفن و دبىت ژ كەسەكى دى پتر ژ دەرھەقى ھۆزانتانى و خرڤەكرنا بەرھەمى وى بدەرکەقم، يا دوى ژىدەرى ئىكى بو كو چەند ھۆزاننن وى من ژ كەسەكى ھەقالى وى گوھ ليويين، ئەو ژى (حەجى عەمەر وەرمىلى) بو كو ئىك بو ژ مريدن شىخ بەھائەددىن نەقشەبەندى بوول بامەرنى.

حوسنى بامەرنى دژىدەران دا:

حوسنى بامەرنى ب ھۆزانتقانى مىللى ھاتىە نياسىن، ھۆزانتىن وى زوى جىھ-
خوہ ددىلى خەلكى دا كرىنە و پترىا وان ئەقىن ھاتىنە كومكرن ژى، ژبەر
رەوانبىژىيا وان ماينە ل سەر زارى خەلكى و ھاتىنە ژبەركرن. ھەر ئەق ژبەركرنە
ژى بويە كو ھۆزانتىن وى ژ بەرزەبونى بەھىنە پاراستن.

ھۆزانتقانىن بەرنىاسىن دەقەرا بەھدىنان ب ھۆزانتقانىن مىللى ھاتىنە نياسىن،
ھۆزانتقان حوسنى بامەرنى و نادىرى كانى ساركى بويىنە، ھەر چەندە ئەحمەدى
نالبەند ژى دقى دەربارەى دا ھۆزانتىن جوان و ژ ھەژى نقىسى نە.

بو ئىكەم جار ھۆزانتىن (حوسنى بامەرنى) كەتىنە دناق پەرتووكان دا، ژ
لايى نقىسەر سادق بەھائەددىن ئامىدى پەرتووكا وى يا ھۆزانتقانىت كورد دا
بو، تا بەرھەمى وى و ژىنەنىگارا وى دناق پەرتووكەكا تايبەت دا، ب ناقى
(ھۆزانتقانى مىللى حوسنى بامەرنى) ھاتىە چاپكرن و بەلاقكرن.

ژبلى قان ژىدەران ژى چەندىن نقىسەرىن دى د پەرتووكىن خوہ دا ئاماژە
ب قى ھۆزانتقانى دا يە و ب تنى بو ئاماژە پىدائى، وەك:

۱. فضلاء بەھدىنان يا نقىسەر مەسعود محەمەد ياسىن برىفكانى - ۱۹۹۷.
۲. ئىمارەت بەھدىنان ئەلەباسىيە - مەحفوظ ئەلەباسى ۱۹۶۹ - قسم ادب
و ادبائ - حوسنى بامەرنى.

۳. ھۆزانتقانىن كورد - صادق بەھائەددىن ئامىدى ۱۹۸۰.
۴. پۆژناما ھاوكارى - ساللا ۱۹۷۲ ل بن ناقى نقىسەر (چەپەر).
۵. گوڤارا ماف ژمارە ۲۴، حەمكى - حەمە كور - د مەسعودكتانى.
۶. اعلام الكرد - مير بصرى - ۱۹۹۱ - الاكراد فى العراق - رجال الدين و
الادب ص ۱۲۶ - حوسنى بامەرنى.

۷. حەمكى توقى - حەمە كور - د. مەسعود كتانى - ۲۰۰۱ لاپەرە ۲۹.
۸. الاكراد فى بەھدىنان - ئەنوەر نور المايى - الطبعة الثانية - ۱۹۹۹ - ص ۱۸۰ -
قسم ادب و ادباو.

۹. پۆژناما بوتان - ھژمار ۸.

۱۰. ئەقە يە بامەرنى - مستەفا نورى بامەرنى - ۲۰۰۴ .

۱۱. من ينابيع الشعر الكلاسيكى الكردى، الجز الاول، رشيد فندى كردستان

۲۰۰۴.

بەرھەمى ھۆزىنقىنى:

دىسان ھۆزىنقىن حوسنى ئەقىن ب دەست مە كەفتىن ب شان رىكان

گەھشتىنە مە، وەك مافى وان بو بەرچاقكرن:

- پەرتووكا ھۆزىنقىن كورد يا نقىسەر سادق بەھائەددىن ئامىدى.

- گوڦارا ماف ژمارە (۲۴) حوسنى بامەرنى و ھۆزىنقىنە نە بەلاقكرى ژ لايى

(عبدالرحمن بامەرنى) و كورتىەك ژ ژيانا ھۆزىنقىنى.

- دەستخەتەك ژ لايى بابى فارسى (مەھەد فوناد) كورى مەلا عبدالرحمن

ى برازايى حوسنى بامەرنى.

- حەجى عەمەر وەرمىلى، ئىك ژ مرىدىن شىخ بەھائەددىن نەقىشەبەندى

بويە و دوو ھۆزىنقىن نە بەلاقكرى ژ وى ھاتىنە وەرگرتن.

- عەبدوللا مەلا حەسەن يى بەرنىاس ب بابى تەوفىقى، چەند ھۆزىنقىن

حوسنى و يىن چەند ھۆزىنقىن دى ب دەست خەتى وى ھاتبونە نقىسىن. ژ

وان ھۆزىنقىن ھەر ئىك ژ (حوسنى بامەرنى، شىخ غىياسەلدىن،

ئەحمەدى نالبەند، بەكر بەگى ئەرزى، مەلا نەجم الدىن، فەخرى بامەرنى،

مەسعود كتانى و مەلا مەنسورى گلگاشى و چەند ھۆزىنقىن دى).

ژيانا وى:

حوسنى كورى مەلا ئەحمەدى بابكى يە. بابك ناسناقى بنەمالا وان بويە و

ژبەر سفقكرنا وى بويە بابكو - ل سالا ۱۸۶۸ ل گوندى بامەرنى ژ دايك بويە.

حوسنى كورەك ب ناقى جەواد و چار كچ ھەبون و سى برا ھەبون و دوو ژوان ب

خودان بەرھەمىن ئەدەبى ھاتىنە ناسكرن و بەرھەم ل پاش خوە ھىلاينە.

ل دوور مرنا قى شاعرى ژى چەندىن بوچوون ھەنە و يا ژ ھەميا نىزىكتر و

دروست تر كول سالا ۱۹۳۶ى چوويە بەر دلوقانیا خوەدى و ژبەر كو ھۆزىنقىن

وى و ژيانا وى ب دوير و درىژى د پەرتووكەكا تايبەت دا ب قى ھۆزىنقىنى قە

هاتیه چاپکرن، پیدشی ناکهت دوباره ژینه نیگارا وی بنقیسی نه شه، ب تنی
وهك نیاسین دی هه لبه سته کا وی دوباره به لاقکه یین.

(که ری مه ره وگی)

گه لی خه لکی جه ماءه تی

گو هی خو بدهن حیکایه تی

داهین بیینن (مرو) ه تی

وه کی که ری فه لای دزی

عززه دین دییت سلیمانی

تو خوش می ری فان شولانی

وی هه که ره ک ل پشتا بانی

بو مه بینه بنی ره زی

دی هه ر دوا چوو بوو تری

ته کبیر به سه ن مشکوی کری

که ری فه لای ده رحال بری

لی سیار بوون چون ناف ره زی

ژویفه هات (مه ره وگی)

ده سستی خو گرتی ده وکی

که ری من بریه بو کی

دا وی بکی شمه (مرکز) زی

ده عوا بره نک شیخی

به حسی که ری دهه لیخی

ڪهس نه ٻو وي بده ريخي
 نه وي سهي ل بهر پهزي
 ڙهي يا نه هي يي گافرڪي
 ل ماره وگي خوري ب تورڪي
 بو من بري يه مرمركي
 نه و رابو دويٺ را بهزي
 نه و ڙي چوونه گلڪه ني
 هه شڪه هه واريا دڪه ني
 به رتيل تيري تي ر بده ني
 نه وهاتنه هه هو ب لهزي
 نينا تيري مرمره
 وان دا بوو حه جي ب (سر)ه
 ڙيرا بوو بوو تر تره
 ته ني تي بدهن دگل بهزي
 عززه دين ديٺت هه س نه ني
 هه ي روي ره شا روي ته ني
 نه هه ب هه هه بوو پني
 ڙمه ناچيت شهبها ڪزي
 هه س نه ديٺ ته عززه ديني
 تو بوو عه قلي چو نيني
 گوو دده يه دره ويني
 بلا چاڪ تو بگه فزي

سه حڪنه (نه حمده) شاعري

نهي به يتك چيڪري

هه تڪا وان نيڪجار بری

نه و ڪر نه به فراهه زي

تڻيبي: حوسني بامه رني ڙيلي ڦي نموني، هوزانين ب ناڦ و ده نگر هه نه
وهك به يتا هه ودين بن گويزا، لي مه نه هه هوزانا وي هه لبرارتی يه، ڙ بهر ڪو
نه حمدهي نالبه ند ڙي هوزانهك ب ڦي رويداني نقيسي يه و دي نمونا نه حمدهي
نالبه ند ڙي ل ڦي فايلى به لافكه ين بو ب ساناهي ليڙڦريني و هه قبه رڪرني.

فه لهك هاتبوو ڙ تلڪيبي

(ڪه ري مه ره وگي)*

فه لهك هاتبوو ڙ تلڪيبي

ڙ بو حيله ڙ بو ليبي

مقهه دهه ڪه فتهه دوف پي

ڪو بو چيبييت گرفتاري

به رازي هاتهه دوکانا

دهوار هه ل ڪولانا

نه ڪر هه ڇو تالانا

ڪو نه ڙده ڪه فتهه ڦي واري

ل دهه تهه ڪيائي ڪه هه ل

ڪو ڪه س ناکهه ت خراب فيلا

به ري ڇو بدنه ڪوري چيلا

چ بی عه قله چ دل تاري
 ل جه حشي نه ونه زفریغه
 مقه دهر وی هه بیت ژ کیفه
 سلیمان دزیو یی ب دویغه
 کو وی سویندا ب سه ری خاری
 سسلیمان و عزالددینن
 که ری وی کافری دبیینن
 گوت نیک دو فی خودان نینن
 کو نه فکر بو مه نیججاری
 نه زانی وان که ری کی یه
 عزالددین چیتری لی یه
 بلا که ری مه ره وگی یه
 ب خودی بینه وی باری
 ب خودی ببه ن تری لیکن
 ژپاش شولی ب خو چیکن
 مانم دی فکره کی ژکی کن
 هه را هوسانه مالمداری
 مخالف بون ل نینانی
 نه وان گوتی خودان کانی
 مه گرتی کهر چو گارانی
 نو گورگی نه و که ری خاری
 سلیمان گوت عزالددینی

دڦيٽن تو ڪهري بيٺي

بهلي ڏڦيٽ خو ڦه نوي سيني

نه بيت شهر ما مه بي ڪاري

نه وي گوت بي شريعت بيت

ڙ بڻو مه دي قباحهت بيت

نو ترسين شول ب زه حمهت بيت

درهنگه پوڙ ڇو ئي ڪاري

هه سهن مشڪو ڙ خو رازي

ڙ بڻو وان نهو بي و قازي

ب فهتوا لي ڪري گازي

نه ڪن شهر مي ڙ موختاري

نه وان ڪه برنه ڪه تا ڙي

ل گوي فائڪي بي وون ڦاڙي

فهله ڦڦرو بببيت تاڙي

مه نابيينيت ڦه ئي ڪجاري

نزانيت ڪا چلي هات ڪه ر

ڪو خولي ب سهر سهري وي وه ر

ڇونه شولا مه به يا فهر

هه سهن مشڪو ڙي ڇو هاري

هه سهن مشڪو ل مه بو مفتي

نه وي فهتوا مه يا گوفتي

فهله به لڪي ئي په چفتي

نزانیت نه و فی بازاری

فله زقری لبو چونی

کهری تشتهک نه مال شونی

عزالدینی سه کرقونی

وهسا نارها وهکی ماری

فله هات وقهوی وهحشه

چلی هات نقرؤ نه فجه حشه

حسهن مشکو قهوی فهحشه

خو داپیقا برینداری

خو داپیقا فلهی پاشی

نهوی گوتی ب فهحاشی

کهری ته یی بری ناشی

تو بوی هنده ب قارقاری

فلهی تلک یی یی گیژه

کهری من بهرزه بوو ژ میژه

حسهن مشکو درست بیژه

کهری من کی بره ناری

حسهن گوتی تو مهلعوینی

تو وی کافر تووی دینی

سلیمان و عزالدینی

بو خو که روان بره باری

نهوان که بر ب تهحریکی

حه جي (محمد) تو گازی کي
 كهري من تيت بو ئاليكي
 وه دزي و برييه نيقياري
 حه جي گوت خونه ترترکه
 فهلي پيس تو ريخي فرکه
 مه دل ئيرو چو مرمکه
 نه وان کهر برئه چوم هاري
 فهله سلبوو چوو نك شيخي
 دقيت حلمي نه رائیخي
 دزيت من ژگوندي دهریخي
 من و وان شـرعه ته ل واري
 دقيتن ژ بهر نه فان توفا
 ده وارا هر بکه ن گوفا
 کو وه قنتي به فرو باروفا
 نه کهن کهس بوو گرفتاري
 دزن کهفتينيه بامه رني
 چي عهدي ديت هوه هه رني
 دهریخن وان حه تا سه رني
 هه رولي بکه ن فه هشياري

* باغي کوردا - بهرگي سيي - لاپه ره ۲۸۷.

عەبدولرەحمان شەوقى

نۆزىكتىن دىم بو وىنى ھۆزانتقانى

مەلا عەبدولرەحمان مەلا ئەحمىدى بابك وەك
ھۆزانتقانىكى دەستھەل ھاتىيە نىاسىن و ب تنى
ھۆزان بزمانى فارسى ل پاش خوہ ھىلاينە و ل
دويىف گۆتتا نەقىيى وى محەمەد فوناد كو باپىرى
وى مەلا عەبدولرەحمان ل تەكيا شىخ بەھائەددىن
دەرس ددانە فەقىيا و مەلايەكى دوازده علم بو و
گۆتى كو ژبلى كارى دەرس گۆتتى ژى
بازرگانەكى زيرەك بو و بازرگانىا وى و ھات و
چوويا وى دناقبەرا عىراقى و ئىرانى دا بو، ھەر
ژبەر قى چەندى ژى شارەزاي زمانى فارسى
بويە و دەستھەليا خوہ دقەھاندنا شعرى دا

ھەبويە و چەندىن شعر ل پاش خوہ ھىلاينە و مخابن چ ژوان شعران ب دەست
مە نەكەفتىن ب تنى دەست خەتەكى وى نەبىت كو چەند ھۆزانىن محەمەد
سەعيد نەبن ب ناقى گولزار كو دى بەحس كەين.

هۆزانقان دژندهران دا:

دپه رتووکا (فضلاء بهدینان - تالیف (الدھوکی ملا محمد سعید یاسین البریفکانی) اعداد (مسعود محمد سعید یاسین البریفکانی) ل دھوکی سال ۱۹۹۷ ی ھاتیه چاپکرن، بهرپه ری ۹۴ ی ژ ژماره (۶۳ - ۶۴) دا ھاتیه .

مه لا عه بدولره حمان کوری مه لا نه حمه دی بابک یی بامه رنی (نه دیبه کی زیره ک و خودان ره وشت و دهسته ل ب نه ده بی فارسی و دیسان برایی وی مسته فا شوکری بامه رنی، هه ردوو نه دیبین دهسته ل بون و فه هاندی و نامه یین زیده باش بزمانی فارسی هه نه و دیسان شعرین عه ره بی و فارسی هه نه و دخی ژنده ری دا ھاتیه کو وی هنده ک ژ شعرین مه لا عه بدولره حمان لده ف هه نه و دیسان ھاتیه کو ژ نقیسه ریین ناما یین شیخین بامه رنی بوینه .

ل دؤر مرنا وی ژ ی ب تنی فی ژنده ری ئاماژه پیدایه و تیدا ھاتیه کول سال ۱۹۳۲ ی چوویه بهر دلوقانیا خودی و برایی وی مسته فا شوکری به ری وی بچه ندین سالان چوویه بهر دلوقانیا خودی.

دیسان ل دویف گوتنا محمه د فوناد مه لا عه بدولره حمان کو نازناقای مسته فا شوکری یان کو شوکری ژ (شوگری الالوسی) ھاتیه وهرگرتن و ژبه رکو د شه رحی دا یی زیره ک و پر زانین بویه، ژبه ر هندی نه ف نازناقه ل سه ر ھاتیه دانان.

نه قین ل خاری ژ ی هنده ک ژ نمونانه کو هۆزانقانی بدهست خه تی خوه نقیسان، نه و ژ ی شیعرین (محمه د سه عید نه فه ندی) نه یی به رنیاس به میهری نه فه ندی و دهست خه ت بفارسی ھاتیه نقیسان و هۆزانقانی ئاماژه پیدایه کو نه و هۆزان بدهستین وی ھاتیه نقیسان و ل سه ری ده فته ری ئاماژی ب هۆزانه کی بناقی (گولزار) ددهنت. ژبه رکو وی هۆزانی و خودانی وی چ گریدان ب هۆزانقانی بامه رنی فه نه بویه، مه نه و دهست خه ت بو ده لیقه کا دی و دویقچوونه کا دی هیلایه، کو پتر مفا ژ ی بهیته وهرگرتن.

تو که بجهت کفایت
 زود زینا و زینا زینا
 طبعت در برین است
 زینا و زینا زینا
 جنت است و جنت
 جنت است و جنت
 در طوالت و طوالت
 کفایت است و کفایت
 کفایت است و کفایت
 کفایت است و کفایت
 کفایت است و کفایت

الکاسیم

سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر

برین و برین
 برین و برین
 برین و برین
 برین و برین
 برین و برین
 برین و برین
 برین و برین
 برین و برین
 برین و برین

الکاسیم

سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر
 سپهر و سپهر

شیخ غیاسه‌لدین نه‌قشه‌به‌ندی

۱۸۹۰ - ۱۹۴۴

ئیک ژوان که سین ره‌وشه‌نبیر و بناف و دنگ و جیه‌خوه دناف‌خه‌لکی بامه‌رنی و گوندین ده‌وروبه‌ر دا کری، شیخ غیاسه‌ددین نه‌قشه‌به‌ندی بویه. قی کسی هه‌می هیز و شیانا خوه بو خه‌لکی ده‌قه‌را خوه ته‌رخانکریه، نه‌و گوتنین دده‌رحه‌قا وی دا هاتینه‌گوتن، جهی وی و ریزا وی بلند سه‌نگاندیه و خه‌لکی بچاقی ری‌زگرتنی لی نیری. تشتی ژ هه‌می ژ پتر که ساتیا وی دچاقین گوندیان دا بلند دکت، هه‌رده‌م قیایه و هه‌ولدایه هه‌می زاروکین گوندی به‌ره‌ف خاندنی‌فه بچن و گه‌له‌ک بو قی‌چه‌ندی ژی شه‌هده‌یی دده‌ن.

شیخ غیاسه‌ددین کوری شیخ به‌هائ‌دین کوری شیخ محه‌مه‌دی نه‌قشه‌به‌ندی یه، نه‌ف‌بنه‌ماله ژ ناف‌ریکانیا هاتینه و ل‌ئامیدی نیشته‌جی بوینه، ل‌ئامیدی ته‌کیایه‌ک ل‌سه‌ر شویرها ئامیدی ل‌پوژه‌لاتی ل‌هندا‌قی ده‌شتیلوکی دانایه و دگه‌ل مرنا شیخ تاهری شیخ محه‌مه‌د ژ ئامیدی‌قه‌ستا گوندی بامه‌رنی کریه. ل‌بامه‌رنی ته‌کیایه‌ک ب‌سه‌ریک‌فه ئینایه و پشتی شیخ محه‌مه‌دی شیخ بهائ‌لدین بوویه شیخی ته‌کیایی و به‌رنیاس بوویه، شیخ غیاسه‌ددین نه‌قشه‌به‌ندی کوری وی یی نه‌خری بویه. شیخ غیاسه‌ددین

نه قشقه به ندى هەر وه كو ژ هۆزانين وي ديار هاتيه نياسين، هۆزانقانه كى دهستهه ل بويه، ئەڤ هۆزانين وي بين هاتينه به لاقكرن و ب دهست مه كهفتين، ئەڤين ل خوارى بويته. (شاگردي، ريبا لاوا، به درخانى، چه كچه كويله، بو ئەحمەد موخلس). ئەڤ هۆزانه ژى د پەرتووگا هۆزانقانيت كورد دا يا نقيسه ر سادق بهائەلدين ئاميدى و ديسان ب دهست خەتئ عەبدوللامەلا حەسن ژى هاتبوونه نقيسين و نه دويره ژى سادق بهائەلدين ئاميدى بو پەرتووگا خوه، مفا ژوى ئەرشيفى وەرگرتبيت.

ژيانا هۆزانقانى:

شيخ غياسەددين كورى مەزنى شيخ بهائەلدينى نه قشقه به ندى يه، ل سالا ۱۸۹۰ ى زايىنى ل بامەرنى هاتيه سەر دونيايى و هەر ژ زاروكيى وهك خويندكاره كى زيرهك كهتى يه بهر خاندنى و هەر ژ خاندنا قورئانى و دەرسين دىنى و فقهي و شەريعتى و سەرفى و نه حويى...).

باوهرناما زانايان ل بامەرنى ژ سەيدا و رهوشەنبير و هۆزانقان (مەلا نهجمەددين مەلا ئەحمەد بابك) وەرگرتى يه. پاشى قەستا ئاميدى كرىه و باوهرناما عالميى ژ دەستى (محەمەد شوكرى) مفتيى ئاميدى وەرگرتى يه. پلا ئايىنى يا بلند، هەر وهكو ب دريژى د پەرتووگا (ئەڤه يه بامەرنى!) يا نقيسه ر مستەفا نورى بامەرنى دا هاتى (دەستويريا شيخاتىيى د ريبازا نه قشقه به ندى دا (خلافه) ب رهنگه كى ئاشكەرا و ب بهلگه ب ئاماده بونا جهگيرين ريبازى و كهسانين بنەمالى، ژ بابى خوه جهنابى (شيخ بهائەلدين نه قشقه به ندى) ل بامەرنى وەرگرت، پشتى دچەند تاقىكرنا دا سەركەفتى، ل پەي پەيرهوا ريبازى دبنەمالا نه قشقه به ندى دا، ل بامەرنى).

دپەرتووگا هۆزانقانيت كورد دا يا نقيسه ر سادق بهائەلدين ئاميدى ب دريژى ل سەر ژين و ژيارا وي هاتى يه نقيسين، وهك ل سالا ۱۹۳۰ ى بويه نوينه رى - نائب - ل ئاميدى و بو سالىن ۱۹۳۵ ى نوينه راتيا وي هاته نوكرن شه. دبیت هەر ئەڤ ريكين ئايىنى و تەريقه تى بن، كورى بو هۆزانقانى خوش

نه كرين وهك هؤزانقان پتر دهستهه ليا خوه دليكنئنانا په يقان دا ديار بكهت.
هر ژبه رهندي ژي ددوماهيا ژيي خوه دا، نه هؤزانه نقيسي نه.

كه سين دوست و بير ل شيخ غياسه لدين ههين، ب قى رهنگى سوحبه تين
وى فه دگوهيژن و دبيژن: كو كه سانه كي ره وشه نير بو و هه ز ژ زانينى دكر و
هر دم پيكل دكرن زارويين نه خوينده وار نه مينن. هر وهكو (عهلى حه سن
بامهرنى) خودى ژي رازى ل دور بيره اتنين وى فه دگوهيژيت، ده ما شيخ
غياسه لدين زارويهك ل كولانه كي ديتبا و نه چوو با قوتابخانى، دا جابا بابي وى
فريكهت و شيره تا لي كهت كو ب تنى خاندن مفايى وى زاروكى و نائيندى وى
يه. گه لهك جارن سه را قى چه ندى بابين زاروكان سزا ژي داينه. ژبلى قى
چه ندى گه لهك كهس، وى ب مرؤقه كي فه كرى و دخيرا مرؤقايه تى و
پيشكه فتنى دا دده نه پيناسه كرن. هر دم هزرين وى دژى زورى بوينه، نه وا
ل هه ژاران دهاته كرن، چ نه و زورى لب چ ناڤ و پروزي بان. ل دويف په رتووكا
(هؤزانقانيت كورد) كو هؤزانقانى دراقى دهرسدارا يان كو پارى ماموستايين
قوتابخانى بو ساله كي ب ستو خو فه گرتبون، تا قوتابخانا ميرى بو نيكه م جار
ل سالا ۱۹۲۲ ى ل بامهرنى هاتى يه فه كرن.

تشتى غياسه ددين نه قشه به ندى ل دويف خوه هيلاي و پي ب ناڤ و دهنگ
بوى، باخچه يي ل بن گويزانه، كو باخچه كي جوان و ژيهاتى و ب ناڤ و دهنگ
دروست كر بوو، هه م ژ نه ندازه يي و ريك و پيكي وى باخچه ي و هه م ژ
خرقه كرنا هه مى جورين گولان دوى باخچه ي دا. نه هؤ باخچه دكه فته نيزيك
(سه روكانى) ل ژوريا بامهرنى و نوكه ژي شينوارين وى باخچه ي مائنه.

هر وه كو مه گوټى، قى باخچه ي گه لهك ناڤ و دهنگين خوه وه رگرتن و
گه لهك هؤزانقان ل دور قى باخچه ي نقيسين وهك (حوسنى بامهرنى) كو ب ناڤ
و دهنگرين هؤزانا وى لدور قى باخچه يه، ده ما دبيژيت:

نه و به خچي ل بن گويزانه	ژ مه عريفه تى چي كرى
كوليكيت چه ند جهانه	هه مى لي جه معه كرى
بيهنه گول و ريحانه	ئينسان هه مى مه ست كرى

ئەو باخچەيى تو دبىنى ماشەئە لا چى تازە يە
 وهختى كو تول ناڤ دروينى دائم دى كەى مەدحە يە
 خاسى غياسە لدىنى ل ھەمى كەسا نەفعە يە

ھەر كەسى كو ھاتە ناڤ بىھنى ئەسەر تىدا كر
 روھن بىون ھەردو چاڤ دائم مەدحى خودا كر
 ھەكو لى دكەفیت خوناڤ ئەوى سو جەدەك ئەدا كر

ھەر ديسان زانا و ماموستا و مەلا و ھۆزانقان، نەجمە لدین ئەفەندى ژى
 ھۆزانەك ب جوانیا قى باخچەى ب زمانى عەرەبى قەھاندی یە، نە دویره ژى وی
 ھۆزانا خوہ ب عەرەبى قەھاند بیت، ژبەر كو (حوسنى بامەرنى) بەیتەكا جوان
 و لىكدای بەرى وی پى قەھاندبو، ئەقە ژى چەند مالکەك ژوى ھۆزانا ب زمانى
 عەرەبى:

رياح صبا بامرنى هبت تفرجا بنزمه ازهار و كشف الحقائق
 ففاضت رياض الارض حتى تنفست بروضة ملا الافندي الشقائق

ژین و ژیارا قى ھۆزانقانى بو پتر زانین و دویقچوون، ب دريژى دپەرتووکا
 (ئەقە یە بامەرنى!) دا ھاتیە نقیسین، دیسان د پەرتووکا (من ینابیع الشعر
 الكلاسیكى الكردى) یا نقیسەر رەشید فەندى ژى دا، ب دريژى ل سەر قى
 ھۆزانقانى ھاتیە نقیسین.

شیخ غیاسە ددین د ھۆزانەكا خو دا ئەوا بناقئى بو (ئەحمەد موخلس) ب
 نامە یەكى دگەلدا دھنیریتە گوندی (رویسى) كو وی دەمى نالبەند ل ویرى بو و
 ژبەر ھەقالینی و دوستینیا وی بو نالبەندى، ژى دخازیت كو بزقریتە گوندى
 بامەرنى قە، ژبەر كو یى ژى خەریب بوى.

ل قیره تشته کی دی لده ف قی هوزانقانی دیار دبیت کو دژین و ژیارا
نالبه ندی دا یی شارهزا بویه و هه ژاری و نه و نه خوشیین گه هشتینه نالبه ندی،
ب تایبته پشتی مرنا کوری وی و مرنا ژنن وی و دهر به دهریا وی. قیایه
هه ردهم لبیرا نالبه ندی بینیت کو هیژ یی خودان هه قاله و که سانن ههین ریژی
لی دگرن و بیریا وی دکهن.

هوزانقان شیخ غیاسه ددین دوماهی وه غه ر ل ساللا ۱۹۴۴ کریه و چوویه بهر
دلوقاینا خودی و ل گورستانا بامه رنی هاتی یه شه شارتن.
شیخ غیاسه ددین نه هوزانن ل خاری ل پاش خوه هیلاینه.

رییا لاوا

سه ری شولی ژ بنی دانن، گه لی لاویت خودان غیرهت
نه بیژن نینه نه فرۆ بو مه بهخت و تالع و قسمهت
نه بن بی هیفی، یی بی هیفی سه رگردان و ئالوزه
نه کو هوین پاشقه مینن، وه قتی تنگه قافله دهرکهت
سه ری شولا مه عیلمه و چاکی یه، خیر خازی و قهنجی
دگه ل که سپا حه لال و راستی و دل ساخی و عفهت
هه می پیکفه بزائن دهست ل دهست بن ژیک نه بزیدیین
وه ریس یی خو موکم کهن دا نه پچییت دا نه بیت عبرهت
نه گه ر هوین موته فق بن علم و فهن و سنعهتا بخوینن
چو شک نینه سه عادهت بو وه دی هیتن بی زه حمهت
کوری بابی نه وه دهستی هه فال بگریت و راکهت
هه کو کهفته کورا ته نگافیی خشیانه سه ر زیقهت
کوریت بابا تفهنگا دانن و دهستا سئک هه لدن
هه وه نه فرۆ قهلم لازمتره دا کو بهییت فه رسهت

کوریت بابا نه گهر هوین بونه زانا و تفاق و یهک
 دهیت ته یاره بو وه پیش تفهنگی فه نه کهن حه سرهت
 بکهن سه عیئ جه ما کهن سه روه تی دینی موکوم بگرن
 بچویکا ته ربیا دینی بده نی دا ژئی بهیت خدمهت
 که سی بی دین عه جه ب ژئی نینه وهر گرییت ژعه هدا خو
 هه کو ته نگافی لی بو هه ل قوتا سره دوژمنی ب شدهت
 نه مانهت سه د نه مانهت راستیی و خیر خازی و چاکی
 حه رام کهن وی که سی حیزی و دزی کریه بو خو سنعهت
 حه قی دائم ل پیش چافیت وه بیت حه تا ل سه ر نه فسی
 بکهن حوکمی ب عه دالهت بو هه وه دی هین هزار ره حمهت
 که سی حرص و ته مه ع، بوغز و حه سه د بن نختیاری یا وی
 ب دهستی خو نه وی کیشانه سه ر خو هزار له عنهت
 روحا نازا هه را ب که یف و سه فایه یا ته ر و توله
 هه چی یا فاسق و شراره یا بی قدر و بی حورمهت
 کوریت بابا بزائن حه ق چی یه مه و ته ن چی یه نه فرؤ
 هه وه ل سه ر لازمه هوین تی بگهن عنوانه قه ومیهت
 چو گازندا ژ زه مانی هوین نه کهن نه و هه ر شه ف و پوژن
 وه کی خویه به لی سویچا مه یه نه م بوینه بی قیمهت
 که لی لاوا وه ته ن دهینی خو یی دخازیت چ دی دهینی
 هه چی تشتی بدهین مالی وی یه بی خیر و بی منهت
 وهرن دا موته فق بین دا بشیین دهینی وی رازی کهین
 نه فیت من نوکه گوتین قسته که ژ وی دهینی بی موهلهت

مه لایئ پیر دوعا گوپه هه وه سه د جار موباره ك بن
سه ر و سیمما ب هه وه فه خریئ دكه ت نه فرۆكه حوریه ت

به درخانی

خۆشی نه فه هات و هه میا مل ل سه مایه
كه یف و كه نی یه نه فرۆچ نعمه ت خودیئ دایه
علم و نه ده با گرتی سه را سه ر جهیئ كوردا
به ریونه دور و ناخ هه می زیئریئ سه فایه
خۆشی نه نه وه پاخلیئ تژی كه ی ژ درافا
دل خۆشی نه بیته مال هه می دهرد و به لایه
كا خۆشی وه کی فکرا نه سیر مال ده ماغا
ما بوچی یه ژین وه قتیئ كو نه زمانیئ برایه
سه ربه ستی یه ئینسانی دگیتیت ب سه عاده ت
نه منیه ته بو بزنیئ دكه ت گورکی برایه
نه فرۆخه به ریئ خۆش مه گولیئ بو كو به درخان
ساخبوغه د شه خسیئ نه قیا دا فه گه را یه
هندیكه جه لاده ت ب جه لاده ت وه کی شیئرا
كامیران ژی ب كه مال و نه ده با میریئ هه ما یه
بو جه نگ و جدالا وه کی شیئران و پلنگ
وه ختیئ قه له میئ دور وه کی لیئمشتیئ رژییه
نه ئ ملله ته دیئ كه نگی حه قیئ قه نجییئ راکه ت
یا ژ هه میا سفکتر ب گرانی یا خو چیا یه

يا ره بي حه فزكه ي بو نه في مله تي موحتاج
 فان هر دو عه زيزان كو كه سي دي مه نه مايه
 كه يفي دي في پيره مه لايي را كره ره قسي
 ما پير وه كي جان بون فه كه ره م كاري خودايه

ب نه زماني چه كچه كويله ي

ثاا ببه نه ي پوژ كو شه فه باغي جه مالي
 نه سمان وه كي باغي نيره مي رنگي گولاي
 بلبل سه حري ژ مه ستي هجوما دكه ته باغي
 عاشق وه كو پوژ چو قه له مي كه تيه زه والي
 وي عاشقي مسكين ره حه تي نينه چو گاغا
 ناگه ژ خو نينه كو چ دهرده چ كولا لي
 دي شيلوي و نالوزي دو زولفيت ره ش و تاري
 كه فتين دو ره خيت هه يفا وه كو كه تيه كه مالي
 تاري و قه مهر، قه وس و وه تهر له عل و مراري
 وان پي كفه دي كول كره نيخسيري خه يالي
 بوره و دو كقان تير مژويلان وه چه پهر زولف
 نارمانجه دي سوتيي سه د دهرد و به لاي
 دل ناسنه وهك (سه دا) سكه ندهر كه ته ريكي
 چاڏه يني حه ياتن نه مه لي دهن بو وصالي
 روناهايا چا فان ته چي يه بوچي تو ناهيي
 ته شريف كه يه سهر جه نده كي تا گرتي و بالي

دوژمن ژ خه وفا غه فله تی ناگه ژ خو نینه
 حارس ژ سه به ب تاریی وهك كوره ئی تالی
 حارس چ زهره ر بو خضر ریبه ری ریزان
 زولمهت چ غه مه كه هره به دل شبهی شه مالی
 ئهی پیره مه لا بوچی دنالی وه ته چ دقیت؟
 وهك كویسه لی كه نگی تو دی گه هیه غه زالی؟

بو ئه حمده موخلس

ئهی موخلسا ئه حمده ئه مین
 رویسی تو کریه هار و دین
 چاقیت ل ته تاری کرین
 ضایع کری عومری شرین
 گۆتن ه می بی فایده نه
 بو ته نسیحه ت زیده نه
 چونکه ل ته ری د به رزه نه
 ته حلی ل نك ته هنگفین
 توی تازه بوی ل ناڤ عاقلا
 وهك بلبلی ل باغی گولا
 زور حه یفه شبتی غافلا
 تو خو ب فروشی وهك قه لوین
 ئه ز حه ییری وی مه گه لهك
 وهقتی ل ته وهر گه ریا فه لهك

چاوا تو خوش هاتی چه لهك
 یی سەر به لافی سەر نخوین
 یی سەر به لافی دل كه سەر
 گریان و له رزان بی مه فهر
 عه ردهك نه بول ته بیت مه فهر
 چونكه ل ته ساریون ناڤ نغین
 وه قتی نغین سار بون ل ته
 سەر ته د گه ریان بهر كوته
 مایه ل ته مه عتل سی كوته
 روندكیت سور بوین بو نه خوین
 هزر و فكر ل ته به رزه بون
 ئیش و نه له م پشكا ته بون
 هندهك نه خوشی بیته دی هه بون
 ل تبلا ته دهركه فتی برین
 وه قتی ژوی هاتی ب رهڤ
 پوژ سەر گه ریا ئو بویه شهڤ
 ته دگۆت ل من چویی ته له ف
 عومری شرینی خه مرهڤین
 وهك خدری زینده هات ره وان
 خوشكا ته عه دلا بو شقان
 ل ته ووی عه یالی بو خودان
 په رچویمه کری ل ته نازه نین

هنگی تو هاتبوی فی درئی
 ته دقیا کو ئیک بیتن ب کرئی
 دهریاز بکته ته ب بی پری
 ژ ویړی هوار کئی پی هالین
 هه تا ته دقیا بی فه رويس
 جانگی ل بهر خو بکئی فه رويس
 داهیلی خو بی پی فه نويس
 بی صبر و کار و بی پهرین
 من گوت ته نه حمه د وی نه که
 صبر و ته حمل زیده که
 ژ ویړی وهره قهت دهنګ نه که
 هنده ل ته به سن ته حل و کین
 پاشی ژ فیړی چویه مال
 ته ژ بیرکرن چه ندی هه قال
 قول و قهرار بونه هه تال
 جاره ک دی بوی پور و گویین
 بو من به یانکه نه وچ بون
 نه و فند و فیله ژیه وچ بون
 نه و سیړ و صنعت بوچ بون
 نه ی موخلصا نه حمه د نه مین

ژ فی ناما لیک ئینایی و کیش و سه نگانندی یا کو (شیخ غیاسددینی بو
 نالبه ندی هنارتی دیار و نه شکه را دبیت کو نالبه ند ئیک ژ هه قال هه فگوریت وی

بويه، بئى وي حه ويا وي نه هاتيه، ژبه ر هندی ئه و گازنده نامه بو هنارتى يه،
ژئى خاستى يه فه گهریت بامه رنى، هه ر وهكى ژئى ناما ب زمانى عه ره بى ژئى
نقىسى ئه و راستى ديار دبیت. نامه ئه فا ژئىرى يه:

"عزيزى احمد امين

مضى على مغادرتك من هنا مدة، لم ندرى هل حبك الشديد لقرية رويسى
جعلك تلتصق التصاق حب العصافير - البق - (بى كانه - ديكانه)، ام اضطراب
فكرك و هيمك وراء تخيلات الشباب، بعد مرور الشعرية الى الشاب الكاذب وارسلت
لك قصيدة لتجيب عليها عاى ان ترافق الجواب لتسمعها من لسانك والسلام
عليك.

محبتك غياث الدين."

ئه حمه دئى نالبه ند ژئى دبه رسقا ئى نامى دا بقى رهنگى ئه فا شعره فه هانديه
كو دئى هنده كئى ژئى به لاف كهين:

هويه جه و ابا شيخ غياس

دائىم دبيژم ئه لغياس

مه زلوم ئه زم ئه ينه لغياس

من ئه مرى ره بى لعاله مين

ماده م غياس لددينى تو

پا بوچى بو من نينى تو

كو ژنكه كا باش بينى تو

عالى نه سب يا سه ره لين

شاگرد دگه ل سه دى اى

خه يالا پوژه لاتئى ئه م كرين ديوانه و شهيدا

عومر چو چافل رى ما، شه فا دريژ بو ئو نه بو پهيدا

به تالی و قصه و پر بیژی، تیژناکه ن زکی برسی
 گهف و گور فایده نا دهن لازمه کار و عه مه ل سهیدا
 علم قوت ددهت، جه هله زه عیفی پاره شولی دکه ن
 نه پالی رویت و سه رگردان ته ماشیت داوه ت و عهیدا
 عه داله ت قوه ته بی چاره ئی زولمه ل دونیایی
 وه کی قورغی نو چوچکی، کیترویشک یا د ده ئی صهی دا
 ته دیت ئیک ئیعتیزازی نا که تن نه فرۆ ل ئینسانی
 گری دا فیل چیا شه فکر سه ر و بن کر کره بهیدا
 هه ره بوچی دنالی ما چ ئیشه ل ته مه لایی پیر
 جه واب دا گۆت خه یالا سه ربه خوئی ئه م کرین شهیدا

تیبینی:

"سهیدا" مه ره م ژئی ده یکا سهیدا سالح یوسفی یه، نا ئی وی سهیدا فتما
 بو ژنه کا زانا و قورئان خوین و زیده موسلمان بویه و ئی سهیدایی ده رسی ن
 قورئانی ددانه زاروکین گوندی. هه ره وه سان ل سالی ن هه فتیان و هه شتیان ژئی
 ژنه کا دی یا زانا و زیده موسلمان ل بامه رنی هه بو ب نا ئی سهیدا مریه م، کو
 ژنه کا زیره ک و ژیهاتی بویه و گه له ک زاروکین گوندی بامه رنی ل وی ده می ل
 بهر ده ستی وی فی ری زانی نی و خاندنا قورئانی بوینه و خاندنا وی ژئی گه له ک
 برییا ئه بجه دی بو کو خویندکارین وی ل دو یف بنه مایه کی زانستی هوی دبونه
 خاندنی. خودی گیانی هه ردوکان ب به هه شتا خوه یا دیرین شاد بکه ت.

ئەحمەدى نالبەند

۱۸۹۰-۱۸۹۱-۱۹۶۳

ئىك ژھۆزانتانين كلاسسيكىن دەقەرا بەھدينان يىن بناق و دەنگ، بەرھەمەكى تىر و تەسەل ل پاش خوە هیلای، (ئەحمەدى نالبەند) بويه. بەرھەمى وى دپىنج بەرگان دا بناقى (باغى كوردا) هاتى يە چاپكرن. ئەحمەدى نالبەند ل سالا ۱۸۹۰-۱۸۹۱ زى ل گوندى بامەرنى هاتى يە سەر دونيايى و ھەر ل گوندى بامەرنى بو وى بويه لاندك و تىدا ئەق بليمەتە، ژى پەيدا بوى.

ئەمىنى بابى نالبەندى، دسالين ۱۸۶۴-۱۸۶۵ ز بەرھەف گوندى بامەرنى قە هاتى يە ل و وىرى ئاكنجى بويه، ژبەر كول بامەرنى پترى گوند و دەقەرین دى، جھى ژيارى لى ھەبويه و ھەر لقى گوندى (ئەمىنى) كارى نالبەندى كرو ئەق نالبەندى يە بو مالا وان بو ناسناق، ھۆزانتانى مە ب ئەحمەد ئەمىنى نالبەند هاتە ناسكرن. ھەر ديسان دگەل بابى نالبەندى براو برازاين وى ژى، هاتبونە بامەرنى و برازاين وى كارى سەفارىي دكر و ئەو ژى بقى كارى هاتە ناسكرن. يان كو نالبەند ل گوندى بامەرنى ئاكنجى بويه و ژ ئاقا كانين وى قەخارى يە و رەوشت و تىتالين قى دەقەرى گرتينە، ئەو لاندكا نالبەند تىدا مەزن بوى، ژ قەريژا قى گوندى بويه و وەك هيلينكى تىدا فراكە بوى.

ژ بلی نالبه ندی ژی گه له ک که سین دی کو ناقدارییا خوه وه رگرتی، هر لاندکا وان لقی گوندی بویه. چ ئه و که س سیاسی بن یان ئه دیب یان هر بسپوریه ک بیت و سه یدا (سالح یوسقی) ژی ئیک ژوان که سان بویه کو دلاندکا بامهرنی دا مه زن بویه، ئه م دشاش نابین ژی، گهر ئه م بیژین بامهرنی بو فان هه ردوو که سان (سالح یوسقی، ئه حمه دی نالبه ند)، بویه بنه کوکا ره وشه نبیری و بنه کوکا وان و ئه و چه ندا دی نه یا گرنگه کو بیچ ده قهر قه خو دابنه نیاسین یان پی هاتبنه نیاسین. که سی ل هوزانین ئه حمه دی نالبه ند شاره زا بیت ژی، دی قی چه ندی دناڤ هوزانین وی دا بینیت کو بچه ند ناسناقان خوه دایه نیاسین وه ک (نالبه ند، موخلس، بامهرنی، نه قشه به ندی، ئامیدی، دهوک، زاخویی، رویسی، بهرواری، بیگوئی، خشخاشی).

ئه قائل خاری ژی هوزانه کا ئه حمه دی نالبه ند کو نه گه هشتی یه دناڤ دیوانا وی یا پینج بهرگی دا، ئه وا بناقی (باغی کوردان) دا بهیته به لاکرن و هر بو قی چه ندی، دی دگه ل فایلی وی دووباره به لاکه ین قه .

ئه حمه دی نالبه ند

وه له به سته کا نه به لاکری *

توب بیژه شیخی ئه زمامه بی ژن

کی دیته ماره ک یان مشکئی بی کون

خه وکا مه ناهیت جهکی مه ساره

ناش دی چ گهره یت بهر ناشی نه ل بن

هندی بنقیتن هشیاره هه رگاڤ

.....

قه ت که زیه کا رهش یان بسکه کا شور

یان مه مکی سور ناهیته ده ست من

دژوار و تیژەك هوسا نه هاره
 پیئاز و فلفل دەرمانك و تویتن
 نی بی قوسیره مییری قەلاتی
 مەدحی وی صافی ناهینە گۆتن
 تشتی ژوی کیم کچکەك تەر و تول
 روی قورمز و جان یا ب زەند و بازن
 نابم رەبەن ئەز یان راهبی دیر
 وەك مەرشەمینا بی گوشت و خاڤن
 شبهی بچویکا هەر کف کفا وی
 زاھرن ئەزی ساخ مەیتم ب باتن
 دوست و نیاسا دەستی مە بەردا
 ئەز شاعری وان حەیف و مخابن
 بابی کوردا گۆت ئەو بەحسی گرتی
 ئەف توف مەنالە ژەزرا مە ناچن
 هوین کورد بوچی ناکەن چ تەدبیر
 بو من ژنەك جان بی نەخت ببینن
 ئەز مەدحەکارم بو جەهوەری وان
 یا فەرزه پیئکفە ئەو یان موعاون
 بالاف و لیئان نان پەحتن و مەشك
 روین گرتن و کەشك من کەسپ و کارن
 ئەز دی مەفیری کەم بی سەر و بەر
 نانی مە تازە ناهیتە پەحتن

مالا مه خوشه يا ب ئاڤ و ئاگر
 ڦيٽ ژنكه كا جوان لييا ب ته وتن
 هوسا چ فايده يا صار و بار بيت
 جانكه نه ليبيت دا بيت ڦه گرتن
 ئيكا نه ديتي وه قتي ببينيت
 نه و دي يه قين كهت يا هويه شويزن
 وه قتي بزانيت كا نه زچ مالم
 دي بن هوار صه د ئنس و صه د جن
 نه حمه د تو باشي ئيقبال ته ني يه
 بو بو ته ژنكه كا ناهي ته خاستن

* تيبيني: نه ڦه له به سته د (رؤژناما په يمان) دا هاتيه به لافكرن، هرمار
 (۶۳) ل رؤژا ۲۰۰۰/۱۰/۱۸ ع. لبڼ ناڦي هه له به سته كا نالبه ندي يا نه به لافكري
 (محه مه د فوناد عه بدولره حمان).

سهیدا صالح یوسفی

۱۹۱۸ - ۱۹۸۱

ژ بهر کو سهیدا (سالح یوسفی)ی، رولهکی باش و کاریگر دسیاسهتی دا گئیرایه و چند پلهیین بلند دناڤ حزبی و حکومتا وی دهمی دا ل عیراقی وەرگرتی نه، ب تنی دی ئاماژی بهندهک خهباتا وی یا سیاسی دهین، ژبهرکو بابهتی مه گریدایی هۆزانی یه.

پشتی تیکچونا (هیوا) و ل شوباتا سالا (۱۹۴۵)ی دگهل محهمه د کهریم و چند هه قالین دی، حزبا رزگاری دامه زانندن. سهیدا صالح یوسفی نیک ژ دامه زینه رین پارتی ل ۱۶ / ۸ / ۱۹۴۶ ی بویه و هر وی دهمی بویه ئەندامی لیژنا مه رکهزی و چند پلهیین بهرپرسیاری وەرگرتینه وهک (بهرپرسی لقی) به هیدینان، ئەندامی مه کته با سیاسی، بهرپرسی (لقی ۵)، دان و ستاندنن دناڤه را سهر کردایه تیا شوره شا ئەیلووی و حکومتا عیراقی دا و چند جار پوستین وه زاره تی ل حکومتا عیراقی ژی وەرگرتینه.

ژیانا وی:

ناقئ وی (سالح عه بدوللا نه جمه دین مه لا تاها یوسفی) یه، ل سالا ۱۹۱۸ ی ل گوندی بامه رنی هاتی یه سهر دونیایی. خاندنا قورئانی ل دهف دهیکا خوه سهید فاتما بامه رنی ب دوماهی ئینایه و دهیکا وی سهید فاتما گه لهک

زاروکیڻ بامهرنی لبر دهستی وی فیری خاندنا قورئانی بوینه. سهیدا صالح یوسقی خاندنا خوه یا سههتایی ژی ل گوندی بامهرنی بدوماهی ئینایه. صالح یوسقی ژبلی بیافی خهباتا سیاسی مرؤقهکی رهوشهنبیر و ئه‌دیب و هؤزانقان بویه و ب دریزی دپه‌رتووکا (ئه‌فه یه بامهرنی) یا نقیسه‌ر (مسته‌فا نوری بامهرنی) دا به‌حسی ژیان و خهباتا وی یا سیاسی و ئه‌ده‌بی و پؤژنامه‌گری هاتی یه کرن. ئه‌فه ژی هنده‌ک ژوی ژیانی.

سهیدا صالح یوسقی گه‌له‌ک نقیسین و گؤتار دپؤژنامه و گوفاران دا به‌لافکرینه، ئیکه‌م که‌س بویه لوی ده‌می ل ده‌قهره بادینان ل سالین ۱۹۴۲ ۆ کو‌بابه‌تین خوه بو گوفارا هاوار ل شامی فریکرین و تیدا هاتینه به‌لافکرین.

سه‌یدایی صالح یوسقی ئه‌ف پؤژنامه و گوفاره ده‌رئختی نه:

خودانی ئیمتیاژی و سه‌رنقیسه‌ری پؤژناما (التاخی و برایه‌تی) بو، ئه‌وا ئیکه‌م ژمارا وی ل پؤژا ۲۹ ی نیسانا ۱۹۶۷ ۆ ل به‌غدا ب زمانی عه‌ره‌بی ده‌رچوی، پشتی ۴۲۸ ژماره ژی ده‌رچوین هاته دایخستن و هه‌می ژمارین فی پؤژنامی د کتیبخانا مه‌رکه‌زی یا زانکویا به‌غدا دا، دپاراستی نه و دیسان دکتیبخانا کوری زانیاری کورد ل به‌غدا.

برایه‌تی: پاشکوی پؤژناما ئه‌لته‌ئاخی بو، پؤژنامه‌کا سیاسی چاندی ب زمانی کوردی ل به‌غدا ده‌رچو و خودان ئیمتیاز و سه‌رنقیسه‌ر سه‌یدا صالح یوسقی بو. ئیکه‌م ژماره ژی ل ۱۹۶۷/۵/۶ ۆ ده‌رچویه.

پؤژی کوردستان، شمس کردستان: گوفاره‌کا رهوشه‌نبیری گشتی یه، هه‌یقی جاره‌کی ب زمانی کوردی و عه‌ره‌بی ژ لایی کومه‌لا رهوشه‌نبیریا کوردی ل به‌غدا ده‌ردکه‌فت و سه‌رنقیسه‌ر سه‌یدا صالح یوسقی بو و ئیکه‌م ژماره، ل حوزه‌یرانا سالا ۱۹۷۱ ده‌رچویه.

ئه‌ستیره: گوفاره‌کا زاروکان بو هه‌یقی جاره‌کی ل باژیری سلیمانی ده‌ردکه‌ت و پاشکویا گوفارا پؤژی کوردستان بو، هه‌ر دیسان سه‌رنقیسه‌ری وی ژی سه‌یدا صالح یوسقی بو. ئیکه‌م ژمارا وی ل هاقینا سالا ۱۹۷۲ ۆ ده‌رچویه.

سالح یوسفی و بهرهم:

هۆزانیڤ وی دپه رتووکه کی دا هاتینه خرڤه کرن، بناقی (دیوانا سهیدا سالح یوسفی) ژ تویژاندنا (عه بدولسه لام عه لی) ل ساللا ۱۹۹۱ ی. نمونه ک ژ شعرا وی ژ دیوانا سهیدا سالح یوسفی هاتیه فه گوهاستن ئهوا ژلایی عه بدولسه لام عه لی فه هاتیه بهرهم فکرن و تویژاندن.

چه ند پارچه ک ژ شعرا (بی وه لاتم)

حه یران به نندا ته دزانم	بی ولات و بی نام
ب ئیش و کولا گرانم	دقیقت نه ز باری خوه دانم
پالا خوه بدانم و برانم	تو ببیه میر نه ز خانم
ده لالا من بهار نینه	من چ خوشی قهت نینه
وه لاتیی من خه مگینه	بی سه ربهستی و بی ژینه
هلو ب چاقییت خو ببینه	قی حه یفی چاک هه لینه
من نه قییت به ند و رسته	وه لاتیی من بن ده سته
پر ژاری و پر خه سته	نه یاری هار و مه سته
سه پانی دلی گه سته	هه واره هلو هه سته
وه لاتییت سارو بارن	دبی هه قران و ئارن
دوژمنییت دین و هارن	دیپشک و ئه ژده هارن
سه ر و مال هه می خارن	ملله تییت پور و ژارن

بی ژفان و بی کارن

شوفینییت زوردار مین	ب چیف و شیر و تین
گورگییت هار و ییت نه یرن	ملله تی مه ییت هیرن
ژن و بچیک و پین	ژان و ئیش هه رییت لپین

تول و رکییت مه دکین

شـــوفینی و زوردارا	داگیرکـــــــر و زوردارا
بکـــــــوژن بهـــــــزار دارا	تفکـــــــه نیّ ملیـــــــون جاارا
بـــــــستینن کـــــــه یف و بهـــــــارا	ب چـــــــه مینن خوـــــــشی و کـــــــارا
بو ریـــــــنجبهـــــــر و جوتیاـــــــارا	
راستـــــــکن دهـــــــریت تفـــــــه نگا	بـــــــشارینن شـــــــهر و جـــــــه نگا
دهـــــــرکـــــــه ن زال و فرهـــــــنگا	بـــــــخوینیّ ب دهـــــــست و جـــــــه نگا
وهـــــــلاتی خوـــــــش کـــــــه ن برهـــــــنگا	ب هـــــــزار ئاواز و دهـــــــنگا

هندهك پارچه ژ شعرا (هیشیا مه)

ئاخ و ئوفیـــــــت مه دژوارن
 برین کـــــــویرن سهـــــــد هزاران
 خوـــــــشیا مه وهـــــــلات و وارن
 هـــــــمی لا دیپـــــــشك و مارن

وهـــــــلات بیّ ته ئهـــــــم نهـــــــمینین

بهـــــــه شتا مه کوردستـــــــانه
 شـــــــیڕیّ مهـــــــزن کامیرانـــــــه
 پلنـــــــگیّ لات و گه لیانـــــــه
 سهـــــــرداریّ هـــــــمی میرانـــــــه

بو دیتنا ته ئهـــــــم یین دینین

جهـــــــلادته بهگ دگـــــــه ل ته دا
 پۆژن لئاڤ ئهـــــــسمانیّ مه دا
 هنداف هـــــــمین ل بن وه دا

پشت وه مه نهقیـــــــت روینین

(بهسه.. بهسه گه لی کوردا)

بهسه بهسه گه لی کوردا
وه ئه م سوتین ب کول دهردا
بی ته بایی وه لات بهردا
بی خودان ما جهی مهردا
کوردهستان لای ته مه
زوزان شینن ل من هر خه مه
گوری ته ب هندی هه مه
هه تا دمرم کولی ته مه
ل نا فئی دنی ته نا فینه
هه می دبیژن هر نه مینه
بی خودانی کهس ته نینه
چیا و گه لیا تازی و شینه
نه مینم چیمه نا دل گهش
ل واری دورین گول و بنه فش
خودی ببه فی بهختی رهش
واریت شوین بوین بیته بوینه ههش

ژیدهر:

- ۱- دیوانا سهیدا صالح یوسفی - تویراندن عه بدولسه لام عه لی - ل سالا ۱۹۹۱.
- ۲- ئه فه یه بامه رنی - په رتووکا نقیسه ر مسته فا نوری بامه رنی.

حه‌یدەر مه‌تینی

۱۹۲۲ ـ ۲۰۰۰

به‌راهی

میژویا ئەدهبی کوردی پرە ژ ناڤین بریقه‌دار، هەر چه‌نده گەلەك ژڤان
ناڤان دناڤ پەرتووك و ئەرشیفان دا كه‌هی نه‌بوینه، كتەك ژێ ژڤیره و دراهه
شنوی دیار دبن، هندهك ژ به‌ره‌مێن وان دكه‌ڤنه سه‌ر به‌رپه‌رین رۆژنامه و
گوفاران و ده‌ینه ئەرشیف کرن. هۆزانڤان (حه‌یدەر مه‌تینی) به‌ره‌مه‌كی باش و
قه‌شه‌نگ ل پاش خوه هیلایه، هەر ژ سالیڤ چلان هۆزان نقیسی نه و پتریا
هۆزانین وی سیاسی نه، سالوخه‌تن، گل و گازنده و ژیارا كورده‌واری و مافی
ژنی، مه‌تینی دناڤ هۆزانین خوه دا ب كه‌سه‌كی كورد خوه ناسكری یه و قیایه
هۆزانین وی ژێ، هەر ژڤی چه‌ندی ده‌ربیرینی بکه‌ن.

حه‌یدەر مه‌تینی، ئیكه ژ وان ناڤین بریقه‌دار و به‌رزه، ده‌ستپیکا وی یا
نقیسینا هۆزانی دزڤریته سالیڤ چلان، ئیكه ژ وان ناڤین نه نیاس و خودان
به‌ره‌م و هزرا به‌لافكرنا یان ئەرشیفكرنا قی به‌ره‌می نه‌كری، ب تنی ل قی
دوماهی چه‌ند هۆزانه‌كین خوه به‌لافكرین.

گەر ھۆزانیڭن حەیدەر مەتینی د ئاستی پیددقی ژی دا نەبن، ژبەر کو د دەمەکی میژوویی دا ھاتینە نقیسین و ئەم پیددقی ھەر بەرھەمەکی وی دەمی نە، ب تایبەت ل دەقەرا بادینان، ئەم ژلایی میژوویا رەوشەنبیری قە د لاوازین. ئەق بەرھەمی ل بەر دەست، ب ریکا برای وی (حەبیب) قە گەھشتیە دەستی مە، ژبو بە لافکرنا وان و ب تایبەت پشتی دیوانا حوسنی بامەرنی ژلایی من قە ھاتیە بەرھەفکرنا و چاپکرنا و ب بەرچاقین وی کەتی، ژ دل سوپاسیا وی و ھەقژینا حەیدەری و کچا حەیدەری (ریناسی) دکەم، کو ب ھاریکاریا من رابوین ژبو کومکرنا پیزانینان.

ھەر دگەل کاری من یی دویچچونی و بەرھەفکرنا سەرچەم دیوانا ھۆزانقانی، ئەز ب کەسەکی دژی ھاتمە ئاگەھدارکرنا، کو کومەکا ھۆزانین حەیدەر مەتینی دەست دانە و یی پیقە مژویلە، ژبو کومکرنا وان دناق پەرتووکەکی دا ئەو ژی دکتور (فازل عومەر) بو، کو کومەکا ھۆزانین مەتینی ژلایی (د. سەرور کوری ماموستا سادق بەھائەددین ئامیدی) گەھشتبونە دەستی وی و ل دویف گوتنا وی، کو ئەو ھۆزان دناق ئەرشیفی بابی وی دا بون یان کو نقیسەر سادق بەھائەددین ئامیدی. لقیەرە ژی دیار دبیت کو پشتی مرنا سادق بەھائەددین ئامیدی ژی حەیدەر مەتینی ژیاہ و چەندین نمونین دی یین جان نقیسی نە و ل دویف ھەقەبەرکرنا من بو وان ھۆزانان، مەتینی چەندین گھورینین دی د ھۆزانین خوە دا کرینە. یان کو ئەو ھۆزانین د دەستی دکتوری دا ژ دەستپیکا نقیسینا ھۆزانین حەیدەر مەتینی بون و دسەر وی چەندی ژی را، مەتینی دەستکاری دەھۆزانین خوە دا کریون. ل داویی ژی د. فازل عومەر رابو ب بەرھەفکرنا پشکەک ژ ھۆزانین وی بناقی (حەیدەر مەتینی و شورەشین بارزان) و ژلایی ئیکەتیا نقیسەرین کورد تایی دھوکی قە، بو ھاتە چاپکرنا.

ژیا نا ھۆزانقانی

ژیا نا ھۆزانقان حەیدەر مەتینی ئەوا ژلایی ویقە ھاتیە نقیسین، بەری مرنا خوە ب دەستین خوە نقیسی یە و ریزگرتن بو ھۆزانقانی، ژیا نا وی وەک وی نقیسی دی بە لافکەین، دگەل راستقەکرنا چەوتیین زمانی.

(ئەز حەيدەر يوسف تاهر نەقشەبەندى مە . ناڧى من يى ھۆزانيى
 (حەيدەر مەتيني)، ئەز يى ھاتيمە دونيايى ل گوندى بامەرنى. من خاندنگەھا ژ
 ريڧە ل گوندى بامەرنى ب دوماھى ئينا. ل سالا ۱۹۲۶ پاش دوو سالا - (دار
 المعلمين الريفية) من ب دوماھى ئينا، پاشى ئەز چوومە، (مدرسه الصنائع
 الجويه)، بۆ ماوي دەھ سالا ل سەر تەياريت ھيلوگوپتەرا ل كشتوكالى ئەز
 ھاتمە دامەزراندن. پشتى ۳۱ سالا ئەز خانەنشين بوم . سالا ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۷
 ئەز ل بەغدا بوم و ئەز ھاتمە گوندى قەدشى، ل نك مروفين خو.

سالا ۱۹۵۲ى من ژنەك بناڧى (خەديجە وەھبى) خەلکا (كفرىي) بۆ، من ئينا
 و خودى كورەك ژى دامە و مە ناڧى وى كرە (روستەم) سالا ۱۹۷۷ من ژنەكا
 دى بناڧى (غوربە حەسەن مەحمود) ئينا، خەلکا ئامپىدى بۆ و خودى ب تنى
 كچەك ژى دا مە، ناڧى وى مە كرە (رېناس). من عىراق ھەمى يا دىتى،
 دەستپيكرنا من بۆ ھۆزانيى دزفريتە سالا ۱۹۳۹ و ئيكەمىن ھۆزانا من چىايى
 مەتينا بۆ. ئەف ھۆزانيى دڧى دەفتەرى دا گەلەك كيمن، ئەون يين ھاتينە ھزرا
 من و من نڧيسى نە فە، چنكو گەلەك ھاتنە سوتن و بەرزەبون.

ھەقبەنديين من دگەل گەلەك نڧيسەر و رەوشەنپىران ھەبويە، مينا (شيخ
 غياس ئەلدين نەقشەبەندى، سەيدا سالىح يوسفى، د. مەسعود كتانى، سادق
 بەھائەلدين ئامپىدى، حافز قازى، ئەنوەر مابى، علائەدين سجادى، فائق بيكەس،
 عمر مستەفا دەبابە، ئيسماعيل سەعيد ئاغا، على حەمدى گوران و يين ەرەب
 وەكى، محمد مەھدى الجواھرى، ول سالا ۱۹۴۸ ل باژىرى شامى تىكەليا من
 دگەل جەلادەت بەگ عالی پاشا بەدرخان پاشا، جەگەر خوین، قەدرى جان و
 گەلەكین دى).

ئەفا سەرى ژيانا ھۆزانقانى ياب دەستين خوەنڧيسى، ماية ئەم ل سەر
 زىدەكەين كو حەيدەر مەتيني ل پۆژا ۱۹۲۲/ ۴/۵ ل گوندى بامەرنى ژ داىك
 بويه ول پۆژا ۲۰۰۰/۵/۱۸ ل كومه لگەھا قەدشى، چوويه بەر دلوقانیا خودى.

* حەیدەر مەتینی ژبەر هەستی وی یی کورد پەرەرانە و بزافا وی سیاسی دگەل پارتي، ژ هیژا ئاسمانی هاته فهگوهاستن بۆ بالهفرخانا چاندنی، ژ زاردهقی (مستەفا نوری بامەرنی).

حەیدەر مەتینی د ژێدەران دا

یا دیار، حەیدەر مەتینی هۆزانی خوه کیم به لافکرینه و ئەو ژێدەرین ب بهرچاقي مه كهفتين، ب تنی ئەقین ل خواری بوینه، داخوازا لیبوری نی دکهین گەر ژێدەرەکی دژی هەبیت و ب بهر چاقي مه نهكهفتبیت.

۱. نفیسینه کا وی د رۆژنامهکی دا هاتیه به لافکرن، ب ناقي ئاههنگا جهژنا نه ورۆزی، ل ۱/۳/۱۹۴۶ د رۆژنامهکا نه نیاس دا و تیدا ب دريژی ل سەر گێرانا جهژنا ئاههنگا نه ورۆزی د ئاخیت، ئەوا ل بهغدا هاتیه کرن، ژماره و رۆژا دەرکهتتا وی نه هاتیه نفیسین و دبیت میژوو یا وی نفیسینی ژی، هەر ئەو سال بیت.

۲. رۆژناما پهیمان - هژمارا (۴۴) ل ۱۲/۶/۱۹۹۵ هۆزانه کا وی لبن ناقي (سلافهك بۆ پیشمه رگا) هاتیه به لافکرن.

۳. رۆژناما پهیمان، ژماره (۲۹) ل ۸/۵/۱۹۹۵ - هۆزانهك لبن ناقي (جهژنا بی دهنگ) تیدا هاتیه به لافکرن و قی پیشهکیی بۆ دنقیسیت. (ئەف هۆزانه من یا چیکری ل ۳۱/۳/۱۹۴۳، دەمی شەری جیهانی یی دوی، هندهك برادهریت دەرەههرا به هیدینان گۆته من، داخازا گهنجین به هیدینا یه کو تو هۆزانهکی چیکه ی بۆ جهژنا نه ورۆزی. چنکو وان هۆزان نینن ب زاری کرمانجی به هیدینی... ئو پشتی من زانی کو ئەو ئاههنگ دی هیته کرن ل مالا دوو برادهریت کوردیت (دزه یی)، جه وههروکا نه بی ل شاری (ئەزه مییه) ل بهغدا و دی یا نه په نی بیت. ل بهر قی چهندی من ناقي وی دانا (جهژنا بی دهنگ)، هندهك برادهریت کوردیت سوریا، نه رازیبونا خو دیارکر، کو بوچی بی دهنگ بیت. من ژی گۆتی دی بقی ناقي خوینم ئان ئەز نا خوینم. ما دەم مه ل ناڤ چار دیوارا یه، دی یا بی دهنگ بیت. ل سەر قی چهندی من ئەو هۆزان بو

وانان خواند. ئەو ھەردوو برادەر ژى ھەقائىت من بون. خودى ژى رازى بيت
(عمر مستەفا) دەبابە، (تاھر تەوفىق) يى ستران بىژ و دەنگ خۆش.

دگەل بە لاقبونا قى ھۆزانى د رۆژناما پەيمان دا، ۋەك ئاگە ھدارىەك ل سەر
داخازا ھۆزانقانى دگەل ھاتىە بە لاقكرن (ھندەك ژ قى شعرى د ديوانا سەيدا
(سالح يوسفى) دا ھاتىە و ل سەر ناڤى وى بە لاقبوويە. ئەوا ھىژا (عبدالسلام
ميرزاي) ل سالا ۱۹۹۱ئى دەرئىخستى. ل بەر پەريىن ۹۶ - ۹۷.

ديسان چەند ريزەك ژ وى ھۆزانى ل گوڤارا مەتىن، ھژمار (۹) بە لاقبوويە و
ھەر ل سەر ناڤى سەيدايى نەمر (سالح يوسفى).

۴. گوڤارا مەتىن - ژمارە - ۲۳ - خولا سىي - حزەيرانا ۱۹۹۴ -
ھۆزانەك لىن ناڤى (بىرە ۋەريا خەندقاندا چار پەھلە وانىت پيشمەرگە يىن
كوردستانى).

۵. گوڤارا مەتىن، ژمارە ۳۱ - ۳۲ - خولا سىي - نىسان و گولان -
۱۹۹۴ بپ - ۶۰ - ھۆزانەك لىن ناڤى (فيريون و زانين) ھاتىە بە لاقكرن.

۶. رۆژناما پەيمان - ھژمارە ۶۳ - ۶/۱۲ - ۱۹۹۶، ھەڤە يقينەك ژ
لايى نقيسەر (رەشىد فندى) ڤە دگەل ھۆزانقانى ھاتىە كرن و چەندىن پرسىيار
و دان ستاندىن دگەل ھۆزانقانى ھاتىە كرن.

۷. گوڤارا كاروان - ژمارە ۱۸۸ - ۱۸۹ - سالا ۲۰۰۴ - لىن ناڤى
ھۆزانقانى سالىن چلان - ھەيدەر مەتىنى، بابە تەك ژلايى (عبدالرحمن
بامەرنى) ڤە ھاتىە بە لاقكرن.

۸. گوڤارا پەيف - ژمارە ۳۳ - بەھارا ۲۰۰۵ ژ چرايىن رەۋشەنبىريا
كوردى.

۹. ھەيدەر مەتىنى و شورەشەين بارزان - ژ بەرھەڤكرنا د. فازل عومەر و
ژلايى ئىكە تيا نقيسەر يىن كورد ڤە ھاتى يە چاپكرن.

ئەڤين ل خارى ژى بەرھەمى ھەيدەر مەتىنى يە

"چيائى مەتىنا"

۱۹۳۹

ئەي چيائى ب خېر مەتىنا
توى جھى زىر و خزىنا
كەسى داخاز بو تە نە ئىنا
لە و دگىرى رۆندك و خوينا
رۆندك و خوينا تو دبارىنى
ھەر بهارا كەسك و شىنى
سەربەستىي دى تو بينى
دا تو تازىا من ھەلىنى
ئەق چيا ۋەختى بهارى
نيسانى ۋە ھەيقا ئادارى
ژھىلىنا تەير ھاتنە خارى
د گەل كەوا يى دكەن كبارى
ئان چەلا دى تو ببىنە
چەند نھال، دۆل و گەلىنە
كەسك و سۆر ئال و شىنە
پەرپلنگ و پەز كويقىنە
ما تو بوچى شەرمزارى
توب ھەقال و دۆست و يارى
بوتە بونە ھارىكارى
دەرىخن تە ژىن وى بارى

ئەڭ چىيايە بۆمە ملكە
 بۆمە كوردا ھەميا جلكە
 رابە چاڧىت خۆتو زلكە
 ئو دلى خۆقەد نە كولكە
 تو دلى خۆقەد نە ھىلە
 ئەڭ ھەلەك ياب شىل و بىلە
 چەند خۆرت و لاؤ و جھىلە
 ل بنگە ھا تە بونە پىلە
 ئەومە تىنال دۆرا گوندى
 كانىيىت ئافى ل گويزا جندى (*)
 ئەوكە لا ئىفرستا ھندى
 ۋەكى ۋى توبە ئن بلندى
 ئەڭ چىيا كو بۆمە خاكە
 ئەوشە مالدان و چىراكە
 ل نافت دنى خۆ ئاشكرا كە
 لاۋى زەند پىلا تورا كە
 چەند لاو و تۆلاز و مېرا
 ئوخودان شالۆك و بېرا
 ل نافت ھەمى تەكيا ئو دېرا
 وان خودانكە شىپتى شىرا

(*) كانىكە و سەيرانگە ھەكا خۆشە ل ھنداڧ بامەرنى، دكوشا چىيايى مەتىنى دا.

وان هه ما وهك خزم و خالا
چه ند خودانیت شه پك و شالا
د گه ل هه می جوتیار و پالا
بون هه فگور وهك هه فالالا
ئه ی چیا لاویت ته هاتن
شبتی پوژی ئه وهه لاتن
د گه ل مه تینی ب خه باتن
بو ته گوری و خه لاتن
ب فی ته رزی ئه م یی دبیین
بی خه بات ئه م قه د ناروین
دارا ئازادیی دی چیین
خورت و سه ربه ست دا ب مین

وهلات

وهلاتی مه توره نگینی
توژی وهك هندی و چینی
مه دا بوو ته مزگینی
مه مهرگ گوری دا تو بمینی
برا وه ره ل دهف من روینه
ئه فی هوزانی تو بخوینه
بزانه کانی ئه م کینه
کو ئه م کورد نفشی ئارینه

نى ئەم كوردىن خودان ئاڧىن
 خودان بازۆت و پىنگاڧىن
 بۆ رى دىتنى ھزار چاڧىن
 بۆ كوردستانى ئەم تاڧىن
 بۆ ڧى ئاخى خودانىن ئەم
 ژ جىرى تا كەلا دەم
 بۆ وى دى ڧى ئەز كەم
 چو چاڧى رىكى نا بەردەم
 ئەى برا تو بچىە كىڧە
 چەند نەال دۆل و دەلىڧە
 ئاخا كوردا زىر و زىڧە
 رابە تو ب كىلە و بىڧە
 خەندەكا بىكۆلە و جۆكا
 دگەل برا ژ دۆست و سەرۆكا
 ئو خودان تەڧر و شالۆكا
 بۆ شۆلى بگىرە بەرۆكا
 ئەز و توى ل پىشت مىزى
 دا نويكەين ل خۆ دوجار ھىزى
 كەسى دوىرىيت ژ ئەڧى رىزى
 دى ھەلكەين ل بن پىا تىزى
 برا خۆ بنىاسە تو كوردى
 ۋەرە دەرمانكە ڧى دەردى

بۆ گوريكړنئ يئ مەردى
 خوينا خو بريژە سەر عەردى
 مەتيني بەس گوتنا بۆ من بيژە
 ئەزى دگەل تە برا ژ ميژە
 خوھى و خويني تو بريژە
 نانئ خو ب دەستئ خو ب پيژە
 كوردستان تو بۆ من ماكى
 بۆ من باب و برا و كاكى
 كەسى دوژمن بۆ قى خاكى
 دئ لئ كەين شپتى ئەژدەهاكى

جەژنا بهارى "نەورۆز"

خلاس وەختئ زفستانئ
 بوو دەم ل ئادار و نيسانئ
 گوليت سۆر كەتنە كاملانئ
 كچ و كور چۆنە سەيرانئ
 لاو و جاناچ كار كړيوو
 بۆ جەژنئ ئاگر مەلكريوو
 كارئ پەريا ئەوان كړيوو
 هاتن كەتنە جديدانئ
 جديدان كرل سەر ئاڤا
 ميرو ژن وەك بويك و زاڤا

لاوی ب شال کچ کلی دچاڤا
 کهلابدین گول ل دههمانی
 ل ئاکره و مهنده لی و زاخو
 ژن و میړا زوخهک دا خو
 ب جلیت نوی کرکاری خو
 داوه ت گرت چون دیلانی
 شان لاوا شان شه پک و شالا
 بهرچه م و نیشان و خالا
 وان پیروز بیت به ژن بالا
 ره وشا فی چه ندی جیهانی
 مزگینی بو ه می ئازا
 ه می خورتا و خیر خازا
 ستران بیژا و خودان سازا
 ب هونه ر بن نه فی دانی
 نه فرو جه ژنا ناڤ چیانه
 سرت و زیرهک نه ف گیانه
 قه بقه ب و دهنگی که وانه
 به یانی وهختی بانگ دانی
 ژ که یف و خوشیا نه بون ماندی
 گول و نه سرین نه وان چاندی
 خودی نه ف به روک نه خشانندی
 جزیری و ئورمی و وانی

ب گول زارا چول چ نه خشاندن
 بلبلال ناف باغا خاندن
 بهری و مازی خوئی چاندن
 کاز و بیمک دار که زانی
 نه فان خورتا کر بو کارهک
 همی ئیک دهنگ و ئیک زارهک
 وان پیروز بیت نه و تدارهک
 پلنگن ل نیفا مه میدانی
 بده پی شمه رگا مزگینی
 ورن شیریت کتله شینی
 دا پیگفه نه م فه کهین خوینی
 فه کهین تولا خزیرانی
 ب نافی یه زدانی نافدا
 دارا رزگاری و ان نافدا
 ب خوینا میرا پاشی گاڤدا
 بو خاکی چونه سه میانی
 بهر پیریت که فن دراندن
 دوژمن و نوکه ر براندن
 زهنگلیت ناشتی هزاندن
 خه بات پیگفه لقی ژیانی
 گازیا دوست و برانه
 که درئی ناشتی تو بزانه

ل مه تينا كـر بو شه هـيانه

وهـرن بـچينئ هـه قال كـانئ

وهـرن پـيـكـه بـچينه رانـيا

دا نـوى دانـين ئه فان خانـيا

بـكهـين سهـيرانا سهـر كـانـيا

ل دهـوك و سهـر زـيـى و ريـزانئ

بـرا نهـ و روزا رهـنگينه

سـتران و پهـستا بو بخوينه

وهـره ل كوردسـتانئ روينه

ل نهـ و روزئ و هـه يـفا گولانئ

چهـند كور و كـچ بـكهـن كـارى

هـاڤينئ وهـرنه ئى وارى

بـدلئ خـوش نهـ ب زوردارى

كهـسئ راست وان خـه لات دانئ

بهـفر هـه ليا عـهـرد ژى رهـش بو

دهـڤئ مهـ ژكهـنـيا خواهـش بهـش بو

كوردستان سور گوله گهـش بو

شهـ مالـكـيـت ئاشـتـيـئ خواهـش بهـردانئ

فـان چـولا وهـره ببينه

كهـسك و سور و ئال و شينه

هـهـره ناڤـهـرسا بخوينه

ل وئ فهـراشـيـنئ و زوزانئ

ڪچڪ جان ناڻڻي نه وروڙ بو
 بهڙن بالا وسهر ڦلوز بو
 دلڻي لاوا بو نالوز بو
 ڪهرهه ڪر هاته نه يوانڻي
 هه ما هات و چو گوڦه ندي
 بازن زيڙن تڙي زه ندي
 ب دهنگي خواهش دبيڙيت به ندي
 سترانبيڙ بول شه هيانڻي
 ڪهرهه ڪر چو سهري چه مڪا
 دهڙينيت جوتي مه مڪا
 دلڻي لاوا دا بهر ڪه مڪا
 مڙيلانڪ تيرن بهردانڻي
 ددانيت وي مراري بون
 دوو مه مڪيت وي هناري بون
 دوو چاڦيت لاوا تاري بون
 ڙ بهر ديمي وشه فق دانڻي
 ڪچا ڪوردا گهه ڪه جانه
 بو جانيڻي شبتی پهريانه
 بو لاويت ڪوردا سهميانه
 سور گولا هه يفا گولانڻي
 چهوا هات لبهه مه دا بوري
 ل گهرهه نئي مه رجان و موري

چه ندی دوزمن بونه گوری
 خوداننا تیتو گردانسی
 ژیه روی جانی همی ده لالن
 فه قیر و پور و عه بدالن
 همی گاڤ و ده ما دنالن
 بریندار که تنه کولانی
 ژهناقیت لاوا خوین بهردا
 وه کی بویکا ل پشت بهردا
 خه زالا عاشق و مهردا
 نیچیرفان نه فرق هوین کانی
 من گوئی وهی تو چند جانی
 که لاقی ژال عه سمانی
 پهری یان کچا کوردانی
 گوئی خه لکا کوردستانی
 گولا سورم ل سه ری شارا
 خه لاتم نه ز هزار جارا
 بو پیشمه رگه ی گوری ل وارا
 ب تفهنگی یان ب شه سخانی
 مه دا نه وروزی مزگینی
 دی پیکفه چین نه فی حینی
 دگه ل برایی حه یدهر مه تینی
 نه م گوری بو کوردستانی

سلاڻ بۆ پيشمه رگا

ميرچاكي و خورتي و سلاڻ و قه در
بۆ پيشمه رگي نازا ئويي تيرعه مر
بۆ كه سي چ جار وي چهك شوپ نه كر

ل شه پري دوژمني وي دل بوو كه فر

سلاڻا بكن ئه ي دوست و برا
بۆ لاويت ميرچاك ل سهر چيا و گرا
ئه ويت خو كرينه شه مالك و چرا

بۆ في مله تي ئه وان ريك فه كر

چ بيژم برا نه گهر بپرسی
هندهك جار تير گه لهك جار دبرسی
دوشهك و نفين ته پاش و كورسی

ژ بهر في مله تي دل تزي قه هر

وهختي سه رمايي ل بهر چه م و ناڤا
نه ساخي زور بو و ئيشيت هنافا
شير نه بو دايكي بۆ كوپی ساڤا

خارن و جل و نان كه سي بۆ نه بر

دايك و داپيركا بچويك يي ل ملي
باليفك لبن سه ري بوو ته خا چلي
به لي وان هيڤي زيده بوو ل دلي

جهرگ نازا و خورتي ببوو زيده تر

چەند ژن و بچويك وان شەفیت تارى
 ئول شەفیت چريا باران لی باری
 پيشمه رگه يیت هاتن بۆ بینه هاری
 لی بینه خودان وان شەفیت عور
 بۆ شەپئی شەفا تو شیرئی سلی
 ئول ئەنیا شەپی هەریی چاڤ زلی
 دوژمن هاتبوو وەك خەرزئی کولی
 بە لی ژ ترسانە باب مانە کور
 ب نافی وەلاتی ئەو سویندا دخۆن
 شپتی پلنگا بۆ شەپی ئەو چۆن
 ئو سەریی بلند وەك پیره مەگروڤن
 ناترسن ژ مرنی لی بوونە بکر
 وان ژ سالییت بەری دەرس بۆخۆ گرتن
 خودان شەشخانە و برنۆیییت کورتن
 وەك پەزی کویفی چەلەك ئو سرتن
 بۆ کوردستانی رۆناهی هەلکر
 حەلەبچە و زاخۆ، مەندەلی و بارزان
 چەند پیر و تۆلاز بوونە پەهلەوان
 بۆ ئەفی خاکی بوونە زیڕەفان
 وان ب خەباتا خۆ مللەت هشیارکر
 ل سەریت فان چیا و نەمال و ناڤ دۆل
 تڤهنگ ل سەر ملی پیخاس و سەرکۆل

ب رۆڧى شەپكەرن ب شەئى كار وشۆل

خودان ملهيب و شالوك و تهفر

مه تىنى دىبىزىت ئەفە چەند ساله

بو ڧى مله تى ئەو بوونە پالە

بو شەپ و جەنگا رۆستەمى زالە

ژىنا دوژمنى ئى كرىوو ژەمر

بو زىرە ڧانىي ئەو بهوش و هزرن

بلا گەل بهين تى ڧوكرن

پيشمه رگيت دنى دەرسا ژ تە بگرن

بى ئاشتى خاستى تە شەپ دگەل نەكر

عوبەيدى نەهرى دەرسەك بو مه دا

مله تى ئازا سلاڧ بو تە دا

ل چىايى مه تىنا تە دەنگ ئى ڧە دا

بژى ئەى برا حنير بوو تە كر

بهارا ب شل و مل

ئەى بهارا تو هاتى يا ب شل و مى

مه بهرى خودا چىا ب چاڧىت زلى

هاتن پيشمه رگە بازوكال سەرمى

ژ ڧيشەك و رەختا هەمى يىت خەملى

خورت و شەنگ هاتن هەمى دوست و هەڧال

چەند كچىت جان هاتن و لاوئىت دەلال

مام و پسمام یی ب چه کن چه ند خزم و خال
 وان شه قییت چریا قه تانندی ل بن چولی
 خویشکا کورد هات یا زیره ک بو ئه و زهری
 چه ندا خورت و یا چه له نگ ئه و جان پهری
 پارزینی نانی ئه و دبه تن بو چه پهری
 ل ناڤ باخا تو سولینا سور گولی
 ئه ڤ ساله هه یقا ئاداری ل مه هه لات
 مزگینی بو ته هزار جارا وه لات
 لاویت کورد هاتن دا مه رگی بکه ن خه لات
 ماشه للا هاتن وه کی خه رزی کولی
 دی و هرن پیر و جه حیل چه ند میرو ژن
 ئه ڤ شه فا تاری ل مه بو پوژا رو هن
 دا کو ئه م ژنی شنوی بخوین سه وکا ب دو هن
 سه ایرانا بکه ن خابیری و سه ر گوملی
 بیته هاتن لاویته هه له بچه و هه ورامان
 به رواری و دوسکی و باعه دری و شیخان
 دا ل کوردستانی هه می ببنه خودان
 دا سه ری ماری بپرن ل بن گل گلی
 وان سه ری ئاداری ده ست دابو شه ری
 داکو پیکفه شنوی فه که ن وی به ر پهری
 شبته پلنگا بیته خوړن ل ناڤ چه پهری
 وان نه هیتلا ل ناڤ خو زورداری و سلی

بیټ هاتن پیكفه کاری نوی یی ل بهره
وان ههما پیكفه داخازهك یا فره
بیټ خودان رهخت و تفهنگ و وهروه

پیروز و سه د جار مبارهك وی جلی

هوین هاتن سهر هردوو چاڤا و سهرسهری
لاوو خورت هاتن و سهر قولی ل بهری
دی خودی بو مه فهكته ب خیری دهری

پهسته خاندن زاروكا د گهل بلبلی

هاتن تاله بانی و جاف و گهرگری
چهند ههکاری و بارزانی و دوله مری
خول دو ماهیی نه هیلا چونه بهری

پیكفه هرکی و پشدهری و سندی و گولی

وان جهلهك هه ودا بو سهر وی دوژمنی
یا خودی ریکی بو وان راستكه ب هونی
دا رحا وی ههلكیشن دهرکه ن ژبنی

چهندهکین وان رائیخن ل سهر وی زلی

سهربازی کورد زیرهك و خورت و چهلهك
ل ناف شهرا شبتي پلنگی رهش بهلهك
ل دوژمنی وی چهند كه لهخ كرنه كه لهك

چهند توپ و ده باببه كه تنه سهر تلی

خویشكا کورد تول ناف شهرا یا ناشکرا
پیشمه رگه بو ته بوونه باب و برا

تو بو ئی ئاخۆ شه مالدان و چرا
 روی سور و چاڤ رهش و یا زه ندى حلی
 ئەى برا كورد تو بينه دەر وئى دهفته رى
 كه فنه شوينا بېره ژ ناڤ بينه دەرئ
 دا خه له تيا بهس بكه ين شىبتى به رى
 دا داخاز مه هه ره بن ب ساخيا دلى
 خويشكا كورد تو بو خه باتى يا بله زى
 ل ناڤ شه را تو د گه ل برابى خورتى دبه زى
 گه رده نا سپى يا خودان بسك و كه زى
 عه ينى دانه ئو بكه چافىت خو كلى
 ئەى برا و خويشك پيڤكه بن بينه دله ك
 دهر دى مه هه برينه و ئىك كوله ك
 هه وه هه لگرت دگه ل (مه تىنى) دارمله ك
 كوردستان بو مه بويكه يا خه ملی

تفهنگا من

تفهنگا من تفهنگا من
 تو بو من لويلى تهنگا من
 هه فال و دۆست و شهنگا من
 تو هيڤيا من دو دهنگا من
 تفهنگا من دو دهنگا لىنه
 فيشهك هه رگاڤ تى تىنه

ئو ره خيٲت پاكيتا سيٲنه
 بزانه كانى بو كيٲنه
 بزانه بو نه يارينه
 نه يار هر شيٲتى مارينه
 شىبتي زركيٲتكا بنارينه
 ئو شىلكا لى بشارينه
 بو من ئو هر ده ما هويقى
 دى پيٲكه م رافا په ز كويقى
 بو من پارا تو چه ند پويقى
 وى ناده م ب چه ند زيرو زويقى
 چو جارا بى وى ناروينم
 دوژمنى دى پى مـرينم
 سىنگى لى كونكه م درينم
 بنىاتى دى لى مـرينم
 ژدهنگى وى دوژمنى گريه
 ئاگر باران چ لى كرىه
 كه سى لبر ستيٲركا وى زپيه
 سه داسه د ئو هرى مريه
 تفهنگا من بكه فه ريٲزى
 ل نه يارا بستينه هيٲزى
 دبى زارن ئو وهكى كيٲزى
 ل بن پيا تو هلكه تيٲزى

تفهنگا من بۆ من بنکه
 ل سه پانا جه رگی کونکونکه
 نی ئه و کرمه کولی سنکه
 نه هیله ئو وی هنجهنجکه
 تفهنگا من تو بۆ من به
 بۆ من باب و برا و ژن به
 بۆ زۆردارا تو دوژمن به
 ل چاقیت وان تیر و شوینن به
 تویی دهرمان بۆ فی ژاری
 شه مالدانی بۆ رزگاری
 خلاسکه ی فی گه لی ژتاری
 بۆ ئیکو دوو بکن هاریکاری
 دا رابم زوی بکه م کاری
 ل گه ل پاله ی ئو جۆتیار
 ل چیا و بهرچه م و رویبار
 نیچیرا گورگ و ههفتیاری
 ل گه ل هه فال و دۆست و یارا
 گورمه گورما جان بیزارا
 بۆ نارمانجی ل سه ری شارا
 خه له ت نابیت هزار جارا
 ل داوه تا فان خۆرت و جانا
 ل ده زگرا ئو ژنئینانا

تفهنگا من بو نيشانا
 دى كونكەت ھەر دەمى داننا
 تفهنگا من ناسن شينى
 ژنامىدى بو نسيبىنى
 وانى و سەبلاغى و مىردىنى
 ھەفالا وان بە بو ژينى
 مەتىنى تول ئەفى مەرگى
 دى نەخشىنم ب خويناجەرگى
 نائى خوە لسەر ئەوى سورگى
 ديارىا من بو پيشمەرگى

ناشتى

بژين ئەى برا ژينا ب براىى
 بو دەستگرتنى نە ژىك جودايى
 سەربەست و ئازا پىكفە ب تەنايى
 چ جار بەرنە دەن ھوين وى دەلىفى
 دلخوش بن پىكفە ل بازار و سويكا
 سەيرانا بكن ل باخ و ھەويكا
 بكن خلمە تا زار و بچويكا
 بەسە گەف و گور قوتان ب چويفى
 ناشتى يا خۆشە بەلى ب راستى
 ئوب ھارىكارى نە ژىك گوھاستى

پاقرژیا دلامه ژ خودی خاستی

نه ب چه پ و چیرا و حیرا وهك رویقی

خو دگه ل ئیک و دوو نه تنگژینن

خوینی ل ئیک و دوو نه رژینن

زه نگلیت ناشتی بگرن بهه ژینن

فهله و موسلمان و دگه ل کریقی

ئیزدی و فهله دگه ل موسلمانا

ئاڤا کهن خانیا دگه ل خهسته خانا

دهرمانا چیکه ن بو ئیش و ژانا

ریکا ئارمانجی نه هیلنه بنیقی

پیگفه رابن هوین هه می گاڤا

ئو شوینا گه فا بکه ن سلاڤا

ل ئیک و دوو هه ردهم وهك بویک و زاڤا

سه ره به ست و بلند نه سه رنشیقی

تو بو دهردی خو چیکه دهرمانی

بو فی ملله تی هه ر تو خودانی

خه باتی بکه ن بو نیشتمانی

پاله و جوتیار بن بگرن.....

برا یا ب سه نکه نه ف کوردستانه

ئه ول سه ر ملیت مه وهك دار ملانه

ئه و ده سته کی گولا بو مه هه میانه

ناهیته کرین ب چه ند زیر و زیقی

خورت وچه له ننگ بن هوین هه می وهختا
 دلا پاقرژکه ن ژ دره و سهختا
 ل ناشتیئ گریده ن خه نجر ورهختا
 هه ر ل به راهیئ بن نه گرن دیفی
 پیئکه هه فال بن میرو ژن
 چهند دایک و داپیرک لاوژا بیژن
 بو وان تفالیئت مه مکا دمیژن
 دل گهش بن وهک گولیئت کیفی
 خوین ریئن به سه بومبه په قانندن
 خه باتی بکه نه کیلان و چانندن
 خلمه تا ناشتیئ و لاندک هژانندن
 دا بیده را خو بی ترس ب پیفی
 مه تینی دبیزیت فه که ن بهر پهری
 پیلن ب ئیکجاری کوشتنی و شهری
 که پروکا پیکه ن ل جهی چه پهری
 بو هافینگه می ب خوشی و هیفی

جه ژنا بیده ننگ (۱۹۴۲/۳/۲۱)

بیست و ئیک هه یفا ئاداری
 شه رگه ها وهختی بهاری
 ژ هیلینا تهیر هاتنه خاری
 بلبیل و که و دکه ن که باری

ئەفرۆ جەژنا ناڤ چىايە
 ل من كوڤان و قەھر و تايە
 نى وولات يى ژىك جودايە
 من لەوا خۆشى نەمايە
 جەژنى تو بوچى بىدەنگى
 نى دلى من ژقەھرا پەنگى
 ئەى خودى ما ھەتا كەنگى
 ئەم بمينين ل سەر فى رەنگى
 جەژنا مە دەنگ وى چ نينە
 وەختى وى باران بارينە
 نى ھەمى روندك و گرینە
 ژ بەر كۆفانیت دوژمنى نە
 ئەم ئىدى روندكا نا رىژين
 دى سرودیت ئاشتى بىژين
 بو ئازادى ددەست درىژين
 نانى خوب دەستين خو دبىژين
 ل ناڤ خەربىيا ل گوند و شارا
 ئەم وەكى فقير و ژارا
 ئەم ب دزىكى چوینە وارا
 جەژنا مە ل ناڤ چار دىوارا
 جەژنا مە يا نەپەنى بو
 شىبى دەنگى ناڤ دەنى بو

بهس چيا هاري بکهنی بو
 پر لويشی و کانی و بهنی بو
 گافه که بکرنا نیلاهی
 عورئ رهش بچیت بیته ساهی
 جهنگ و شهر بینه ته ناهی
 ل کوردستانی بیته شاهی
 شان لاوا چه ند بیک و زاقا
 ژئ دمیتن بیهننا گولاڤا
 نیچیرقانی دهست دا داڤا
 دا بچیته نیچیر و راقا
 زوم و گوفه نند و فهراشین
 کهسک و سور وزه رنال و شین
 بابل و پور سیسک و شاهین
 چیکن وان کۆلک و هیلین
 شان ژن و میچ راقدا
 چه ند خورت و لاوال خو ناڤدا
 مل ب مل وان پیگفه گاڤدا
 ب خوینا خوئه نه ناخه ناڤدا
 چه ند چیا ب دهه به و نه منگن
 ل هنداقی قاز و قولنگن
 کورد همی شیر و پلنگن
 بو وولاتی ستوین و سنگن

ئەو چەككەت خوقەد نادانن
خورت و زىرەك پەھلەوانن
سەگفانن و قەھرەمانن

بۇ كوردستانى خودانن
ئەي كوردىن رابن نە رويىنن
چاڧا زلكەن نە نقيىنن
ئان چيا بىكولن بچىنن
ل نائۇرەزا دەرسا بخويىنن

ئەم چ جار ژىك جودا نابىن
ھەردى ۋەك خويشك و برا بىن
دگەل مەتىنى د ئاشكرا بىن

ل سەر چيا شىبتى چرا بىن
ئەي برا كورد تو بزانه
كوردستان دەستكى گولانە
ل سەر سەرى مېر و ژنانە
ئەو داخازا مە ھەمانە

تېيىنى:

۱. ئەڧ ھۆزانە من يا چىكرى ل ۱۹۴۳/۳/۳۱، دەمى شەرى جىھانى يى
دوى، ھندەك برادەرىت دەڧەرا بەھدىنان گۆتە من، داخازا گەنجىن بەھدىنا يە،
كو تو ھۆزانەكى چىكەي بۇ جەژنا نەورۇزى. چىنكو وان ھۆزان نىنن ب زارى
كرمانجى بەھدىنى ... ئو پىشتى من زانى كو ئەو ئاھەنگ دى ھىتە كرن ل مالا
دوو برادەرىت كوردىت - دزەيى - جەۋھەرۇكا نەبى ل شارى (ئەغزەمىيە) ل
بەغدا و دى يا نەپەنى بىت. لېەر قى چەندى من نائى وى دانا (جەژنا بى

دهنگ) هندەك برادەرئیت كوردئیت سوریا، نه رازیبونا خۆ دیاركر، كو بوچی بی
 دهنگ بیت. من ژی گۆتی دی بقی ناخی خوینم ئان ئەز نا خوینم . ما دەم مه ل
 نافچار دیوارایه. دی یا بی دهنگ بیت. ل سەر قی چەندی من خواند. ئەو
 هەردوو برادەر ژی هەقائیت من بون، خودی ژی رازی بیت (عمر مستهفا)
 دەبابه (تاھرتەوفیق) یی ستران بیژ و دەنگ خۆش

۲. دگەل بە لاقبونا قی ھۆزانی د رۆژناما پەیمان دا، وەك ئاگە ھداریەك ل
 سەر داخازا ھۆزانقانی دگەل ھاتیە بە لاقكرن ((ھندەك ژقی شعری د دیوانا
 سەیدا (سالح یوسفی) دا ھاتیە و ل سەر ناخی وی بە لاقبوویە. ئەوا ھیژا -
 عبدالسلام میرزای - ل سالا ۱۹۹۱ی دەریخستی. ل بەر پەرین ۹۶ - ۹۷.
 دیسان چەند ریژەك ژوی ھۆزانی ل گوڤارا مەتین ھژمار ۹- بە لاقبوویە و
 ھەر ل سەر ناخی سەیدایی نەمر- صالح یوسفی .

گول و بلبل

بلبل: ھای گولۆ گولۆ گولۆ
 بلندی شـل و ملی
 جزیری ھەتا بلی

مە سلافە ل ەردی تو لۆ

گول: بلبلا ھای بلبلا
 زیژە فان ل باغی گولا
 ئاواز خۆشی فان دلا

ژ مە ببە ئیش و دلا

بلبل: تو گولی تو گولە ئۆدی
 وەك رویی پەریا تو سۆری
 بیھن خۆش ل چیا ییت ئۆدی

ھەر ئەزم يى بو تە گۆرى
 گول: بلبلا تو يى دە لالى
 تو يى كەسك و شىن و ئالى
 ل سەر تاكى من تو دنالى
 نى تو بو من خوش ھە ئالى
 بلبل: تو گول تو گول شە لىلى
 بو كچا بەرچەم و خىلى
 بو لاوا ئارمانچ و كىلى
 بەس دلى وان تو نە ھىلى
 گول: بلبلى جان ما تو كانى
 دەنگ خوشى ھە يفا گولانى
 دا پىكفە بچىنە سە يرانى
 ھە فگورين ل ناق كوردستانى
 بلبل: تو گولى ل چىايى مە تىنا
 توى داخازا دل ئە ھىنا
 ل بەر كوفىكا خوين شرىنا
 بىھن چو تە يرىت ھىلىنا
 گول: تاكى من بو تە ھىلىنە
 بو مە تىنى تو بخوينە
 ب ئاوازا سە برى بينە
 دەنگى تە يى خەم رە ھىنە
 بلبل: تو گولى يا بىھن خوش

يا شنوى يان يا ئەرگۆش
وہك بويكا تو پەردەپۆش
دەستكەكى ب چەندى دفرۆش
گول: ئەز گولم وەك بويما جانم
گۆرى من بن ھزار خانم
ئەز فرۆتنى قەد نزانم
بۆ سەرى لاوئىت كوردانم

ھافىنا چيا

رۆژەك ھافىنى چۆمە زۆزاننا
رېكا مە بۆرى ل نىفا بيستانا
ل بن دارئىت بەرى و مازى و كەزاننا
ل سەر كانىيىت تەزى ل بن وان ھەلانا
و ەرن بىيىنن ھافىننا چيا
ھافىننا چيا و ەرن بىيىنن
ل سەر شان كانىيا بېھنەكى رويىنن
ئەو دۆست و برا خۆ تىيگە ھىنن
نى بۆ قى خاكى خودان ھەر ھويىنن
پىكفە ل ناۋ بکەين كەيف و شاھيا
بکەين سەيرانا ل سەر شان رويبارا
ل بن دارئىت تيا و خەملا چنارا
مىرچاك و خۆرتى ئەوہ يال وارا

ژ بيرا وان ناچیت ملهت چ جارا

دی بۆ گۆری کهن پیکفه وان ژیا

میرگ و چیمه ن و بیستان و ره زن

چهند جه و جۆخین و رویباریت مه زن

چهند کهریت به رخا و کافر و په زن

ل بهر وان رویبارا ئو دبه زن

وان مه خه ل دا بوو ل بن داریت تیا

ئه فپه ز و گاران بهردانه قیرئ

شقان و بییری هاتنه بهر بیئرئ

جۆتیار پاله چۆنه سه رگیرئ

نی خیرا خودئ ئه وه یال ویرئ

بۆ دل پاقرژیا و تیگه هشتیا

وهرن دابچینه ناڤ وان هه ویکا

ل بنئ هژیرا و سیفا و هر میکا

ل ناڤ رهزیت تری و خۆخ و حلیکا

وان سه فییت تری برن بۆ سویکا

سه فییت ره شمپوی و خۆخ و هر میا

کوردستان خۆشه ل نیفا فی دنئ

بۆ هافینگه می هه می دا بچینی

پیکفه هوین هه می میرک دگه ل ژنی

برا تول ویرئ نامینییه ب تنئ

کورد هه ره فالیت خودان ناشتیا

ژنا كورد

ژنا كورد ژنه يا ب توره ژميژ
كابانيهك هيژا نان و كاده پيژ
يا ب كهزي و بسكه و پرچهك دريژ
نؤرا پاقژه ئوب روژي و نقيژ
هندهك ژنان ژنا نه خويندهوارن
به لي بؤ شو لي يي ب كارويارن
بؤ دهست و تبلا خودان كريارن
مه حفيرا چيڭكهن خودان دروارن
دگه ل ميړي و براي زوي دكه تن كاري
ئوبؤ ريئجهري يا دگه ل جوتيارى
ب جوتي دنه خشينت سينگي به ياري
دا ب ئاشتي و خوشي تير بخون پاري
دگه ل ره زفاني دچيته ناف رهزي
سه رشويشت و وي شه كر بسك و كهزي
ئوب دگه ل شفانا بيړيه ل ناف پهزي
هندي كابانيه يا نيچيرفاني
دگه ل ده مي سپيډي هيژ ستيرل نه سمانى
دگه ل نقيژي دهيتته خار ژباني
دا بؤ ميړي خو ب پيژت ناني

سپیدی زوی ئەو دکتیت مەشک وئاشویرکا
ب شۆلن وەك میریا ئو کونزفیرکا
دگەپن ل ناڤ چەما ل ناڤ میرگ و زیرکا

ژئی دگەن سیبسیکی سۆریازی و سیرکا

ئەو ھاریکارن بۆ ئیک و دوول وییری
دگەل باب و برا دچیتە سەر گپیری
ل جوھنی قوتانی یا دستار ھیری

یا تەشی ریسە ئو دچیتە بییری

ھندەك ژفان ژنا دچنە مەکتەبا
یا ب دەڤ و ئەزمان شپتی لەولەبا
یا ب کاری دریز ئو خودان عەبا

گاڤا تە دیتبا دڤیا دگەل تەبا

خاندن یا باشە بەلی ب تۆری
نە ب لیلای رووسی ب دەڤ و لیڤ سۆری
ھوین ب ھونەر بگرن ئەو سەری ژۆری

بۆ نیشتمانی خو بکەن گۆری

ئەبی خویشکا دەلال تو ژنەك باشی
تو کەزی و بسکا قەد نە تراشی
ئو خو نە ھیلە ل ھیفیا مەعاشی

شۆلکە دگەل پالا ھەرە سەر ئاشی

رەوشا کابانیا تە ئەوہ ل قئی دنئی
وہختی ھەلکەتنی شەپی دگەت ب تنئی

ل دوژمنی دگریت ده رۆکا و کونی

ل شه پ و لیکدانا نه و ژی یا ب شۆله
چه په را ددانیت یا خه نده ک کۆله
بو خوینفه کرنی هه ر یا ب تۆله

برا و میرو کوپ بوونه سه ر قۆله

زیره ک و فه ه ما نه وه ل خاندنی
ئو دکه تن ته فن و نه خشی شویننی
یا شه هه زایه ل چه ک داگرتنی

وه ک کچا فیتنام تۆپ هه لگرتنی

ژنا کورد ژنه زیره ک و شه نگه
یا گه رده ن زراف و کار سه د ره نگه
بو شولی نه خشی یا ب ناف و ده نگه

تو ب زیری بکیشی پتر یا ب سه نگه

بو ناف و ده نگه ژنیت کوردانن
ئو بو جاننی ژی چه ند بیژی دجانن
دبه ژن بلندن چاف ره شه روحانن

مراری ل ده فی نه کو ددانن

ب زه ند بازنن ئو که زی ره شن
هه ر گاڤ ده ف و لیف بو که نیی دبه شن
هه ردو روی دسۆرن وه ک کولیکیت گه شن

دیمی وان سه په هی ئو شرین له شن

مه تینی گۆتی تو گەردەن کیلی
 ل ناڤ چالیت گولا تو گول شلیلی
 خودان هونەر و فندک و فیلی
 بۆ عەقلی و جانیی هەڤالا دەیتلی
 وهختی کەرەم کەت دەیتە ئە یوانی
 دا دگەل هەڤالا بچیتە سەیرانی
 وهک بویکا دگریت چەمکی دیلانی
 سەمیانا لاوا ل ناڤ کوردستانی

فیژیون و زانین

یا فەرە بزانی چ دبیت ل فی دنی
 بوونە هاریکار میڤرک دگەل ژنی
 هەمی ب عەشق و دل دچن بۆ خاندنی
 کچ و کور پیلان دا پیکڤه بچنی
 فەله و موسلمان هەمی مەزەبا
 پیلان دا بچویک بچنە مەکتەبا
 دال هەمی عەردا خاندن هەر هەبا
 قەلەم و کتیب هەرگاڤ دگەل مەبا
 سپیدی زوی رابن ئو بکەن کارا
 خورت و زیرەک بن وهک هەمی جارا
 مەکتەبا دانن ل ناڤ گوند و شارا
 فیڤرکەن خاندنی فەقیر و ژارا

چهند مه‌لا و مرید قه‌شه و شه‌ماشه
 بیژنه بچویکا خاندن یا باشه
 یا بی زه‌حمه‌ته و یا به‌لاشه
 ب ده‌سته‌کی قه‌له‌م یی دی ره‌شاشه
 میه‌فانی ده‌لال و هره‌ه‌ه‌ه
 بچویکیت کوردا چهند ژیهاتینه
 نی هه‌وجهی گو‌تنی و مه‌دحا نینه
 ئه‌و ب خو دزیره‌کن تیگه‌ه‌شتینه
 شاگردی زیره‌ک بخو بکه‌نوبه
 چهند شولیت خراب تو بیژی توبه
 ب شه‌ه‌ه‌ه و پوژ بخوینه و هه‌ریی هوبه
 گوهداری بابی و سه‌یدایی خوبه
 تو دگه‌ل فه‌لیتا چ جارا نه‌روینه
 فایده‌ی ته‌ناکه‌ن ته‌وله و دومینه
 چنکو ئه‌فا نا چ خیر تیئینه
 ئو هه‌می وه‌ختا ده‌رسا بخوینه
 شان دای و بابا تو ب خودانگری
 ب شه‌ه‌ه‌ه و پوژ زه‌حمه‌ت یا ب ته‌فه‌ه‌ه‌ه
 چ تشتی جان دیت هزرا ته‌گری
 وان عاجز نه‌که‌ی هه‌تا تو دم‌ری
 سپیدی زوی رابه‌کاری بکه‌ه‌ه‌ه‌ه
 هه‌ره‌مه‌کته‌بی غارده و بی‌ه‌ه‌ه‌ه‌ه

باش دگه ل بابی شولکه ل ناف ره زی
 دگه ل خال و ماما هره بهر په زی
 تول ناف دهوله تا بگه ری فی ده می
 ته یاره و ساروخ پاپور و گه می
 ب خاندنی دانان نه ف تشته هه می
 دا ژ نوی تو بزانی قه دری قه له می
 ره حمه تا دایمی وی ل فی
 دایمی که یف خوش بیت سهیران و عه یدا
 ل ناف هه قالیت خو ئاشکرا و په یدا
 قه دری دایبابا بگریت و سه یدا
 وه ختی یاریا دکن بچویک و زاروک
 تو بهری خو بدی چ دجانن دخشکوک
 هه ژی دکن گه له ک دایباب و دادوک
 فیقیی دنیا یی روی دسور شه ماموک
 دایکا عه یالی ب توره بخودان که
 نه ده لینی خو ئی گران که
 جلیت سوروزهر چیکه ل بهر وان که
 سه ری ئی بشو پاکژ و جانکه
 کچا کوردی ژی وی شل و ملی
 سه ر و چاف دگه شن وه کی سورگولی
 نه زوی ژبیر ناکه م هه ر چافی من ئی
 تو ژ من سل نه به شرین کاکلی

نهى كچا دهلال زيرهك و شهنگى
 دگهل دايى شولكه پاقژبى دهنگى
 تو بو خاندنى ب قيمهت و سهنگى
 كه يفا مه بته دهيت بفى كارى و رهنگى
 نهى كور و كچين گوه بدهن حهيدهرى
 هوين بو خاندنى هر هرنه بهرى
 دا هوه هميا خير بجيته سهرى
 ل مهكتهبى د زيرهك نو لپشت چهپهرى

فيريون ل نازادى ١٩٤٥

هاى دا بخوينين دا بخوينين
 كچ و كور پيگفه بخوينين
 دا كوردسـتانا رهنگـين
 خورت و سهر بهست بيـنين
 ل دهـمى مهـكتهـب فهـبينى
 وهرن پيگفه دا بـچينى
 دا ل خو خوش كهين فى ژينى
 كچ و كور ل دهف ئيك روينن
 چهـند ژن و كـچ و كـورا
 چهـند باب و خويشك و برا
 ل سهر چيا بينه چـرا
 كوشـتنى ژ نـافـخـق هـلينن

زەنگەل لێدا وەرنە ژۆر
هەوین هەمی لاو و بـسپۆر
ب جلیت پاقژ کەسک و سۆر

ب جـل و دلـیت بـژوین

بۆ دەمی دەرس خانەدنی
بخوینن میـرک دگەل ژنی
ئەم ژی وەک گەلێت دنی

رابنە سەرخو نە روینن
ملا تێت دنی ببینن
دگەل مەتینی بخوینن

دارا ئازادی بـچین

گەریانەک ل ناڤ چیا

ئەمی دۆست و برا وەرن هەوین کانی
وەرن ئەم پیکفە بچینە گەریانی
دا بۆ خۆ خۆشکەین ئەم فی ژانی
ل ژۆزانیـت ژۆری بکەین سەیرانی

گەریان یا خۆشە ل ناڤ کوردستانی

دا بچینە زاخۆ واری بەهـدینا
واری شاھیا دەڤ ب کەنینا
چ تـشتی تە فیا وان بۆ تە ئینا

دلی بریندار ساخبوو ژ برینا
 جهی شینکاتی ئو دهخل و دروینا
 گهلیی دهۆکی گهلهک یی هوینه
 ل سه روی رویباری بیهنهکی روینه
 خووخ و مشمشه دپی گۆتینه
 دهریی زۆزانا بیهنامه بینه
 کول و کۆفانا تو ژ مه برهقینه
 سهرسنکا خووشه وهرن دا بچینی
 جههکی خووشه بو خه م رهقینی
 سویسک و که و پیکفه چۆن سه رهیلینی
 چهند گول و رحان هه و دیت ئاسمینی
 نه و گهلیی خووشه بو چا که لینی
 وهرنه بامه پنی وی خووشه گوندی
 بچینه سهیرانا ل بن گویرییت جندی
 چایی مه تینا به ژن بلندی
 چه پهری پاشای بلند و توندی
 بو ته گۆری بیت ئیفرستا هندی
 نه زیی ب کۆفانم ژیه روی لهوا
 ل ویری دی تو که ی شرینه خهوا
 ئو دی تو تیر خوی په لاف و کهوا
 فه خو چایاکه لی د گه ل ماست و دهوا
 ژ بیرا مه ناچیت نه و ئاف و ههوا

بچینه ئامییدی کە لا خۆرستی
ل چار رهخیت کە لی کە قرن و بستی
نی تو ل سویلائی زیرهک و جستی
چەند مەدحا لی بکە ی تو یی درستی

خۆزیا وی کە سی ل ویری نفستی

خۆزیا وی کە سی کول ویری جەمیا
ترشک و کپیری سفرا کە لەمیا
داوەت نەبی بوو بو مە هەمیا
زکی مە بیوو عەمبارا گەمیا

نی بو میهفانا وان سەرنە چەمیا

دا بچینه مایی چیا یی شابانی
ماسییت سۆر و زەر ل نیفە کا کانی
گوندی سیقیت سۆر و سیفە جانی
خارنا وان سیقا ل کچا دکەن جانی

ل ویری د ئەرزانی وەختی گرانی

دا بچین تشیخی و چەلکی و هرۆدی
کە لا قومری وە ک چیا یی تۆری
زنارا کیسته ئو گوندی نزدۆری
برنج و گەنم وان کرنە ژۆدی

ل ویری نەمایە نانی کۆدی

وەرن ببینین خابیری خیـری
رینجەر و پالە ئەون یی ل ویری

نى بۇ كىيىرى ئەون دىكەن حنىرى
جۆتتار دىگەل ژنى چۆنە سەرگىرى

شفاڭ و بىرى ھاتنە بەر بىرى

وهرن دا بچىنە كانى بەلاھى
وان چەمىت فىقى يى ل بەر وى ئاھى
بىھنا سۆرگوليت گرتى خوناھى
پىكفە دىگەل دۇستا دابچىنە راھى

كويقى بۇ قەلى، كە و بۇ پەلاھى

باعەدر و شىخان پىدە و ئەتروشن
رىبار و ئاھىت وان گەلەك دپوشن
ئە و دەخل و دانى ئەرزان دفروشن
جانىت كرىفا بويكە پەردە پوشن

ل وىرى ھاقىنا خە و گەلەك دخوشن

باژپى ئاكرى زۆرى ب ئاقارە
د بەر دا رويبارە يى ب دار و بارە
تژى حلىك و سىف و ھنارە
وختى تو بچى ژ دويرفە ديارە

ب رۆژى يا ھوینە ب شەفى يا سارە

دا بچىنە رەواندز و بارزان و گلالە
ھەمى بوونە ئىك ئە و خزم و خالە
خودان خەنجەر و تھەنگ و شالە
بۇ فى مللەتى ئە و بوونە پالە

حنیـرا مەزن دل یی زەلالە

دا بچینە بیبۆ نیروە و ریکان
ئەوژی شۆلکەرن جۆتیار و شقان
بیـت بووینە خودان حەویک و بیستان
کرۆزیت گارسى بوونە نازکەنان

خودانیت زەفیا، رەز و دەخل و دان

وەرن دا بچینە جەهـی شەمدینا
ئەو جەهـی پەزی و هەسپ و ماھینا
جەهـی پەنیر و کەشک و ھنگفینا
خودان نیفشک و پیستەروینا

ئەو جەهـی لاوا ئو خوین شرینا

ھەرنە شیروانە کفرى و باوەنۆر
خودان ماھین و ھەسپیت شین و سۆر
سیاریت مەیدانى تۆلاز و بسپۆر
خودان تڤەنگ و ھەرور و ساجۆر

ئەو بۆ مێھاننا فەدگرن نۆر

وەرنە حەلەبچە دا تو ببینی
قۆپی قەرەداغ تو ب دار و گوینی
وەى دەربەندیخان تو چەندا ھینی
ل ویرى دجەمینن نیفشک و رینی

گویریـت ھەرەمان یان ھنگفینی

وەرن ئەم پیکفە بچین فی جارى

بچینه ئەزمەری ئو سەرچناری
بیئنهکی ل دۆکان هوین روینه خاری
بکهین داوه تی بیژین هە ی ناری

فەخوین شەربە تی بکیشین جگاری

وەرنە شەقلو و سەلاحە ددینی
بگەپی ئیقاریا تو ئەوی حینی
دا تو وان رەزیت فیقی ببینی
ل ناڤ بیستانا تو دەرسا بخینی

رۆژی ت دوشەمبی ئیقاری تینی

وەرن هوین برا چەند دۆست و هەڤال
بچین رەواندز سویلاڤا بیخال
ل بییری و شقاننا ببوو گالە گال
تو خو درێژکە بالیفکی بدە پال

تە نەڤیت ئیدی تو بزقریه مال

وەرن دا بچینه ناڤ چاییت ژوری
حائی ئۆمەران یا ل سەر سنۆری
دا بزانی کانی چەندا گهۆپی
چونکی نەمایه زۆرداری و زۆری

خورتیت وەلاتی خو کریوو گۆری

برادەر وەرە تو باش بنیپه
ئەڤ چیا چەلختە بەرۆژ و شکپه
دار و بەر زیفی کەڤر و ئاخ زیپه

کپریت و ئاسن پر گاز و قیّره

یئ باوهر نه کهت ئه و دین و هیّره

هندی مه تینی ل ناڤ دۆست و برا

مه دحیت وان چیا چه م و ریبارا

هر به یقا چیکه م سیسه د هزارا

هر زیّده تره سه دهزار جارا

ناهیته کپرین وه لابل پارا

ته خلیتیت خارنی

د گهل دۆست و برا دئ هیّم و رینم

به حسیّ خارنی دئ بو وان خینم

چیتره به حسیّ خه لکیّ نه ز بینم

ل کهسیّ گازنده و حسیب من نینه

زاد هه می دخۆشن بو کهسیّ برسی

ئول ئیمناهیئ و تونه ترسی

دئ شبتی به قلاقیّ خوی نانی بترسی

تیر بخو و شوکرا خودئ تو بینه

په لاڤ یا خۆشه دگهل هه می ئافکا

ل سه یرانیّت چیا ل ئاڤ و ده رافکا

ل گهل کابانییّت جان گهرده ن زرافکا

تیر بخو د گهل ویّ تامیّ ژئی بینه

نه گهر سافاریّ تیشتا ته ئه و بیت

دڤيٽ ئافكه كا خوش گوشتى قهله و بيت
 ل شوينا ئاڤى هر ماست و دهو بيت
 تير بخو پاشى پالفه ده و روينه
 عه يالى گزته دايى و داپيرى
 كه له پارچا خوش مه هر يال بيرى
 دڤيٽ نان گه نم بيت و نانى ته نيرى
 ئاف گوشتا ب دوهن باش لى بره شينه
 هنده ك كوتلكن ئه و يت ميسلى
 يى ب ئاف و قيمه ب دوينگى هلهلى
 ئه ون خوشتقى و كاكلكىت دلى
 ترشى و كه ره فسى و پيڤازى بينه
 ئو خارنه كا دى ئاف لى قه يلوكه
 يا پر ده رمانكه ب پيڤاز و نوكه
 ل سه ر بروينه خارى لى بكه به روكه
 كوتلكيت قه يلى تو ژيك بژينه
 سولتانا هميا هر دوغه ڤايه
 كاكلكا دلى خوشيا ده ڤايه
 شان زن و ميرا ژئيك دووره ڤايه
 همى ميه ڤانيا تو وى دگه ل بينه
 دى ل مالى لينن هنده ك جارا نيسكا
 عه يال ل دور وه ريا وه ك بابه ليسكا
 كه ڤچكىت وان پيگفه بين دهن كريسكا

هشیار به مه عدی ل خواه نه درینه
 گلولی نه وی ژی جار جار چیکه
 گه لهک یا خوشه برا حه ژیکه
 تو روینی داخ پیچ پیچ لیکه
 هه فال دوشافه یان هنگفینه
 شلا برنجی یا ب به قل و دوهن
 نه گه لهک یا تیر و نه یا روهن
 بو مرؤقییت پیر نه و دبنه جوهن
 نو بو نه ساخا هه ر نه وی بینه
 خارنا گارسی ده ستا ژی به رده
 زک دبیته همبان جهال و فهده
 فایدی ته نادهن گلغل و پهده
 تر و فس خویشکن دبیهن گه نینه
 خوشتقیه کا دی نی هه ر کپاری یه
 زه بلوق و ریقیک ئافکه کا بکاری یه
 ب راستی برادر گه لهک خوش پاری یه
 تو ناخی خودی ل سه ر سفری بینه
 هندهک خارنییت دی کوتلکیت شامی
 وهره خیفه که ژی بگره تامی
 گه لهکا نه خوی بکه فیه سه ر قامی
 هه وجهی حسینی هژمارئ نینه
 دانقوتا ب ههستی هندهک جار بینن

د گه ل سهر و پېپکا نه وئ ب که لینن
 تو و ژن و عیال ل سهر سفرئ روینن
 وه له و هنده کا یا ب دلی نینه
 ته شریبا خوښه یا بگوشت و هستی
 تو بو خارنا وئ سهرخوښ و هستی
 که چکی پافئزه ئو رابئ ب دهستی
 دهوی و پیفازئ ترشی دگه ل بینه
 ئو خارنه کا دی هندیکه ماشه
 بو گه له که سا یا خوښ و باشه
 هژئ دگن یئین پیر مه لا و شه ماشه
 دوهنی و پیفازئ بو باش بقه لینه
 جه مه کانیا خول سهر ماسیئ شه ده
 ژبه روکی بخو ئو نه تیگه شه ده
 بو خارنا ماسیئ نمرا ته سه ده
 هشیار به هنده ک تژی هه ستینه
 چهند پېخارنئت خوښ بیژه من کانی
 قه یماخ و سهرتوی و ماستئ قازانی
 ژاژی و په نیرئت پیستا و همبانی
 ئو هیك و نارخافك خوښتر ته حینه
 دل و گولچیسکا تو فریکه
 دگه ل میلاکا رهش دسیهلئ دا چیکه
 پیفازئ و ده رمانکا گه له کا لیکه

ل دهف گرزنا نانی تو هر روینه
 هنده تشتیت دی یا خو شه شارتی
 که باب و مریشک گوشتی شه شارتی
 حه ژئی دگه ن دگه ل نانی پاتی
 ل هه می سهیرانا فان تشتتا بینه
 نیپراخ ژئی دخوشن پیتر که له می
 دی مه دحا لی که م ب شعرا و قه له می
 ل دۆرین قازانی دی کۆم بین هه می
 بیهن هاته ته، پاتکی ب خورینه
 کوتلکیت بچویک نه ویت سافاری
 نی نه و خوشترن ژ نافیکی و گراری
 که ره فس و قوراد گیایی بهاری
 دگه ل باجانکیت سور سفری ب نه خشینه
 نه بیژن ترشک من یا ژبیرکری
 خارنا (مه تینی) ژ دل من حه ژیکری
 یی حه ژئی نه که ت خودی ژنک بری
 بو میهفانیت خو هر نه وی بینه

گازندیت خانه نشینا ۷ / ۲ / ۱۹۹۴

نه ز دی که م به حسی چه ند پیره میرا
 ییت مه قاعد خودانیت خیرا
 سه یداییت هه می فان هه لبرژیرا

دهرس دگوتنه خه لکی ل ته کیا و دیرا

نه وه می پیکفه دبی حال و گیزن

دپیرن و سهرسی ب پوژی و نفیزن

نو بوو نیک و دوو گازندا دبیژن

گوتنا د دلی دا دی هر ده ریژن

نه وه می پیکفه ل ناؤ گوند و شارا

وه کی فه قیرا یی ل بهر دیوارا

جزدانکا خالی یه ژ پاره و دینارا

ل پیش چاقیت خه لکی و ه می نه یارا

کانی هه فالیت هاریکار کانی

هوین چه ند خیرخازیت کوردستانی

هق و حسیا بکه نه میزانی

هر نیک باهرا وی هوین بیژن هانی

داکوی یی فه قیر باهری وه رگریت

خارنی و ده رمانی بچیت بو خو بگریت

عه یالی رویسه جلکا بو بدریت

دایی ته نا بیت ژ برسا نه گریت

برس قه هره و ترس ده هبی مه زنه

شهره ف ل مه هه میا وه لات و ژنه

نه ژ چه ک و توپه یا مه بو چنه

هر حالی نه خوش نه و باهرا منه

نه م یی ل خو دزفرین پیلا نه م برین

دل پرى كوفان و ناخينك و برين
 بيت پيرين نه شين چه كا هه لگرين
 دا ژ معاشى خو پتر وه رگرين
 دهردى نه خوشه ژارى و فه قيرى
 مادى چ ليكهين بينه فسا عيرى
 دلى مه دچيته سهرتويى و شيرى
 د گه ل چايى بخوين سه و كيت په نيرى
 نه مه ره هه تى به، نه خوشى و خه وه
 عه يالى مه به چه كدار ل نك هه وه
 پيشمه رگى زيرهك تو بيژى كه وه
 رزقه كى حلال داخازا مه نه وه
 يى تير ژى ناگه ه ژيى برسى نينه
 نو ژ دهرامه تى همبان دخالينه
 هه ره مالا خو لده ژنى روينه
 دهور و ياسينا ل عه يالى بخوينه
 خه و نيت من بيت خوش دهر كه تن وه نه
 ژارى و فه قيرى هه فاليت مه نه
 خارن و نان و دهو بو مه دزیده نه
 نو ترشك و په لاف بو نه ویت هه نه
 نه و خودى مه زن ل سه ر مه بلنده
 دزانيت خارنا مه سلك و كولنده
 وى يا دايه مه باهرا مه هنده

بهس پر بيژى گوتن و گازنده

(مه تين) ى گوتنه مته قاعدا

ئهم بيت شه ده ربوين ئو بوينه جودا

ئهو داخوازا من يا ددلى من دا

ل مه ببیته خودان یی مه زن خودا

بویکا به هدینا

ب خوشی و نه خوشی ئه شه مه رگه بوری

ب سر مه دا هاتن زۆرداری و زۆری

من بهرئ خو دا فان چیا بیت زۆری

من دیت تیک هژیان چهند عهد و عهسمان

من دیت په ریهك جوان ل ویرئ دیار بوو

ب جلیت ئارمویشی یا ب کار و بار بوو

چهندا ب تدارهك یا کۆفی خار بوو

یا به ژن بلند چهند بیژى یا جان

یا ههستی سقك شبتى شفرکا

دهست و تبلیت وئ وهكى شه فرکا

جانا سه مه رقه ند عه جه م و تورکا

گه ردهن پر زير ياقويت و مه رجان

چهندا پيگوتیه ب جانیئ و نامویسیئ

شهوقا وئ شه دا وانئ و به دلیسیئ

روینه خارئ سر عه رشی به لقیسیئ

هەر بۆ تە دباشن کورسی و کەسرەوان

نى تو سۆرگولى ل ناڧ باغى گولا

تو ژ مە دپە شىنى كۆفان و كولا

ئاڧا حەياتى و ملحە ما دلا

تە روھن كرن گۆڧەند و نۆزان

ژ عەسمانى بلند تو ھاتىە خارى

بە ژن بلند ھەكى سپىندارى

ددانىت دەزى ھەكى دندكىت ھنارى

پيڧە عاشق بون ئەجنە و ئىنسان

دى ھەرە نىزىك بۆچى ژ من دويرى

بۆ جانى سەلما مەلايى جزيرى

و بو شرىنىي ھەر شەكر و شيرى

تويى خۆشتڧيا چەند گەنج و لاوان

خوزيا وي كەسى ل رويە بکەت خيڧا

رامووسانىت خۆش ژ وان دەڧ و ليڧا

خۆشترن ژ تاميەت ھرمىك و سيڧا

خال و نيشانا مە چاڧ پيشەمان

ھەوايى چ كرنەوي جارەكى

ئادەم سەردا برسەرا سيڧەكى

تە خەلك سەردا برسەرا ديتنەكى

مانە بى پۆڧى و نڧيژ و ئيمان

ھەرە گاڧەكى تو بکە كەرەمى

دا چاڤا زلكه م بهرئ خؤ ب ده مئ
يا ماقولتره ئه و ژ زينا مه مئ

برهـ ومژيلانك بوون تير و كه فان

من گؤت هه رتوى ره وشا دنيايئ
ئو بو جانيا خوه وهك زوله يخايئ
ب چه ند حيللا ئيسف نه هاتبوو رايئ

هه تا كو خودئ لئ بوويه خودان

تو بو ماقويليئ له يلا عامري
به س به ژن و بالا ژويئ زيده تري
شبتى مه جنوونى ته ل خورتا كرى

ئه فان جه حيللا ب ره حم به بو وان

هندي تو بيژى جانهك ده لاله
گه ردهن يا زرافه دئ بيژى خه زاله
دؤست پيئغه دين بوون ئو چه ند هه قاله

ژ چهك و خرخالا خه ملاندى و گران

عه بلا عه نته رى يا رهش ئه سمه ره
ژينا هه ر دو كا مه هه ميا ژ به ره
هه چيئ ئه ف بويكه ديتى عه نته ره

ل هيڤيا وي هه مئ مانه بي ژ فان

نه يا قه له و بوونه يا زرافه
سؤلينا گولئ و يا پر خوناڤ
ئه و سينگئ بلند يئ بيهن گولاڤ

حورییّت عهسمانی چاقیّت ویّ کلدان

ئەف خودیّ مەزن ئەم بەنییّت وینە

وی یا چیکری ئەف خوین شرینە

هەندەك ژى كریت وهك كەمکینه

هەند دەهستی سەفك هەندەك ددارگران

هەرتو جانتری ژ چەند بیک و زافا

بیهنا تە خوشتر ژ هەمی گولاقا

روناهیال دنیّ و فان هەردو چاقا

خوزیا وی کەسی لى ببیتە میهفان

رەوشا فان گولا و کولیلکیّت چیا

یا سرت و چەلەنگ وهك پەز کیفیا

هەچیّ دیتی وی دەر حال فیا

خۆ بو گۆری کرب جەندەك و گیان

(مەتینی) گۆتی بویکا بەهەدینا

بەسل دلیّ مە بکە ئیش و برینا

چەردیّ بچینی نافیّ تە ئینا

چەند لاوتۆلاز بون دین و دیوان

ب دەنگەکیّ بلند ویّ جابا مە دا

وهك شهوقا پۆژیّ روناھی ل مە فەدا

ل فیّ دنیّ کەسی نەختیّ من نەدا

نافیّ من بزانی ئەزم کوردستان

كوردستان

تېيگه ن چيني و ياباني و چهرمەنى
دەلەسى و پاریس روما و لەندەنى
چەند عەرەب تورك و عەجەم و ئەرەمنى
ئەم خودانین ل فی جہی دوژمن ئەزبەنى
ل بارزان و وان و حەلەبچە و ئورمی یە
ل سەر چیا میتر و ژنا وان گازی یە
ما دەم ئازادی نەبیت ژین بوچی یە
جە بەهەشتە هەر ژ سەری هەتا بنی
خابیر و سیروان هەردوب گازندەنە
بوچی بن دەستی و بەنى باهرا مەنە
بوچی نە سەیران و شاهی و کەنکەنە
بینە پالە بەسە کەشخە و مەزنى
رویباری وەند گازی کر روباری زئی
دوژمنى دفتیت ئەز هشک بم تو نەهیی
بەس دى مینم ئو تو سکری کەهرەبیی
ئەز ل کوفری تول ئامیدی و درگنی
هەرنە سەر چیاپیت بلند کاج هەیە
نى بەهەشتا سەر زەمینى هەر ئەفەیە
بەس یا مایی بو دوژمنى نە بو مەیە
سیف و خوڤ و هرمیک، هژیڤیت ئەرزنى

ئەي مەقال ھافينا وەرنە ناڭ چيا
ل بەر چەم و سەرغان رويبار و كانيا
سەيرانا بکەن دگەل لاوو جان و پەريا

فيقييى فردهوسى و دنى دى ژى چنى

كوردستان ھافيني خوش ھافينگە ھە
بۆ مە ھەميا خوش واره يا ب دالە ھە
نى برا ئە و يا مە يە باش تى بگە ھە

پاريى خوش ئاڧا تەزى شەرىبەت و ھنگفينا منى

كوردستانا ل فى دنى ماى بى خودان
لە و ھەميا پر بوونە دەرد و كۆڧان
ئەم يىن بوينە وەك پەزى بى شقان

دوژمنى ماىە تىدا ئو ئەرنى

كوردستان توى رەوشا دونياىى ھەمى
يا خودان بەخت و ھونەر ئو كەرەمى
چەند جنىك و بىستان و رەز فيقى ل چەمى

داى و باب خويشك و برا و ژينا منى

كوردستانا مە تىدا ئىك گەلە
پر مسلمان ئىزدى يان ژى فەلە
ل بن چيا ب كولن دا ديار بيت مەسئەلە

پر گاز و كبريت و زىرد گەل ئاسنى

ئەي برا ھندى ل دنى تو بچى بگەرى
دى چى سەر ھلبى ل نە خوشيا ئو شەرى

دیّ خو بینى تهره کى بیّ شاپه رى
دیّ زقرى جاره ک دیّ هییه مهوتنى
حهیده ر مه تینى شاعرى ل ناڤان چیا
کوردستان ته ب عشق ودل هه رئه و شیا
ئه و فه راشین و کولیلک و گیا
پشتى که عبى تو قبيله گه ها منى

ناشتى داخازه

ئه ی خودى مه زن تو یى مه دبینى
حالى کورد تیدا پیکفه فى حینى
شان دهر دیت مرنى پیکفه ژناڤ مه هه لینى
دا کو بدویر که فن ژئه فان شه رکه ر
ما مه بوچنه ئه ڤ تۆپ و چه که
مروڤیت دلساخ ل ناڤ مه زنده که
خودى فان کوردا ب ناشتى ژیک فه که
کیم بیت خودان چه ک وهروه را
کوردستانا مه بیک په رده پۆشه
ته ناهیا ب راستى گه له ک خوشه
ئه ڤ ناشتى لدوور مه بیت چار گوشه
به سه ئیدی مه شهر ل ناڤ چه په را
ما هه تا کهنگى ئه ڤ تنگژینه
ل ناڤ چه ل و چیا کوشتن و خوینه

دئ ب چاشئ ره حمئ دنيايئ بينه

ببه خوشئ جامئز دگل براده را

ناشتئ يا خوشه به لئ بمينيت

بيستان و زه ثيا جؤتياز بچينيت

شاگردئ زيرك دهرسا بخوينيت

دئ بنه دخور دگل ئه فسره را

يئ گازی مه دکه ت مه حميدئ حفيد

بو ئيک دو بينه خوشمئز و مرید

هوين چهنه پئشمه رگه خوشمئز و عه گيد

به سه ئيدئ شهر کوشتن ب خه نجه را

بو هه مي گه لا ناشتي داخازه

ملله تي ب ناشتي يئ سهر فراهه

چه کدار پئشمه رگه و ئه ف سه رياهه

بکه نه هاقينگه ه هه مي چه په را

ناشتئ هيقي به بو هه مي گه لا

ل نک موسلمانا جوهيا و فه لا

ئارمانج ته ناهيه و شه ره به لا

ئهم يئ ل سهر به ختي نيشتمان په روه را

يا فه ره پئکفه خويشک و برا بين

بو ملله تي خوه ئاگر و چرا بين

ل نک خه لکئ دنئ دا دئاشکرا بين

ل نک هه مي خودان به خت و هونه را

عەبدوللا مەلا ھەسەن نەقشە بەندی

ھۆزانتقانی بەرنیاس ب بابی تەوفیقی، خەلکی گوندی بامەرنی یە ژبنە مالا شیخین تەریقا نەقشە بەندی یە، نازناقوی وی یی شیعی (عەبدی خودی) یە ھەر وەکو دمالکین دوماھیی یین ھۆزانتین خوە دا، خوە پی ددەتە نیاسین.

عەبدوللا نەقشە بەندی ل سالا ۱۹۲۷ ز ل گوندی بامەرنی ژ دایک بویە، خاندنا خوە یا دەسپیککی ل بامەرنی ب دوماھی ئینایە و ناقوی وی یی شعری "عەبدی خودی" یە. ئەق ھۆزانتقانە وەک ناسیار ب نقیسینا ھۆزانتان نە یی بەرنیاس بو یە، ب تنی بەرھەمی خوە لدەف خوە دەھیل و ھزرا بەلا فکرنی نە کریە، د سەر وی چەندی را کو نقیسینین وی دجوان و قەشەنگ بون.

تیکەلیا من دگەل وی دزقریتە بەرھەفکرننا من بو دیوانا حوسنی بامەرنی کو ئەز ژ بو ھۆزانتقانی ملی حوسنی لدویف پیزانینان و شعریین وی و ژیاننا وی ھەر تشتەکی گریدایی ب وی قە دگەریام، ئەو ژئی ئیک ژ وان کەسان بو کو من بو قی مەرھەمی قەست کریی و من گەلەک مفا ژئی دیت.

تشتی ھەرە گرنگ لدەف قی ھۆزانتقانی ب بەرچاقین من کەفتی، بەرھەمەکی ب دەست خەتی وی یی باش لدەف ھەبو، گەلەک قەکولەر و

نقیسه ریڻ دھوکی ژى مفا ژى وەرگرتى يه، ھندەك ژ بەرھەمىڻ ھەر ئىك ژ (ئەحمەدى نالبەند، حوسنى بامەرنى، شىخ غياسەددىن نەقشەبەندى، مەلا نەجمەددىن، مەلا مەنسورى گلگاشى، بەكر بەگى ئەرزى، فەخرى بامەرنى، مەسعود كتانى و نادىر كانى ساركى و چەند ھۆزانقانىڻ دى لدەف ھەبون).

چەندىن ھۆزانىڻ قەشەنگ وى بخوھ ھەبويىنە، ھۆزانەكا خوھ ب مرنا كورى نالبەندى دقەھىنىت و ئەف ھۆزانە دناف ئەرشىفى وى دا ب بەر چاقتىن من دكەفىت، ئەف ھۆزانە بو جھى سەرنجا من كو من ئەو ھۆزان بو ئەحمەدى نالبەند دزفراند و ب تايبەتى كو نقيسەر (سادق بەھائەددىن ئامىدى) دپەرتووگا خوھ يا بناقى (ھۆزانقانىت كورد) دا بو نالبەندى زفراندى يه، ھۆزان بمرنا كورى ئەحمەدى نالبەند ھاتى يه نقيسىن و پىشتى من پسىار ژى كرى كو ئەف ھۆزان نالبەندى يه و ب مرنا كورى خوھ نقيسى يه. ئىكسەر وى گۆتە من نەخىر ئەفە ژ قەھاندنا منە و ئەف ھۆزانە من پىشتى مرنا ئەحمەدى نالبەند يا نقيسى، ئەز دشىم بىژمە تە وەك وەرگىرانەكى بو ھۆزان نالبەندى نالبەند بەس ب دەستكارىەكا كىم و زىدەھى من تىدا كرىنە و تو دشى بىژى ئەفە وەرگىرانەكا روى دناف دا ھەيە.

ئەو چەندە ژى گۆتە من كو تو دشى ل بەرھەمى نالبەندى بزقرى، كو وى چ ھۆزان وەك قى نىنن و وى ب عەرەبى ھۆزانەك ب رىسانا كورى خوھ نقيسى يه، ھەر ئەو ھۆزان عەرەبى بو يه كو ئەفا ل بەر دەستا ب كوردى ژبەر وەرگىراى.

بو قى چەندى ژى من بابەتەك ب قى ناڤ و نىشانى (ھۆزانقانى خوھ دناڤ ھۆزانىڻ نالبەندى دا بىدەنگ كرى) د گوڤارا پەيف يا ئىكەتيا نقيسەرىڻ كورد/ دھوك ژمارە ۳۱ دا بەلاڤكرى يه و دگەل وى رونكرنى و بەلاڤكرنا وى ھۆزانى ب تەمامى كو ئەوا د پەرتووگا ھۆزانقانىڻ كورد دا ھاتى يه بەلاڤكرن، گەلەك كىماسى و تىكەلى دگەل يا عەرەبى تىدا ھەبون. دىسان ھەر دگەل وى بابەتى من نمونەكا دى يا ھۆزانەكا وى دوى ژمارى دا بەلاڤكرن، ھەر ژ بو ناساندنا وى ھۆزانقانى، كو ب پاستى بو گەلەك خاندەڤا و نقيسەرىڻ شارەزای يا قى كەسى

ههين، دگۆتن مه (عهبدوللا مهلاحهسهن) وهك شاعر ناس نهكريه و ب نمونين
 وى يين من بهلاڤكرين دشادبون كو وى بهرهمهكى جوان هه بو.
 بو راستيا وى چهندي كو ئه و هۆزان ژقه هاندنا (عهبدوللا مهلاحهسهنى)
 يه من دويڤچون و ليگهريان دناڤ هه ر پينچ بهرگين ديوانا باغى كوردا يا
 ئهحمهدى نالبهند دا كر و ئهڤ هۆزانين نالبهندى يين ب چاڤ من كهفتين و
 نالبهندى ب مرنا يان ريساڤا كورى خوه نڤيسين ئهڤين ل خارى بون، كو دى
 وهك نمونه هه ر ئيكي ژى چهند ريژه كا نڤيسين.

هۆزانا ئيكي لبن ناهى
 حهمد بو ره بى كهريمى له م يه زهل (*)

حهمد بو ره بى كهريمى له م يه زهل
 شول هه مى تهقدير كرن پۆڤا ئه زهل
 وى ژ خزيننا رهحمه تى دا من كورهك
 هه ر وهكى شير و شهكه ر دائيم دگه ل
 ئه و ئه مانه ت بو خودانى برقه مال
 هاته سه ر من پاشى وى (حرب الدول)
 دل مه بوو به حرا موحيئا گۆتئا
 ژى خلاس نابن چو ده م شعر و مه سه ل
 چه ندى من مابيت روچهك هه ر دى گريم
 من ژ ميڤرگى هات دورينى ئه و نه فه ل

(*) باغى كوردا - بهرگى سى - لاپه ره ٤٣٨

باغی من گول تی نه مان بلبل فری
چو مه تالانی کوری ما بی به دهل

هوزنا دوی

(سه د جار شوکور الله چ کر) (*)

سه د جار شوکور الله چ کر
به رخ می به رشه هات و مر
مه شکه سته پشت قوروت چ رشت
نه و تشت و مشت پوچ بون ته مام
نه ز نه هه به ران مام بی شقان
هر ده م نه مان کور چو خودان
نه ز مام لجه بی به رخ و مه
که ر بون دو گو ه ده ه بی که لام

هوزانا سیی

(مات ابنی بان غبنی) (*)

مات ابنی بان غبنی طار تبنی بالهواء
انه داء عظیم ربنا انت الدواء
ذاب بالی ضاق حالی فات مالی ما العلاج

(*) باغی کوردا - بهرگی سی - لاپه ره ۴۴۰

(*) باغی کوردا - بهرگی پینجی - لاپه ره ۲۳۱

زاد قبجی ساء صبحی قل ربجی فی السماء

حار لبی غار جبی فار جبی الغیاث

هام صبری ان قبری حل جبری للبعاء

جاء یومی فات نومی جل لومی ثم فاق

دق بابی للذهاب مد بابی و البلاء

ئەو ھۆزانا ب ناڤی ئەحمدی نالبەند ژى د ھۆزانقانیٹ کورد دا ھاتیە بەلاڤکرن، ھەر وەکو دیار ب زاردەڤ ھاتیە ڤەگواستن، ژبەر ھندی ژى گەلەك کیماسی دناڤ دا ھەنە و ھەر بو دیتن و لیژڤرین ژى دی وی ھۆزانی نڤیسین.

ئاگرى بەردایە من مرنا کورى

مات ابنى بان غبنى

طار تبنى فى الهواء

انە داء عظیم ربنا انت الدواء

مر کورى من

سوت دلی من

شکەست ملی من

ژبەر کورى

ئەڤ نمونا ژ وی شیعرى من ئینای کو ماموستا سادق بهائەددین بو ئەحمەدی نالبەند زڤراندى کو دپەرتووکا وی یا ھۆزانقانیٹ کورددا ل بەرپەرى ٥٤٤ و ٥٤٥ ھاتیە بەلاڤکرن، دیار دبیت کو گەلەك تیڤکەلی دناڤ ھەردوان دا ھەیه، ھەر ژ ئەوا دپەرتووکا دباغی کورددا دا ھاتیە بەلاڤکرن و دیسان ئەوا ب کوردی دھۆزانقانیٹ کورد ژى دا ھاتیە بەلاڤکرن. ھۆزانا دروست ژى، ھەر وەکو ھۆزانقان (عەبدوللا مەلا ھەسن) نڤیسی و بزاردەڤی ڤو، گۆتى: (ھۆزان ژ

په یقین منه و پشتمی مرنا کورئ ته حمدی نالبه ند ب چه ند سالان من نقیسی یه،
ب وه رگیرانه کا روحی) هر وه کو نه و دبیزیت، نه قائل خاری یه.

مرنا کورئ (ته حمدی نالبه ند)

۱۹۷۰/۹/۵ موسل

مر کورئ من سوت دلئ من شکست ملی من، ژ بهر کوری
خاځ بو پی من، چوو روحا من، وهی به لا من، کور مری
کور کولیک بو، تهر و شوین بو، باکی هوین بو، لسهر دلی
نه و روناھی، نه و بیناھی، نه و سیناھی، چوو فری
چاځی تاری، شین و زاری، دین و هاری، نه ولی
مهست و دینی گاځ و حینی ب شه ځ و پوژ، تازی و گری
یا خودئ من، تو روحا من، پاش کورئ من، وه رگری
یان بده سهبری توی مدهبری، خوشکه قهبری، فی کوری
یا نیلاھی، هو بساناھی، بخیر و شاهی، کور شه شارت
لناځ مه زاری، ل که فنه واری، ناخ کره سهر، له شی کوری
خوین ژ چاځا، وه ک سویلاځا، ژ بهر ته زاځا، هاتنه خار
ته سه فهر کر، ته وه غهر کر، ل مه بیوو، شینی و گری
هار و دینم، سهر ب شینم، ته نه بینم، نهی سوار
ل ناځ هه ځالا، ل سهر نهالا، ب رهخت و شالا، بی کوری
گهنج و لاوا، چوی تو چاوا، باب و داوا، روح نه ما
مهست و هارم، بی قرارم، میهفانی من، بو شهری
چاځ ب خوین بون، دل برین بون، جل ل مه شوین بون، ل بهر مه کار
وهی هه واره، سر و ساره، بو کورئ، کفن کری

یئ ب سی ژن بو دل لی کون بو نه روھن بون هردوو چاڤ
 گيا تهر بو، چاوا زهر بو، ژنه حمه دی، نومید بری
 عه بدی خودی، کره کوردی، نه ره سانا، نه حمه دی
 کر دیاری، ل سهر مه زاری، پاشی کو نه حمه د مری

ژ بلی هۆزانا سهری (عه بدوللا مه لا حه سهن) هنده ک به ره همین دژی هه نه،
 نه ژ هۆزانین ل خاری ژی نفیسینه و ههر وه کو ل پیشیی من گوتی، من بریکا
 هۆزانا مرنا کوری نالبه ندی نه وه ک هۆزانقان نیاسی، شنوی وی نه ژ هۆزانه ژی
 نیشا من دان کو ب دهست خه تی خوه دگه ل چه ندین هۆزانین هۆزانقانین دی
 دناڤ وی دهفته رکی دا هه بون نفیسی بون. پشتی من خه تی وی خاندی، ژبه ر
 دهست نفیسا وی من دوباره بو وی دخاندن، ژبو وی چه ندی کو نه ز دخه تی وی
 بگه هم و ب دروستی دوباره بهینه تایپ کرن و به ره فکرن بو چاپی.
 نه قین ل خاری ژی هۆزانین وینه.

شهنگی

۱۹۶۸/۱۰/۱۵

جان بلنده شوخ و شهنگه، دیم زه لالا چاڤ خه زال
 دیم گولی گرتی خونافه، چاڤ زهر و شین د سهر دا هه لال
 لیڤ وهکی سورن، لئاڤ سه ده ف سپی بون ددان
 شهش کهزی ل سهر مه مکا شوین، گه رده نا نازک شه مال
 گه رده نا وی شبهی قازی، بلبلی شالیل ئاوازی
 نازکی شرینه نازی، نازه لینی چه ند ده لال
 سولین و گولا ب خونافی، شبهی نیرگز رهنگی چاشی
 مسک و عنبر و گولافی، هه یفه کا ژین چارده سال

ته لفي عمري چارده سالن ديم وگردهن چند زه لالن
 له و نه زئي بي سهر حال، ب شهف و پوژا ناله نال
 بهر و بریا ژ چاڤا کوشتم، ب قهر و کوفانا برشتم
 ب هر دو تير دل که لشتم من نه مان ل سهر عهدي حال
 سور گولي چ حال مه نينه، هر ده ما ئاخ و نالينه
 تازيه گري ل مه شينه، ژيهر ويسالا ته هه قال
 ژ بهر ويسالي دل برينم، ژيهر ده لالي هار و دينم
 عاشقم نه شيم برينم، ژيهر ته نه ي فرشك هه لال
 نازكي گوت وهره روينه، بلبلي ل باغي بچهرينه
 به ژن و بالا تير بيينه، پاشي مه غره ب وهره مال
 وهره ني نه ز بو ته مال، سينگ و ديم بو ته ده لالن
 ژيهر نه فيني نه ز بي حال، قهر و کوفان دبي فسال
 وهره تو قههرا بجه مينه، پرد و حجابا بهه لينه
 سورگولا ژ نوکا سولينه، ل ناف تيت و نانا زه لال
 سه بارا من نه زئي هاتم، پوژ هه يڤ و ب شهف هه لاتن
 دو هنار دوو سيڤ خه لاتن، يي هاتم کاني ويسال
 گوت ژفانه شهفا نه يني فه قی وسه يدا دگل خو بيني
 بلبلي ل باغي بچهريني، ل سهر ديمي ب نيشاني خال
 عهدي خودي بو ته جاني ل ناف رهن وياخي جه ناني
 ل هه ژدي هه يفا گولاني، ده ست و دل پيکفه شه لال

بامەرنى ۲۵/۴/۱۹۶۹

بامەرنى يا لىن مەتتىنى
چەندا خۇشە ۋەك بېينى
ھەردەمى ھەرفەسل و حىنى
بەھارە ئىكەسك و شىنى

دگەل تو بامەرنى بېينى

بامەرنى ئى شەش مەلن
ب چىمەن و بىستان و گولن
ھەردەما چاڭ روھن زلن
ب سەير و كەيف و خۇشى دلن

دگەل تو بامەرنى بېينى

سەير و كەيف وان تىدا زۇن
ل كەيف و سەيرانا نابۇن
ل نىڭ كولىكېن سېي و سۇن
پىرەمىر تىدا بىسپۇن

دگەل تو بامەرنى بېينى

ھەمى سەيران خۇشىنە
چىمەنا رەنگ سۇر و شىنە
گولت دىناڭدا ئالۇزىنە
دى ۋەرە دىناڭدا بروينە

دا تو بامەرنى بېينى

دگهل تو روونشتی نا رابی
چونکی هر دی ل ناڤ گولا بی
ل فی دنئی دی بی به لا بی
دل خوشی هر یی چاوا بی
د گهل تو بامهرنی ببینی

وهره دا بچینه فی گوندی
بفکره ل سهر زیری بلندی
راست بیژه بی فیل و فندی
دی بیژی خوزیا مه زن دی
د گهل تو بامهرنی ببینی

کانی سی لی دهینه خاری
نه کیایی گرتی خیساری
هر ده ما فه سلی بهاری
هافینی ل هه یقا ئاداری
د گهل تو بامهرنی ببینی

مه کته ب ل ناڤ گوندی ژیری
نه و (قه شیلو) چیا دیری
وهره تو پیش فی باژیری
ل جامع و مزگه فتا بنیری
د گهل تو بامهرنی ببینی

محله لا ژوری گه لی بوو
هر بهارا تیدا نوی بوو

هر ده ما كه يف خوشى بوو
ئاځ و فيقى ل نئاځ تڙى بوو
د گهل تو بامهرنى ببينى

گويزيت جندى ل بنى مه تينى
د گهل تو ئيفارى برينى
قههرا دى ژ دلى هلينى
قى ده مى قى فه سل و حينى

د گهل تو بامهرنى ببينى
د بن دا كه قروكيت ميرونه
تيكدا نه و كانى نه و جونه
سهيران مه ل ويږى هرونه
سهيرانى قهول بيست و دونه

د گهل تو بامهرنى ببينى
د بن دا ملكه تانه جيبا
وهرنه پيش كه يفا عه جيبا
فيقى د نئاځا ته زى با
ملكه ت و فيقى وه ليبا

د گهل تو بامهرنى ببينى
جهى تاهى و غلامى
خه لكى خو شوشتى ژ حه رامى
چاى و فيقى د گهل ته عامى
ماقيل و فه قير و عامى

دگهل تو بامهرنى ببينى

وهره تو خارى مه زارى

چاڤ بده تو نه سلى وارى

دگهل چاييت وهختى نيڤارى

دل خوشى تو چه ندى ژارى

دگهل تو بامهرنى ببينى

نيرگوز وهلهز تزينه

نه ڤمه زار كهيف و خوشينه

جى ڤان مريال مه زينه

باكى وى چه ند سار وهينه

دگهل تو بامهرنى ببينى

ل نيڤا مه زارى مه زاره

چار برهخ ل دورا ديواره

جى وه ليا يى دياره

گولا ب خوناف و خويساره

دگهل تو بامهرنى ببينى

ل رهخ مه زارى سه روکانى

من هه بوون ملكهت و خانى

نعمهت دايمه خودانى

نه مانهت كهيف و ژيانى

دگهل تو بامهرنى ببينى

سه روکانى چه ندا خوش بو

شەف و پۆژ ھەر تیدا پۆژ بو
ئافا وی تەزی و بۆش بو
ئینسانى ل ویرى بەشوش بو

دگەل تو بامەرنى ببینى

بن گويزا ھەودا گولانە
ھەمى ھەيف ل ویرى نيسانە
مەسکەنى جھى شىخانە
د بەختى من دا خانە دانە

دگەل تو بامەرنى ببینى

ھەمى کوليلک و کانينە
مەسکەنى مەزنىت جھينە
کوليلک ل ھەودى ئالوزينە
دەمەكى د نفا دا روينە

دگەل تو بامەرنى ببینى

قەسر و تەکيا دگەل دکانا
ئان مريدان خانە دانا
قەدرى شىخى چاوا زانا
کەفتنە رەقس و ديلاننا

دگەل تو بامەرنى ببینى

دل د زکرى دا رەقاس بوو
ئيش و ئەلەم لى خلاس بوو
ل زکرى دل نى ل کراس بوو

ل نافریدا خوش ناواز بوو

دگهل تو بامهرنی ببینی

ده ورن ل ته کیایی بروین

هوین دلی ژ دنیایی بمیرین

مه رتبا بلند پی ببینن

دلی ب زکری باش بکه لینن

دگهل تو بامهرنی ببینی

مرنه خوشیا مریدا

شان مریدا شان عه گیدا

که فتنه سهیران و عیدا

شان دلا رهونه قا نوی دا

دگهل تو بامهرنی ببینی

فیکدهن ب علمی نه ساسی

هاتنه بهر لبس و کراسی

سیبه را وی تانج و تاسی

تو ژئی شا خوی خلاسی

دگهل تو بامهرنی ببینی

نه ی خودی عه بدی هیفی بوو

فی شیخی قه دری نه بی بوو

شیخ بهانه ل دین وه لی بوو

نورها وی ل مه سعودی بوو

دگهل تو بامهرنی ببینی

به يتا ته خميَ (فرچيَ سه يدايي)

من گوتسه سه يدايي برا
بهيم سو حبه تا باب و كورا
شي سو حبه تي بيژن خرا
كو به حس و سو حبه تي فرچه يه
فرچه بوو سو حبه تا هه ما
تو هه ر دييژي ده م ده ما
يي ته كړي ب چار ده ره ما
باش فرچي نمره هنده يه
ب چار ده ره ما فرچه كي باش
ب كره هه كو دييته معاش
ناڅ ب ايي خودان لف و شاش
كه ني ل ده ف ژ مه زيده يه
چاوا ل ده ف بكه ينه كه ني
تو دييژي بابا نه زي نه ني
كو فرچي ب ته خمي ره ني
كور هه ر بو بابي پاله يه
بيژه به ايي فرچه ي چيه؟
نه څ نه هه ر نيك ي ديه
ب كره دانه ل مالي زي نه
نه څ گوتنا بي فايده يه

چ هه ووجهی ئی گۆتئی
هییدی بیژه بابی ب تنی
ئه ز ته نادهم چه ند ئی دنی

سویندا من هه ر ب سه ری ته یه
چه ندی پیخوشم ئه ز گه له ک
گیره له ل سه ر فرچی خه له ک
فرچا له حما مه بکه کوله ک

یه عنی دی ئینم سو به یه
هه رو دی فرچه کی ئینم
نۆر دلخوشم گا فا دبینم
نان گا فه کی ل ده ف ته روینم

کو مسته فا بابی ته یه
ئی هاقینی باب هاته مال
د گه له مه سعودی خو کره هه قال
ژی به ر فرچه کی کر گاله گال

ئه هه رقه شه ما هه وجه یه
ئه هه پت پته هه وجه نه بوو
وه بگره فرچه به رزه بوو
وه بو برانان وه نه بوو

دا کورت شه بیت ئه هه بنده یه
ئه هه گۆتن و به نده خلاس
پت پت و قار قار دبی ئه ساس

ژ نافر ده رکه تم سهر کول و خاس

ئه فرچه پشتی سیه

گوت دانه پشتی گران

من گوته بابی خو ب تران

نیزیک نه به فرچی گران

ما فرچه کی هوسا هیه

هفت ساله ئه فرچه ل نکه

خاسمه کوی بی ب دندکه

کس ل مه جلس نه ما ب زکه

گافا وان گو هلی هیه

خوش دار و دخینکه بو شه لا

خوش زلی هیلینا قه لا

ما دبیزنه فی فرچی گه لا

سهیدا ئه فه فرچی ته یه

عه بدی خودی فی گوتنی

تو بیژه سهیدایی ب تنی

به لاف نه که تول فی دنی

کو فرچه کی دندک زی یه

قصیده مسعود ارسلتها للاستاذ مسعود کتانی

۱۹۶۸/۹/۱

ئه فرچه چار گوتنه ئه زدی هنیرم بو کتانی

هر بو هندی بیرهاتنا دوستی گیانی

سهيدا مه عه فوكه كو مه چ ژ نه زمي نه زاني
 نه ما تو برا و دوستي خونه ئيكي بياني
 نه ما تو برا و دوستي كورئ مامي و خالي
 بوچي ته برا نا بينم نه ز ژ ميژه ل مالي
 قهت قهت برا تو ناچي ژ ته خمين و خيالي
 خاسمه برا سيناهيا هه ردو چاڤاني
 مه سعود تو دزاني كو تو سه ريار و شريني
 چاڤي مه ل ريكي كو تو بهيي پوژه كا ئيني
 سي چار ده مكا ل ده ف من تو ب رويني
 چنكي تو روح و جهرگ و تو سه ريارئ دلاني
 سهيدا و هه قال خو تو نه ميڤهاني ل مالي
 چونكي پوژا نه يني مه چ گوشت نينه ل حالي
 تيشتا خو بخو هه كه دي ميني به ل وي خيالي
 نان دقيت تو رازي بي ب ئاڤ و سه و كه كا ناني
 هينگي برا گوشت ئيني به ل سويكا مه چو نينه
 نه ما ئاڤا مه زورا ته زي و مالا مه هوينه
 ده ستهك گول و ره يحانا ژ باغي بو مه بينه
 چونكي ل باغي فان گول و ره يحانا خوداني
 نه هله ن تو هه قال بخير بيئي سه رچاڤا تو هاتي
 وهك هه يڤ و پوژا تو چاوا ل قير هه لاتي
 نه ڤ گوتنه مه كرن دياري بو ته خه لاتي
 في شولي برا نه كه چ عيب و چ زياني

پاشی گۆتن و ئاخفتنی و قهول و كه لاما
دی بو ته فریکه م پری فان کاغه ز و ناما
ل گه ل باکی سبی نه فرۆکه چهند تازه سه لاما
نه و ژ فی میسل بو ته ژنك عه بدی خودانی

سه عدوللا بامه رنی "

سه عدوللا بامه رنی، ئەوی ب کەله پوری کوردی دهاته نیاسین (هۆزانقان، سترانبیژ، ئاوازدانه، ده رمانین کوردی و نقیسه ر)، دقان بواران هه میان ژێ دا شیا نافه کی بو خوه چیکهت، ل ده ستپیکا سالین هه فتیا قه ستا ئیزگی رادیویا کوردی ل به غدا دکهت، چه ندین سترانبیژ خوه ل تومارکرینه و شیا به چه ندین به رنامه یان ژێ ل پش کیش بکهت، کو د وی ده میدا که سین وه ک وی ل (ده قه را به هدینان) دکیم بون کو بشین وی بوشاتی پر بکهن و ده قه را مه پیدقییاتی ب بلیمه ته کی وه ک وی هه بو، ژبو تژیکرنا وی بوشاتی و ئیک ژ سترانبیژ وی بو رادیویا به غدا تومارکرین ب ده نگێ خوه .

وه ره بچین مه تینا

ل چیاکی ژوری ل نه فرازی

خه ملا دینداری شوینه

ل ئیک و دوو بکهینه گازی

هه ره وه کو مه گۆتی کو وی هۆزان دنقیسین و ئاواز ژێ بو ددانان و ئاله تی
عودی ژێ لیددا، ده نگێ وی ژێ بی هاریکار بو و ب ده نگێ خوه چه ند ستران

ژی تومارکرینه. ژ سترانبیژین سترانین وی دوباره گوټین، یان هۆزانیښ وی کرینه ستران، (شقان په هروه، بشار زاخوی، سه میر زاخوی، گولبهار، عه بدوللا زیرین و لقی دوماهیی ژی سترانه کا وی ژلای تیپا دهوک څه دوباره ب دهنگی فهرسه ت حسین و ئالان عومه رڅه هاتیه تومارکرن). ژبلی لایه نی هونه ی ژی سه عدوللایی شاره زه یه کا باش د چیکرنا دهرمانین کوردی دا هه بو و ل سالیښ هه شتیان په رتووکه ک بناقی (گیا و دهرمان) چاپکریه و تشتی جهی به حسکرنی دقی په رتووکی دا، هر دهرمانه کی کوردی گیایه کی کوردی ژی دگل دا هاتیه وینه کرن و نه څه گیایه هه می ژی ل چیا یین کوردستانی هه نه، زیده باری پیښکی شکرنا به نامه یه کی که له پوری دته له فزیونا کوردستان دا کو به رنیاسبونه کا به رفره ه بو چیبو و خه لکی ب که له پوری کوردی ناسدکرن. سه عدوللا بامه رنی گه له ک جاران ژلای رژیما به عس څه هاتیه گرتن و جاره کی ژی ژوان جاران ژبه رقی هه لبه سستی هاتیه دهسته سه رکرن و هاتیه نی شاندن.

کو ئه فین خلاس بوو	بلا من شنویکا زانی
ستیرا گهش ل من ئاقابوو	زیندانه بو من خانی
تالان ل ئه فینی رابوو	ئیدی من به سه جانی
دینداری به لگ وهراندن	سه ری چیا به فری لیکر
ئه فیندار هو ئارانندن	دلی من گرت و ژیکر
وهره پیش دلی کون کون	بیهنه بارانی لیکر
چ ل دلی بریندار بکه م	خوزی من تونه دیتبای
دلی چه روان کول و خه م	ئافریت خوه ل من بده بای
ئیدی ئه فینی ناکه م	من به سه ژفی ژینا مای

دوماهی خاتر خاستنا هۆزانقانی ژفی دنیایی، ل شه فا ۲۹-۱-۲۰۰۶ی وهغەرا
داویی دکەت و ل گورستانا ناحیا بامەنی دەیتە قەشاتن، ب تنی یا ب مە
دمینیت ئە م بیژین خودی گیانی وی ب بەهەشتا بەرین شاد بکەت.

نالبه ندى بچويك

گه له ك كه سان ده ستى نقيسينا هه لبه ستى هه بويه و هه لبه ستين خواه به لاق نه كرينه، هه ر ئيكي ژبه ر نه گه ره كي نه هه لبه ست و شيعرين هه لده ف خو هيلينه. گه له ك بليمه تان زي نه هه به ره مي خواه دگه ل مرنا خواه بي سه روشوين كرينه. نه هه هوزانقاني ل خاري زي ئيك ژ وان هوزانقانا به كو قيايه بو خواه ب تنى بنقيسيت و دگه ل خواه بخوينيت. گه له ك جاران ده ما نه م دگه هشتينه ئيك، وي دقيا سلاقين خواه ب خاندنا شعره كي ده ست پييكه ت، دا كو سلاقين وي و شعرين وي و بيده نكي و بي پيژنيا وي به رچاڤ بكه ين و ژ نيزيك بنياسين.

هوزانقاني مه (ته و فيق سه ليم) بي كو قيايي ب نالبه ندى بچويك بدهينه ناسكرن، ب قى ره نكي به حسي لايه نه كي ژيانا خواه دكه ت.

- "ناقى من (ته و فيق سه ليم) ه و بنه مالا مه ب نالبه ند ده يتته نياسين. نه ز ل سالا ۱۹۳۹ ع ل بامه رنى ژ دايكبويمه و سه باره ت كا ناسناقى بنه مالا مه ژ كيڤه هاتي به، هه ر كه سى هاتن و چون و شاره زايى د بامه رنى دا هه بيت، دى زانيت كو بامه رنى هه ر ژ كه فن دا نه گوند بويه و به لكو باژيره كي بچويك بويه. په يدا بونا فان ناسناقا و بنه مالان زي، ژ نه گه ري ژ نيزيك نياسيني په يدا بوينه. چاوان ناق بو هه ر تشته كي هاتينه دانان و ناقين گوندا هه نه و ناقين گه ره كا

هه نه و ناڤين كاننيان هه نه! هوسان بنه مال ژي ب تني بو ناسكرن هاتينه دانان و وهك دي تهڤ بنه مالين هه ب بامه رني دهاتنه ناسكرن. ل بامه رني هه ر بنه مال هك ب ناڤه كي دهيتته نياسين و تهز هه ز دكه م ب "نالبه ندي بچويك" بهيمه نياسين.

من خاندنا خوه تا شه شي زانستي ل (سانه ويا دهوك) ل سالا ۱۹۵۶ ب دوماهي نه ئينايه، دوي ده مي دا ته م چهند خويندكارهك ب كاري سياسي هاتينه گونه هباركرن و ۱۷ خويندكار هاتنه گرتن و تهز بي هه ژدي بوم، بو ماوي پينچ هه يقان تهز هاتمه گرتن و پاشي تهز ژ خاندني ژي هاتمه فه سل كرن."

+ دپسياره كيډا سه بارهت ده ستيكا فه هاندنا هوزانان، مه ثيا بغي رهنگي خوه نيژيكي وي بكهين، ته گوتي من ئيكه م شعرا خوه كويه ستران و تومار كويه به لي بو خوب تني، دي شيني بيژي چاوان؟

— به لي، من ژي وهكو هه مي كه سان هه ز بو دهنگي خوه هه يه و من چهند په يڤ بو خوه ليك ئينان و من گه ر ب شعر نه زاني بيت ژي، به لي من هه ز ژيكر و من توماركر و جار بو جاري من گوهي خوه ددائي و تهڤه هندهك مالكين وي مائنه ل بيرا من.

هات و بهاره بهارا رهنگين

لقان چيمه نا شوين بيون بهيبين

ل دلكي من هه ر كوير بيون برين

خوزي تهز كه و بام ل قان بهيارا

هاتبام و چوبام دگه ل رهف و بارا

دا بير ل من هاتبا وان دوست و يارا

هه ر جار و بارا بي تهخت و بارا

بو قه هاندن و توماركرنا قى شعري ژى گهر بېردانكا من وهك هر جار من نه خاپينيت، ل سالا ۱۹۶۷ من نفيسى يه و نه ز مخابنى به رزه بونا وي كاسيتي مه.

پسيار: ته دگوتى بيرا من ل هوزانقانى كورد نه حمه دي نالبه ند دهيت، تو دشيني هندهك ژوان بېره اتنان بو مه قه گيري و ل وي ده مي نه حمه دي نالبه ند چ دكرو يى چاوا بو؟

- ب مخابنى قه دبيژم، ل وي ده مي بيرا من ل نه حمه دي نالبه ند هوزانقانى بليمه تي كورد دهيت نه ز زور دنيشم، ژبه ر كو نالبه ند گه هشتبو قوناغه كا بي ئوميدى و ژ زياني بي زار ببو، هر دهما نه م دگه هشتينه د ه ف و مه پرسيارهك يان داخازا هوزانه كي ژى كريا ب نيشاره تا دگوته مه خوه ژ من دوير بيخن، يا من هرز دق هوزانقانى دا كرى و بي ئوميدى وي بو زياني كو ژيه كي پرى نازار و بيخودانى و چ خيزان نه بون، مرادا وي كورهك بو و خودى بو نه هيلان، چار ژن نينان و خودى بو نه هيلان.

+ هر كه سه كي ئوميد هك بو زياني هه بويه و تا گه هشتيه نارمانجى، ته دقان ۶۹ سالي ن بوري دا نه و نارمانج ديتى يه؟

- ژيان و قيانين من تيكله لي هه ق دو بون و ب تنى تشتى من قيايى نه زى شيام د شعرين خوه دا دهر بېرم، من بو قيانى و جواني نفيسى يه و دبیت نه و قيان و جوانى ژى نه نه و بن، بين تو هه ست پى دكه ي.

+ تو چاوا ره گه زى دى دبيني و نايا ته ديتنه كا تاييه ت بو وي ره گه زى هه بويه، نه ز نابيژم بلا نه و ديتن حه ز ژيكرن ژى بيت؟
- نه ز دى ب شعر به رسقا قى پرسيارى ده م.

ژن هه لگرا كه فنترين ديروكه
دناڤ پيلين ده ريا زياني
مه له فانا خورت و كوكه
ژن زيانه، قيان زيانا ژنانه

ژن زانینه، دناډ ریښین په رتووکان دا
 دنقیسی نه
 دروست بخوینه ژیده را نویبونا ژینه
 ژن گولا باغی دلانه
 سه خبیږی نه رکی همیا
 چرمسین داخا گرانه
 ژن چپروکه، کورت و دريژ
 خوښ و نه خوښ
 بو کاروانی فی ژیانې
 په سته ریکه
 ژن نه و دارا شوخ و شهنگه
 ژبلی فیقی و سیبه ری
 نی دیمه نا همی رهنگه
 ژن کولیلکا بوهارې یه
 رهوش و سیما بارانې یه
 هه لوه رین کارې گرم و سرې یه
 ژن ژیا نه، بی و ریڼه چوون به ره ف نه مانه

+ ته گوت من نارمانجا خوه، فیان و عه شق و ژیا نا خوه د شعری دا
 دهربریه گه ر نه م لایه نی سیاسی بگرین، ته چ نقیسی یه و ته دقیت چ بیژی؟
 - به لی من شعر ب بهر خودانی نقیسی نه، من ب خه باتا پیشمه رگه ی و
 هه فگرتنا کوردان نقیسی نه، من ره خنه کریه نارمانجا سه رکه فتنان و نه ز
 نه شیم خوه ژ ره خنی دویر بیخم، ژیه رکو نه ز ره خنه کا ئافاکه ر د نقیسم و
 گه له ک تشت ب ره خنی پیش دکه فن.
 + ته گوت من نه قیت نه ز شعری خوه به لاف بکه م و مه ب زوری وینین ته
 کی شاینه بو به لاف کرنی؟

- من دقيقت شعريين خوه هميا دگه ل نيك به لاق كه م و هيش من نه و
 باوهري نه دايه همي شعريين خوه، كو بكير به لاقكرنى بهين يان نه ز هزر دكه م
 نه و چه ز بو نه بيت، نه ز گه هشتميه وي باوهري زي كو ئيدي نه ز ب ويته ي
 ناهيمه نياسين و نه ز ژ قوناغا گه نجاتيي دهر باز بويمه و يا دوي زي، من نه قيت
 ب ويئي من قه بارهك ژ لاپهري پوژنامي يان په رتووكه كي قه گريت، به لكو
 گوتنه كا ژ ويئي من فهرتر هه بيت.

+ گره نه م داخوازا نمونه كا ته يا فه هاندني ژ ته بگه ين دا به لاقكه ين؟

وهرن ل هه وارا وا، دا چارهك ب بيتن
 نه قه نه زمانى ل وا، يى دوى دبیتن
 هزر ل سهري وا، خو جه نايیتن
 چ بايي دهيتن ل وا، ب خو دگه ل دفریتن
 قه نجى ب چاڤي وا، ل جه به رزه دبیتن
 راستى ب دهڤي وا، ناهيته گوتن
 گوتننا ل گوهي وا، ب خو به لاق دبیتن
 گوننه ل ستويي وا، هه ر تلوقه دبیتن
 چ خه من نينه ل وا، به س دولار ب وهريتن
 دي وي نافي دانه ل وا، كو ژ وا ملا بخوتن

تيبيني: نه قه ل سهري هندهك ژ ديداره كي بو دگه ل هوژانقاني هاتيه كرن و
 دپوژناما چاڤدير ژماره (٦٣) ي دا ل پوژا ١- ٥- ٢٠٠٨ ي، هاتبو به لاقكرن.

محەمەد عەلى يونس توشى

ھۆزانتان (محەمەد عەلى يونس توشى) ل سالا ۱۹۴۳ ى ل بامەرنى ژ داكيبويه و خاندنا خوه يا سەرەتاي ل بامەرنى و ناھنجى ل زاخو بدوماھى ئىنايه و و باوەرناما پەيمانگەھا ئىسلامى وەرگرتيه . ھەر ژ زاروكينيا خوه ھۆزانتانى وەك كورد پەرورەك ھەستا كوردىنىي ل دەق بلند بويه و دگەلەك بياقین شورەشى دا كاركریه و گەلەك پلەيین حزبی بدەست قە ئىناينه، گەلەك جارن ژى ژ لایى حكومه تا وی سەر دەمی قە ھاتیه زیندانكرن و رەشەكین وی حكومه تی گەلەك نەخۆشى ژى بو پەیدا كرىنه .

ل ھەيقا ئەیلونا ۱۹۵۸ ى پەيوەندى بریزین شورەشى برییا شەھیدی سەرکرده (سالح عەبدوللا یوسقى) کریه و ھەر ل وی سالی ژى بويه ئەندامى ئیکەتیا قوتابی و لاوین دیموکراتا کوردستانى و دیسان ھەر دقئ سالی دا ئیکەم بەرھەمی خوه د (گوشارا پیشکەوتن) دا، کو ھۆزانەك بو و ناھى وی ژى (کوردساتان) بو بە لافکریه .

دکونگرى ئیکەتیا قوتابی و لاوین دیموکراتى کوردستان دا، ل پۆژا ۱۹۶۱/۳/۲۰ ى دا بەشداربويه و وەك ئەندامى لیژنا تەنفیزی یا بلند ھاتیه ھەلبژارتن و ھەر ھینگى ئیکەتیا قوتابیا دگەل ئیکەتیا گشتى یا قوتابیین عیراقى ھەفگرتن .

هۆزانقانی هەر وهکو وی بخوه هندهك ژ ژيانناما خوه نقیسی، به شداری دگهلهك بزاقین سیاسی دا کریه و ژوان ژی، به شداری دپروسا ئازادکرنا باژیری زاخول شهفا ۱۱/۱۰/۱۹۶۱ ۆ ل پۆژا ۲۱/۹/۱۹۶۱ ۆ ژلایی حکومهتا وی سهردهمی دهیته دهسته سه رکن و و بو میسل دهیته فه گوهاستن و لدهستپیکا هه یفا ئه یلونی ژ سالا ۱۹۶۳ ۆ دگه ل ۸۳ زیندانین دی بو زیندانا (ناسری) دهیته فه گوهاستن و ل سالا ۱۹۶۴ ۆ دهیته حوکمرن، ل پۆژا ۲۳/۷/۱۹۶۴ ۆ دهیته ئازادکرن فه. پشتی ژ زیندانی ده رکه تی و هه روی سالی خیزان پیک ئینایه و ده ست ژ خه باتا خوه یا سیاسی به ر نه دایه و پشتی په یوه ندی ب شه هیدی سه رکرده (سالح یوسفی) کری بو نافه به روار ی بالا دهیته فه گوهاستن و ل سالا ۱۹۷۰ ۆ یی دبیته ئامر هیز و له یزا ئامیدی کو هینگی خه باتکه ر (سه لیم ئه سحه د خو شه فی) سه ره په رشتیا فی هیزی دکر و پشتی نه کسا سالا ۱۹۷۵ ۆ بو پاریزگه ها (موسه نا) دهیته فه گوهاستن و دبیته فه رمانبه ر ل باژیرقانی سه ماوه ل باشوری عیراقی، ل سالا ۱۹۷۷ ۆ دهیته فه گوهاستن بو ریقه به ریا به لافکرنا کاره با موسه نا و ل سالا ۱۹۸۰ دزقریته کوردستانی و ل ریقه به ریا به لافکرنا کاره با پاریزگه ها دهوکی دهوامی دکه ت، دمینه ل سه ر فی کاری تا په یا شاره زا ژی پی دهیته دان.

هۆزانقانی به ره مه مین خوه دفان جهان دا به لافکرینه:

ئیکه م به ره می خوه هۆزانه ک بناقی (کوردستان) ل سالا ۱۹۵۸ ۆ دگوفارا پیشکه وتن دا به لافکریه و ل سالا ۱۹۶۱ ۆ هۆزانه کا دی بناقی (من بهیله دا سه ربه ست ببورم) دگوفارا روناھی دا ژماره (۵ - ۶) ل سالا ۱۹۶۱ ۆ به لافکریه. هۆزانقانی ژبلی هۆزانی بابه تین ئه ده بی و سیاسی ژی به لافکرینه و به شداری گه له ک فیسته قال و هه لکه فتین هۆزان خاندنی بویه و ژوان پۆژنامه و گوفارین به ره مه مین خوه تیدا به لافکرین ژی، (گوفارا پیشکه وتن، گوفارا روناھی، پۆژنامه خه بات کو بنافه کی نهینی "م. ع، ی" گه له ک بابه ت به لافکرینه، پۆژنامه نه لته ناخی، گوفارا شه مس کوردستان، پۆژنامه هاوکاری،

گوڤارا کاروان، دهنګی کوردستانی کو گوڤاره کا وهرزی بو لقی ئیک ل
 گه لناسکی دهر دنیخست، گوڤارا مه تین، گوڤارا په یف، گوڤارا دهوک). دیسان
 ل دهستیکا دامه زاندا ئیکه تیا نفیسه ریڼ کورد بویه نه دنام دفی ئیکه تیږی
 دا و بهرده وام ل چالاکي و بزاقین وی یی ناگایه و به شداریا وی یا بهرچاقه.
 نه فین ل خاری ژی هنده ک ژ نمونه هوزانین وینه، نه و ژی:

شهری چیاپی مه تینا

چیاپی مه تینا ب مازی و دیندار
 نهال و گه لی، بهر پوژ و نزار
 قولوز و بلند کیږی و زنار

له ندا میږ چاکا له شکرې هشیار

هاشینا دبوریټ "مه تین" خه ملی
 پایز گه هشتی، گوڤه ند که ملی
 فروکه هاتن وهک تهیرا و کولی

ل نه سمانی سه کر وهک به لگیت چلی

بومبه و زریپوش، ده باببه و عه سکه
 پیکفه که تنه ری لبری جاش که
 یی ل هیفی یی بگرن مه تینی بکه سر

له شکرې نازا ژ باغی بکه نه دهر

بیستان و رهز و دهرامهت سوتن
 ناهامی و مال و خانی هه رفتن
 بچویک و ژن و پیره میږ کوشتن

دهوار و پهز و چیل و گول گرتن

خه ونه خه ياله چ پيسه هزر!

چ پيسی نه ما دوژمنانه کر!

کیر گه هشته هستی رابو فله شکر!

بو باغی (مه تین) هر نه وه بکر!

خشیان فی چیا بی ل هر چار کنارا

قول قوله هاتن ژ گوندی و جوتیارا

پی شمه رگی کوردا می رکی هه وارا

نه و مه لکه موتی ره شه زوردارا

سینگی خویندارا گرتی ب مه ردی

که له خ ب زوری، هافیتن نه ردی

گه له ژنه یارا توپین ب فی ده ردی

هر ژ (چارچالی) تا (گویزیت جندی)

شهر و جهنگ نهییا، ناف که فر و کاشه

یان مرنه یان ژین، هه وه و ئیرشه

توپز داوه شاندا بو شه فا ره شه

دوژمن پرتکی بو تهرم و له شه

سپیده هه لات و دوژمنی شکهستی

که فوتکا بلند ئینا ده ر ژ دهستی

سهر شوری و ره فین لوانا ئیخستی

به ریف مه تاری ب سست و پستی

سه ری خو راکه نه ی می ری چیا

ببینه کیه ل دور ته جه میا

خوینا خو ریټی دول و گه لیا
 دوژمن بنگور کربه ژنا ته ښا
 مه گه له ک سه روه هیلان ل مه تینی
 زیډه بوانا تویی شرینی
 مه فه کری حه یف ب دل و نه ښینی
 ل مه شاهیه نه کو خه مگینی
 وه لاتی جوان مه همیا خرا
 نه م همی هه قال هه فگور و برا
 سوینده خو بسوژین وه ک فند و چرا
 دا تو بیوری ل سه ریټک و پرا
 بروینا ده یتن که سه را نه خو
 قه ت نه به دهن بساخیا خو
 نه م دهرنا که ښین ژنا ف باغی خو
 ژ خان هه قینی هه تا زاخو

تیبینی:

- ل پایزا سالا ۱۹۶۳ ځ، نه ز یی زیندان کریبوم د گرتیخانا (ناسری) فه و
 ده ما مه دهنگ و باسین فی شه ری زانین، نه م گه له ک عاجز بوین و من هینگی
 نه ف شعره بو به رگریکن و خه باتا وان پیشمه رگه یان نقیسی یه و داخازی ژ
 خودی دکه یین وان شه هیدان و هه می شه هیدین کوردستانی، نه وین گیانی خو
 گوری ناخا کوردستانی کرین ب به هه شتا خو یه به رین شاد بکه ت.

- شه ری چیا یی مه تینا ئیک ژوان داستانی گه له ک بنا ف و دهنگه یین
 پیشمه رگه ی و خه باتا وان یا به رده وام، نه ف داستانه لبامه رنی رویدایه و دوی
 شه ری دا نیژیکی سیه که س شه هید بون و ژوان ژی بو نمونه (جه میلی سور،

عەلی حەیدەر بامەرنی، محەمەد عەلی زێوەی، تاهەر بیسقی (و گەلەك
 پێشمەرگێن دی كو هێزهكا مهزنا ژ چەندین لایان قە هێرش كریون و ژ سەری
 ئامیدی ژ قە هاتبون و چەندین فروکیین شەر كەر ژ دگەل بون و ب میڕانه
 پێشمەرگەیی بەرسینگا وان گرتن و گەلەك ژ کۆشتن و ب سەرشوری زفراندنە
 جەین وان قە .

شینیا هەقالەکی

هەقالەك و براهەك روناھی و چراهەك
 بی دلەکی قەمراند رویبارەکی خەندقاند
 هزار كوڤان و كوڤان هەمی ئیش و دەردو ژان
 شینی و گریان و زیمار گل و گازندە و هاوار
 ل سەر دلێت مه بژاندن روندكێت چاڤا رژاندن
 بهارا مه چرمساند گولا باغی زوی وەراند
 ژبیرناكەم هەر و هەر وی هەقالی خەباتكەر
 وەختی قەید و زیندانا ل كوژییت وان تارستانا
 ئەو هەقالی كورد پەرسەت میڕخاس و زیرەك و چست
 لنه خوۆشی و تەنگافیا سەربلند بو وەك چیا
 شەر سالێت رەق بوراندن ئاھ و كەسەر قەھاندن
 بگرتن و ئیزادان ژبەر ئەڤینا كوردستان
 ئەری زیا بی دلا بی خیرات و تیر كولا
 بوچی هوی شەھمزاری بژەھری و كورەماری
 مخابن و مخابن بو وی گەرا وە بی بن
 ئەحمەدی مه بەرزەكەر ئەڤ دونیا رۆن لی رەش كر
 فی تیرمەھی و هافینی وەنەكەر ئەم بگەھینی
 بەھی و شینی داناندن دل و كەزەب ئاراندن

ناھەرۆك

بەراھى	۵
بۆچى ئەق پەرتووكە	۷
بامەرنى كانيا رەوشەنبىرى	۱۰
قوناغا ئىككى	
۱- نەجمەددىن ئەفەندى	۱۵
۲- حوسنى بامەرنى	۲۱
۳- عەبدولرەحمان شەوقى	۳۱
۴- شىيخ غياس دىن نەقشەبەندى	۳۴
قوناغا دوى	
۱- ئەحمەدى نالبەند	۴۷
۲- سەيدا سالخ يوسقى	۵۱
۳- ھەيدەر مەتىنى	۵۷
قوناغا سىيى	
۱- عەبدوللامەلا ھەسەن	۱۱۷
۲- سەعدوللا بامەرنى	۱۳۱
۳- نالبەندى بچويك	۱۳۶
۴- محەمەد ەلى توشى	۱۴۴

